

DE

časopis slovenskih delavcev

št.

12

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon: 313-942

Naročnina in prodaja:
321-255

Telefaks: 311-956

Naslov: ČZP Enotnost,
Dalmatinova 4. Ljubljana

NEUTRALIZIRANA DEMOKRACIJA

GEZA FILO je evangeličanski duhovnik v Ljubljani. Rodil se je v Prekmurju, v Ivanovcih, končal gimnazijo v Murski Soboti in študij teologije v Bratislavi. V Sloveniji možnosti tega študija ni.

V Ljubljani služi devet let in je edini evangeličanski duhovnik te diasporalne župnije s 400 verniki. Sicer jih je v Sloveniji približno 20.000, večinoma v Prekmurju.

Pravi, da je družinski človek in ima kot tak sila izostren občutek za socialna vprašanja in krivice.

Uredništvo DE ga je tudi zato povabilo k sodelovanju. In zato, ker se je pred časom pritožil, da slovenski mediji razen za rimokatoliško vero nimajo poslušarja za nobeno drugo. In zato, ker našemu uredništvu tako radi podtikajo protiversko usmerjenost...

Tokrat lahko prvega iz serije njegovih člankov preberete v uvodniku na 2. strani.

Ljubljana, 24. marca 1994, št. 12, letnik 53, cena 170 SIT

OD GORJANCEV DO DEPALE VASI

Konec leta 1992 (!!!) smo v DE trikrat vprašali predsednika vlade in države, kako bodo ukrotili pobesnele teritorialce, ki so na Gorjancih planili po lovcih, in ali bo za to vojni minister odgovarjal.

Edini odgovor je bila – OVADBA VOJNEGA MINISTRA PROTI DE?!

stran 15

KDO SE NORČUJE IZ DRNOVŠKA

stran 3

Glede na prejšnjo ugotovitev, le sam iz sebe!

Kdor s tipom človeka in politika, kakršen je Janez Janša, tako dolgo ribari v kalnem, ne more računati na dober ulov. Še tako drobni napakici represivnih resorjev je namreč treba stopiti na prste takoj in odločno! Sicer politikantske igrice lahko nekaj časa uspevajo, na dolgo roko pa je rezultat le škoda za pravno državo.

DE, sreda 14⁰⁰

Slovenija – vojaška država??

Mladi Forum Združene liste socialnih demokratov najodločneje protestira proti ravnanju delavcev Ministrstva za obrambo, ko so aretirali g. Milana Smolnikarja. Uniformiranim in zamaskiranim (!?! »delavcem« Ministrstva za obrambo očitno ni bilo dovolj, da so aretirali civilno osebo in s tem močno prekoračili svoja pooblastila. Še dodatno so mu uničili avto ter ga brutalno pretepli. Zdravniško pomoč pa so mu omogočili šele po zaslišanju, pri katerem ni smel biti prisoten njegov odvetnik. Tudi če je g. Smolnikar kriv dejanja, za katero ga obtožujejo, je za ves postopek v zvezi s tem pristojna izključno civilna policija. Da o spoštovanju pravil pravne države sploh ne govorimo – ta mora spoštovati prav vsak, še posebej pa »delavci« Ministrstva za obrambo. Glede na brutalnost, s katero je bila aretacija izvedena, se moramo vprašati, ali ni morda to začetek likvidacij političnih nasprotnikov ministra za obrambo. Še posebej, če upoštevamo indice o nadzoru novinarjev, medijev in političnih osebnosti, ki so pokazali nezadovoljstvo v zvezi z delom Ministrstva za obrambo in ministra samega. Vmešavanje vojske v civilno življenje je značilnost banan republik kriptofašistične narave, kar Slovenija (še) ni. Mladi forum Združene liste se bo z vsemi svojimi močmi trudil, da taka tudi nikoli ne bo postala. Zato zahtevamo takojšnjo razrešitev ministra za obrambo in sodno preiskavo o njegovi odgovornosti.

Mladi Forum Združene liste

DELAVSKA MINISTRICA ODSTAVLJENA, KER JE PREVEČ SKRBELA ZA DELAVCE

stran 4

AFORIZEM

K oblasti marsikak bedak pristavlja korec, čeprav države bi ob njem bil konec!

Cvetko Zagorski

Namesto da bi Drnovšek pri Janši ravnal kot politik, je raje proti Puharjevi kot politikant. Se pač ne boji mitingaških in podobnih groženj njenih pristavev, česar se je očitno ustrašil pri Janši.

SVOBODNI SINDIKATI SO (ŠE) DOSLEDNI

Na 4. strani DE objavljamo najnovejšo različico predloga aneksa k splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo in dogovora o plačni politiki.

ZSSS še vztraja pri 35.828 tolarjih izhodiščne plače in ni popustila pred pritiski, naj pristane na možnost 10-odstotnega zniževanja. Ker gre za stališče, podprto z argumenti in nekajkrat potrjeno na organih zveze, sindikati verjetno ne morejo popustiti.

stran 4

Demokracija in krščanstvo

Piše: Geza Fio

Beseda demokracija izhaja iz starogrščine in pomeni dobesedno vlado ljudstva. V mnogih deželah se je uveljavitev demokracije zgodovinsko ujemala s prenehanjem vladarstva kraljev in cesarjev z izklicem republik ali kakega drugega modela volje ljudstva.

Osnova vsake demokracije je dostojanstvo človeka! Ta oblika vladavine oziroma človeškega sožitja najbolj ustreza dostojanstvu človeka. Je vladavina, saj človek v njej sam sebe vlada in obvlada, lahko tudi skrbi za dobro vseh in tako pripomore k uresničitvi splošne materialne in duhovne blaginje. Tu lahko najbolj priznamo pravice drugih in pričakujemo pravice od drugih.

Nosilec najvišje državne oblasti v demokraciji je vedno vse ljudstvo. Človek je družabno bitje in to želi tudi ostati. V tej družabni biti je njegova korenina in ta bit ima po krščanskem pojmovanju zadnje korenine pri Bogu. Celotno Sveto pismo, ki je edini vir in merilo vere v krščanstvu, govori o odgovornosti človeka pred Bogom in pred sočlovekom. Človek je torej odgovorno bitje, in kot tak mora biti »obremenjen« z osebno svobodo, s katero razpolaga. Kjer te osebne svobode ni, ne more biti govora o odgovornosti. Kjer kakšen sistem vladavine tega ne pripozna, ljudstvo vzgaja kot neodgovorne sužnje, ne pa kot svobodne državljanje.

»Vsa oblast je od Boga,« pravi apostol Pavel, ki je poznal le rimsko cesarstvo in suženjstvo. Kar pomeni, da je »lastnik« oblasti Bog, »izvajalec« le-te pa ljudstvo. Kar pomeni, da ljudstvo lahko kontrolira vsako oblast, ker je to njegova – od Boga dana pravica.

Krščansko učenje o posvetni oblasti nikoli ne more biti verodostojno, če uči, da je Bog enemu človeku dal oblast nad drugimi. To oblast je Bog dal le posredno, pod ljudstvom in od njega. To je moralno opravičenje demokracije, če jo razumemo kot resnično samoopredelitev ljudstva. Če namreč katerakoli oblast preveč poudarja svojo odgovornost pred Bogom, se to dogaja z namenom prikrivati odgovornost pred ljudstvom. Pravilno bi bilo, da kdor pripozna zadnji izvor oblasti pri Bogu, ta mora priznati svojo odgovornost pred ljudstvom. Vsakdo je namreč po krščanski etiki dolžan zaradi odgovornosti pred Bogom služiti ljudstvu.

Oblast ni osebni privilegij, kar bi lahko kdo uporabil za svojo blaginjo, temveč mandat, zadolženost, ki jo mora uporabiti v prid ljudstva, saj ga je za to zadolžil. Bistvo oblasti v demokraciji torej ni in ne more biti v vladanju, temveč v služenju. Zadolženost je treba vedno izpolnjevati v interesu tistega, ki je to zadolženost dal. Služba ne pomeni samo drugim koristiti, temveč zahteva tudi poštrevnost. Tako v pravi demokraciji oblastniki ne vladajo nad ljudstvom, temveč mu služijo.

Naloga demokracije ni, da bi izenačila vse ljudi; med najlepše njene naloge pa spada, da zmanjša posledice ali odpravi razlike, ki kršijo človeško dostojanstvo. Demokracija naj ne bi navlekla na svet dolgočasja enakosti, temveč naj služi človeku v interesu pravičnosti na podlagi enakega človeškega dostojanstva.

Cerkev na osnovi učenja Biblije izpričuje enakopravnost vseh ljudi po rojstvu. Noben demokratično misleč človek ne more biti nevhvaležen učenju, v katerem se na zemlji prvič glasi enakost ljudi pred Bogom. Ta nauk je dal osnovo za družbeno, gospodarsko, politično in versko enakopravnost modernega človeka.

Večina ljudi misli pri demokraciji le na politično demokracijo. Vemo pa, da brez gospodarske, kulturne in verske demokracije tudi ni politične demokracije. Iz zgodovine vemo, da politične demokracije ni mogoče izoblikovati, če na prej omenjenih področjih ni demokracije. Demokracijo lahko hitro nevtralizirajo družbena nasprotja in revščina, predvsem pa verska nasprotja. Še danes se nekateri kleriki pohvalno spominjajo »CUIUS REGIO, EIUS RELIGIO« (kdor vlada, naj tudi določa vero) iz leta 1555. (Dr. France Škrabel, Radio Slovenija: oddaja Sedmi dan 20. marca 1994.) Človek ne more biti politično svoboden, če je versko zaslužjen!

Dvajseto stoletje je poskus osvoboditve človeka ne samo v političnem smislu, temveč tudi v gospodarskem, družbenem, kulturnem in verskem. Človek naj čim bolj razvija svoje etične in druge sposobnosti, vendar ne na osnovi običajev iz preteklosti, ampak na naprednem temelju zdravega razvoja.

Duša vsake demokracije je kulturnost, etičnost. Upanje v demokracijo je le tedaj popolno, če je ta po meri človeka in za človeka. Tu pride v ospredje pomembnost etične vzgoje ljudstva, ki pa ne sme biti enostranska. Kajti v nasprotnem primeru lahko govorimo o laži in demagogiji, ne pa o demokraciji.

Krščanska demokratična misel je tudi državotvorna, združuje vse kristjane z vsemi drugimi, ki jim je cilj doseči najvišjo možno obliko sožitja med ljudmi.

Razmišljanje o predčasni volitvah

Neodvisni Sindikati Slovenije smo neprijetno presenečeni nad odločitvijo državnega sveta, ki ni podprl predlaganih amandmajev k zakonu o lastninjenju. Da bi ti amandmaji zavrli lastninjenje, je čisti nesmisel in nestrokovno nepoznavanje dejanskega stanja, kajti le-ti govorijo v prid hitrejšemu lastninjenju, in sicer tako, da bi zaposleni dobili dodatno brezplačno delnico v enaki višini, kot so vložili certifikate, podjetja pod Skladom pa bi se lastnila enako kot preostala podjetja. Tako bi kontrolni paketi delnic ostali v rokah zaposlenih in večina lastnine bi se naprej ostala slovenska. Sprašujemo se, koga državni svet podpira, ker se je po našem mnenju s to odločitvijo obrnil proti slovenskemu narodu.

Do sedaj se nismo ozirali na kritiko, ki jo je bil deležen državni svet zaradi svojega dosedanjega delovanja. Po tej njegovi odločitvi smo pričeli resno razmišljati, da se pridružimo pobudi o predčasni volitvah tudi za državni svet.

Rastko Plohl,
predsednik predsedstva
Neodvisnega sindikata Slovenije

Originalno razumevanje demokracije

Skupina razumnikov je poslala javni poziv predsedniku Kučanu, naj v primeru, če ne bo mogel dokazati obtožb o subverzivnem delovanju tajnih služb in celo pripravi na fizično likvidacijo političnih nasprotnikov, poda ostavko. Trdno sem prepričan, tudi po lastnih izkušnjah, da ne govori na pamet. Kljub temu bi bila zahteva podpisnikov peticije povsem razumljiva, če bi se prej oglasili ob pisanju packačev iz »Civilne inicijative« in zahtevali odstop notranjega ministra, ker policija kljub »vztrajnemu« iskanju ni odkrila piscev. Javno sramotenje predsednika republike in predsednika parlamenta in ignoriranje njihovih zahtev po preiskavi s strani notranjega ministra je mogoče samo v demokraciji našega tipa. Pa vse to ni ljudem, ki jih sindrom udbe preganja celo pomoči, dalo povoda za sprožitev alarma. Vsakemu laiku je jasno, da vse to lahko izhaja iz ene od institucij sistema ter da bi kakršnokoli ad hoc skupino izven sistema vsaka kolikortoliko spodobna policija že zdavnaj brez težav razkrinkala. Ne glede na stopnjo nevarnosti ali inkriminiranosti početja, je to dovolj, da bi g. Drnovšek rekel notranjemu ministru hvala!

Pa ne! Kriv je Kučan, ker si je drznil stopiti na kurje oko obrambnemu ministru. Rigelnik je utihnil ali pa ga je kdo utišal, predsednik pa pripravljala državni udar, ker zahteva, naj končno gopodje iz nedotakljivih sektorjev položijo karte na mizo.

Peterle je zahteval razpravo

o nepravilnostih v ministrstvu za delo, ko je sam v enem samem mesecu napravil več škode, kot jo bo Jožica Puhar cel mandat in še pod njegovim predsednikovanjem vladi vred. Če so bile nepravilnosti v njenem ministrstvu takšne, da zahtevajo odstop, naj gre, vendar ne brez Bizjaka, Peterleta in Janše. Grobo kršenje zakonitosti in celo ogrožanje ustavne ureditve s strani državnih organov zahteva oster rez. Kdo so tisti, ki jim politična nestabilnost ustreza, pa je menda jasno.

Ko smo že pri odstopih: opazil sem, da sta med podpisniki zahtev tudi Žarko Petan in Jaroslav Skrušny, pa me zanima, ali razmišljata o odstopu zaradi megalomanskega projekta Pričevanja o zvestobi, s katerim je TV Slovenija ne samo zapravila še tisto malo ugleda, kolikor ji ga je še preostalo, temveč tudi zapravila velika finančna sredstva. Z zamikom so avtorji uspeli priliti še velikansko golido olja na ogenj politične nestrpnosti, ki se razgoreva. Res, enkrat dosežek!

Vprašujem g. Žarka Petana, v kateri državi lahko predsednik sveta RTV, generalni direktor in direktor umetniškega programa brez posledic pozivajo predsednika republike k odstopu, še posebej, če ta pripravlja predsedniški udar? Vprašujem vas, kaj bi se zgodilo z direktorjem BBC, če bi se sprivil na kraljico? Kako je ukrepal Jelcin? In koliko glasov ste dobili na volitvah vi, tisti, katerega napadate, in tisti, v čigar imenu to počnete?

Tugomer Kušlan,
Laze 72, Logatec

Ob 22. marcu – Svetovnem dnevu voda

Po priporočilu sklepnega dokumenta Konference OZN o okolju in razvoju – Agenda 21 (Rio de Janeiro, 1992) je Generalna skupščina Združenih narodov proglasila 22. marec za Svetovni dan voda (World Water Day). Osnovno sporočilo tega dne je namenjeno javnosti z namenom, da se opozori na življenjsko pomembno in nenadomestljivo vlogo vode v okolju ter na tem spoznanju, da je mogoče načrtovati trajnostni razvoj le ob upoštevanju vseh okoljsko regionalnih specifičnosti. Na današnji stopnji razvoja in izkoriščenosti naravnih virov je ta pristop postal neizbežen tudi pri nas.

Slovenija je kljub svoji majhnosti zaradi geografske determiniranosti in s tem povezane pokrajinske pestrosti svojevrsten fenomen v Evropi. To posebnost določa tudi največja količina padavin, ki je dosežena v Bohinjskih gorah – severnem delu pobočja Jadrana, ki je največja in Alpah nasploh. Povprečna letna vodnatost slovenskih vodotokov pa se preko leta kaže v izrazitih nihanjih, od presušenih potokov do ekstremno visokih voda, često s hudourniškim značajem z vsemi posledicami ob strugah, ki dobivajo tudi pokrajinske razsežnosti. Rezultat prilaganja človeka tem naravnim razmeram je v zadnjem stoletju več tisoč zgrajenih objektov (vidnih in nevidnih), ki omogočajo vsakodnevno odvijanje življenja – tega pa se često sploh ne zavedamo. Gre za množico objektov protierozijske zaščite, nasipov in utrditev, vod-

ODPRTO PISMO
Predsedniku vlade RS g. Janezu
Drnovšku

Vlada odgovarja

DE št. 11, 17. 3. 1994

Prosimo, da v vašem mediju objavite odgovor Vlade Republike Slovenije na odprto pismo Svobodnega in neodvisnega sindikata delavcev v železniškem prometu.

1. Osnutek besedila Kolektivne pogodbe za dejavnost železniškega prometa (v nadaljevanju: KPDP) je bil 2. februarja 1994 poslan v presojo Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve.

2. Odboru za gospodarstvo in Vladi RS je bilo gradivo predloženo v glavnem z namenom pridobitve soglasja za podpis KPDP. Vlada RS je za podpis KPDP pooblastila ministra Igorja Umka.

33. Omenjeno KPDP je podpisalo pet reprezentativnih sindikatov Slovenskih železnice (v nadaljevanju SŽ), ki nesporno zastopajo večino delavcev SŽ. KPDP torej velja za vse zaposlene v SŽ (tudi za tiste, ki niso vključeni v noben sindikat) in torej tudi za člane Svobodnega in neodvisnega sindikata delavcev v železniškem prometu.

Glede primerjave vrednotenja določenih del med avstrijskimi in slovenskimi železnicami smo pridobili uradno mnenje vodstva SŽ, ki pravi, da »o odnosi v plačah do strojevojske plače tudi na avstrijskih železnicah v bistveno drugačnih relacijah, kot jih navaja sindikat, in se na ravni povprečnih plač bistveno ne razlikujejo od razmerij, ki veljajo na Slovenskih železnicah, če seveda ne upoštevamo še vse ostale posebnosti (dodatki), ki jih poznata oba plačna sistema.

Kar zadeva pravilnik o sistematizaciji delovnih mest oziroma opisne liste, pa lahko povzamemo:

nih pragov, jezov, kašt, jezbec do vodooskrbnih sistemov za pitno, namakalno in tehnološko vodo. Skratka, gre za ureditve, ki so vitalnega pomena za delovanje celotnega urbanega, prometnega ter v znatni meri tudi proizvodnega sistema države. Vodne površine v vseh pojavnih oblikah, od mokrišč, potokov, jezer do morja, dobivajo poleg naravne zmeraj pomembnejšo in zaželeno rekreacijsko turistično funkcijo – od ribištva do številnih drugih oblik rekreacije – saj je znano, da je na stiku vode in kopna tudi največja doživljajska vrednost pokrajine.

Slovenija leži ob najbolj severnem zatoku Sredozemskega morja, ki se prav na tem delu zajeda najgloblje v Evropo. Gre za svojevrstno najbolj severno mediteransko regijo z izrazito pokrajinsko pestrostjo (morje, fliš, kras), ki pripada Sloveniji le v 20 km dolgi zračni črti, na kateri pa so zgoščene prometne, proizvodne in urbane dejavnosti. Majhno je lahko lepo – brez dvoma pa je izredno dragoceno in tega se zavedamo. Zato je v snovanju prostorskega razvoja te regije izredno odgovorno delo, za kar so bile v letu 1992 izdelane na ministrstvu za okolje in prostor smernice, ki upoštevajo naravne omejitve in so hkrati determinantne za sprejemanje prostorskih odločitev. Identiteta regije s klifno-akumulacijskim tipom obale, omenjenimi vodnimi viri ter starimi mestnimi jedri kot ovrednoteno in spoznano naravno in kulturno dediščino so izhodišča za snovanje posegov v za Slovenijo enkratno pokrajino.

Resolucija slovenskega parlamenta o pomorski usmeritvi Slovenije je dokument, ki potrjuje maritimne ambicije regije, na

opisni listi so iz pravilnika izvzeti, ker so sestavni del vrednotenja delovnih mest, ki se izvaja na podlagi veljavno sprejete metodologije.

Plače, socialne pravice in pokojnine

DE, št. 11, 17. marec 1994

Ne vem, če je res potreba, da v časopisu slovenskih delavcev o plačah in socialnih pravicah – krivicah – piše prav Jože Smole. Tudi pokojnine verjetno nima tako nizke, da bi ga osebno bolelo.

Morda bi bilo bolje, da bi o tem pisali tisti, ki ne zaslužijo niti za kruh, tisti, ki so jih demokrati, socialni in drugačni, pometalni na cesto. Sindikalisti pa naj se za naše pravice tolčejo v tovarnah proti direktorjem in predvsem proti vladi, ki z delavci počne takšne svinjarije.

Strankarski ljudje pa imajo verjetno tudi priložnost, da se borijo v parlamentu. V zlagani zgodbi o uspehu je res koristno, da včasih kdo opomni tudi na tuje izkušnje. Tu moram dati gospodu Smoletu prav.

Tako nas silijo v NATO in tako nam lajnajo o Evropi, da je prav prebrati tudi o tem, da Evropa ni le delo in kapital, je tudi pravna in socialna država.

Na to pa seveda naši voditelji pozabijo. Nič ne vidim leve in desne in sredine, vidim le množico politikov, ki se bore za svoje stolčke, za svoje plače, za svoje avtomobile, za svoje privilegije in v skrbi za svojo rit pozabljajo, da smo jih mi volili in da bomo volili še kdaj.

Če bomo delavci pametni, gotovo ne bomo dali glasu prav nikomur od ljudi, ki zdaj sedijo v parlamentu in vladi! Grozljivo je, da nam v volilnem sistemu, ki so nam ga vsilili, niti to ne bo pomagalo. Stranke bodo kljub našim glasovom spet postavljale ljudi po svoji meri in Slovenija bo bredla globlje in globlje.

Prav delavci in sindikati pa bi jih morali na tej poti ustaviti!

Zdravko Oblesčak,
Tolmin

meddržavni ravni pa nas zavezuje Barcelonska konvencija o varstvu Sredozemskega morja, katere polnopravna članica je Slovenija od lanskega leta. Gre za aktivnosti države, povezane s spremljanjem monitoringa kakovosti morja, preprečevanje onesnaženosti z lažji, načrtovanje z okoljem usklajenega razvoja obalnih področij ter zaščito dediščine Sredozemlja, ki so mednarodno verificirane.

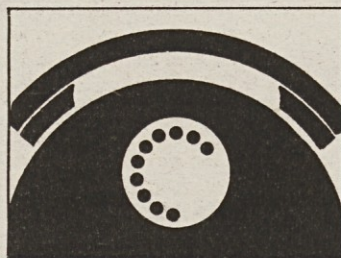
Današnji dan je namenjen vodi in okolju. Zaradi zgoraj povedanega jasno izhaja, da je treba zaradi izrazite javne koristi okrepiti institucionalno, strokovno ter upravno raven gospodarjenja z vodami, vključno z zagotovitvijo stalnih virov za vzdrževanje te javne in življenjsko pomembne prvine ter infrastrukture. Ta proces je na Ministrstvu za okolje in prostor v zaključni fazi.

Prav soline so imenitna oblika, ki simbolično pričajo o tisočletni povezanosti človeka z naravo in o svojevrstnem sožitju človeka in morja – vode, ki daje in jemlje. Danes stojimo na obnovljivi obali ob zunanem zidu Sečoveljskih solin, ki bo ohranjal našo naravno in kulturno dediščino, ki pa ima hkrati tudi velik proizvodni potencial (solinarstvo, mari kulturo). S to obnovo se je začela postopna oživetje doslej domala prezrtega dela slovenske obale, kjer pa je z okoljem usklajenimi oblikami rabe možna njegova oživetje. Takšnih in podobnih posegov si v prihodnosti želimo, ker pričajo, da je sožitje med človekom in naravo s skrbnim načrtovanjem možno, in to je sporočilo, ki je ob I. Dnevu voda v Sloveniji najbolj pomembno.

Dr. Pavel Gantar,
minister

časopis slovenskih delavcev

Nanj se resda lahko naročite tudi pisno, toda zakaj bi se trudili: pokličite (061) 321-255

in poskrbeli bomo, da boste dobili časopis, brez katerega je vaše delo v (kateremkoli) sindikatu vsaj težje, če ze ne nemogoče

časopis slovenskih delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime: _____

Naziv podjetja ali ustanove: _____

Naslov: _____

Podpis naročnika: _____

časopis slovenskih delavcev

Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 • DE – glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije • Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479 • Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956 • Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 1316-163, 313-942 • Časopis urejajo: Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Marija Frančeskin (Zivljenjska razpotja), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Kriznik (Kažipot), Franček Kavčič (sindikati), Boris Rugelj (Na trznem prepihu), Andrej Ulaga (Na trznem prepihu), Bora Zlobec (lektorica), Igor Žitnik (Razum in srce) in Jožica Anžel (tajnica), telefon 313-942, 311-956 • Naročnina: 321-255 • Posamezna številka stane 170 tolarjev • Žiro račun: 50101-603-46834 • Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana • Časopisni svet: Mira Videčnik, Alojz Omejc, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jernej Jeršan, Dušan Semolič

V mejah normalnega

Piše: Martin Ivanič

Verjetno je marsikdo med vami prebral izredno knjigo Štoparski vodič po vesolju. Tam je sila duhovito popisano, kako naš lepi planet razstreljivo, ker je ravno tu čez načrtovana gradnja velike medzvezdne avtoceste. Ako bi, denimo, evroministri, ki so nedavno na Kreti morderovali o razvoju evropske avtocestne mreže, odločili, da čez Slovenijo potegnemo prostrano transkontinentalno avtocesto, ki bo pokrila vso deželo, bi naš predsednik vlade prejkone rekel, da je odločitev v mejah normale.

Morda bi morali biti državljani skrajno spokojni, ko nas vodi tako hladnokrvnen in obvladan človek. Drnovšek deluje kot prototip obdobja NNNP. In ni rečeno, da državljani, pa kaj državljani, tudi vsi drugi politiki in državniki, vidijo strahove vseh povsod okrog sebe, dejansko pa je vse skupaj v najlepšem redu. Kot bi rekel sedaj spet popularni Fikret Abdić, bržkone napačno gledamo na stanje stvari.

Primas Slovenske ljudske stranke panično oceni, da je slovenski javni dolg sumljivo velik in da nastaja na sila vprašljiv način. Hoče izredno parlamentarno razpravo. Ko jo dobi, jo želi odložiti. To je nenormalno, saj bi bilo treba hitro ukrepati. A začne se muditi drugi strani. To morda ni nenormalno, je pa sumljivo. Na koncu se pokaže, da je vse normalno. Edino meni ni jasno, za kaj je bil porabljen velik denar in zapravljen čas, ko hkrati čaka na dnevni red kopica državno pomembnih zadev. Slutim, da je normalno, če se politiki za velik denar igrajo zavetnike državnih koristi, čeravno s to paglavsko raboto povečujejo javni dolg.

Eni Podobniku očitajo demagogijo, češ da je Sloveniji napravil slabo uslugo, kajti novinarji so se nepremišljeno razpisali o sumljivih bonitetah države... če je Podobnik res demagog, ga je treba potolči v parlamentarni debati in sicer tako, da se vsa dejstva o javnem dolgu predočijo brez slepomišenja in manipulacij. Ne! Javnost mora svoje upravičeno zanimanje za stanje državnih dolgov potlačiti vase, kajti vsi čudni plasmaji kapitala so domnevno opravljeni zgolj v njenem interesu, se pravi za delovna mesta in socialni mir. To nikakor ni demagogija!

Bržčas ni popolnoma normalno, da predsednik države z neko izjavo o diskvalifikacijah in morda celo likvidacijah dvigne v državi prvovrstni preplah. Normalno pa je, če premierova politična koordinacija (!) ugotovi, da mora biti predsedniku države malce dolgčas, pa s pasjimi bombicami zbuja javno pozornost. Skratka, normalno je, če sem jaz osumljen, da npr. kradem hruške, pa mi pristojni naročijo, naj zadevo preučim. Ko jim, razumljivo, poro-

čam, da se ne dogaja nič posebnega, oni povedo okradnemu, da je vse v mejah normale.

V skladu s premierovim pregovornim pragmatizmom (eni ga bolj jasno imenujejo »tačerizem«) je normalno vse, kar ohranja bolj ali manj nedotaknjeno njegovo oblastno pozicijo. Če k temu prispevajo tudi politične poroke z včerajšnjimi zagriženimi nasprotniki, se v duhu omenjenega pragmatizma temu reče nova politična realnost. Izmišljanje novih funkcij in dvomljivih organizacijskih rešitev, ki naj vsaj spočetka potolažijo kopico oblastiteljskih političnih ženinov, je stvar pragmatizma. Njihovo plečevanje iz proračuna (od kod drugače pa?) ob hkratnem vladnem naskakovanju domnevno nestabilizacijskih plač drugih državljanov je v mejah normale.

Ker omenjeni pragmatizem premieru narekuje nenavadno vročodstvo, seveda ni moč potrditi prav ničesar, kar bi od normale odstopalo. In če kdo po naključju misli, da bo sedaj, ko si je s poroko Drnovšek povečal politično zaledje, v imenu bolj znosnih političnih razmer žrtvoval ministra Janšo, se bridko moti. Z njim se zlahka strinjamo, da je Janša sposoben mož (da, res marsičesa!), še bolj pa gre za nekaj drugega. Drnovšek tega preprosto ne bo naredil, ker bi to pomenilo, da so mu ravnane narekovali drugi. Zlasti morda predsednik države. Njega sicer ne more zamenjati, medtem ko bi Janšo lahko. In če ga kdaj bo, bo to naredil tako, da bo v mejah normale. Tako, da se bo zgodba o uspehu končala.

Bojim se, da bo to le zgodba o Drnovškovem uspehu, ki bo Janšo tudi formalno prejkone potisnila povsem na desnico. Za naše razmere to ne bo nič nenormalnega. V takem primeru Janša ne bi bil edini politik, ki je s skrajne leve odjadral na skrajno desnico. V vsej tej normalnosti človeku manjka samo neka drobčkana nenormalnost: da bi slovenski državniki in politiki naposled začeli delati po zakonu. In da bi po zakonu nosili tudi posledice. Rahla nerodnost, da se parlament namesto s proizvodnjo Sloveniji ustreznih zakonov ukvarja s preverjanjem normalnih stvari, je pač moteč, vendar normalen pojav.

arena

Ker v okvirčku za sliko nikakor ni prostora za petindvajset obrazov tistih petindvajsetih podpisnikov, ki od predsednika države terjajo, naj dokaže, če že govori o tem, da je politika pri nas ušla z vajeti demokracije in da posega po ukrepih, ki vodijo tudi do fizičnih likvidacij, moramo pač palec obesiti samo enemu izmed njih, na primer najglasnejšemu v zadnjih časih Niku Grafenaverju.

Če bi navadni smrtniki razmišljali tako komot in zmotno, bi se še dalo prezreti. Toda če tako razmišlja slovenski knjižno-intelektualni cvet, je s tem rastlinjem nekaj hudo narobe. Če namreč že vsi vrabci v tej državi čivkajo, da so na pojave in dejavnosti take politike predsednika države obvestili ali opozorili s policijskega vrha, je seveda skrajno neumno zahtevati od predsednika dokaze za tisto, kar trdi policija. Kot da ima predsednik v svoji palači odred navadnih in tajnih policajev, ki vohljajo po tej deželi in zbirajo podatke o nameravanih državnih udarih.

Nojevstvo

Že kar nekaj fizičnega nasilja s političnim vonjem je bilo pod Alpami v zadnjem času. Poslanci ves čas tarnajo, da jim ljudje grozijo z različnimi rečmi in na različne načine. Marjan Podobnik zahteva telesno stražo, SDK pa pravi, da si ne upa v HIT, kjer ji za zaščito obljublja sicer delavsko stražo, itd. Naši književni intelektualci pa nič.

Čeprav se jim pred nosom dogajajo reči, ki vpijejo o moralnem razkroju družbe, literati kot vest vsake družbe molčijo in kot noji tiščijo glave v pesek. In se sprenevedajo, ko pišejo poziv predsedniku države, naj počne tisto, kar sploh ni njegovo delo in njegova pristojnost.

Predsednik je že povedal, da ni govoril na pamet, da se ni zaletel. Pristojni so ga opozorili, da se v državi nekaj kuha. Predsednik bi jih seveda lahko vrgel čez prag, rekoč, naj ne norijo, in na vso zgodbo lepo pozabili. Če pa bi zgodba postala resničnost, bi pristojni kričali, da so pravočasno opozorili predsednika, ta pa nič. Policaji naj torej sedaj dokažejo, da je bilo njihovo obveščanje predsednika države zanesljivo in točno. V tej državi se ne da ničesar razčistiti zgolj zato, ker se vprašanja zastavljajo napačnim naslovom, ker se pravim naslovom naslavlja napačna vprašanja in ker napačna vprašanja na napačne naslove dovoljujejo napačne odgovore. Gospodje literati bi pač to morali vedeti.

Srbija in Rusija

Piše: Jože Smole

Embargo proti Srbiji, čeprav uradno še velja, očitno ni učinkovit. O tem govori dejstvo, da je katastrofalno krizno gospodarsko stanje v Srbiji preseženo in da se kažejo znaki gospodarske obnove. Z uvedbo »trdnega dinarja« so odpravili hiperinflacijo, ki je še pred nekaj meseci povzročala vsaj trikrat dnevno spreminjanje cen osnovnih življenjskih potrebščin. Predsednik zvezne vlade takoimenovane Jugoslavije dr. Radoje Kontić celo trdi, da od 24. januarja do 14. marca letos inflacije sploh ni bilo.

Ne glede na propagandna opeševanja sedanjega gospodarskega dogajanja je vendarle očitno, da se je notranji položaj v Srbiji izboljšal. Do tega je lahko prišlo

samo s povečanim uvozom nafte, plina in drugih strateških surovin ter z aktiviranjem določenih pomembnih finančnih kanalov. Evropska skupnost in ZDA, ki so

na politika, kar se reda in spoštovanja zakonov v državi tiče, dobila kľofuto, ki jo je že dolgo prosila. Primer, ki se je zgodil blizu Ljubljane, ko je vojaška policija napadla in pretepla civilista, je najboljši dokaz, da predsednik vlade ne obvlada svojih ministrov in ministrstev, saj nekatera od njih počnejo, kar se jim zdi.

Je tudi dokaz, da predsednik vlade, namesto da bi skrbel za red v državi, strankarsko kupčka in tuhta v strahu za lastno kožo. Sedaj je kajpak odredil ministrsko preiskavo. Če bo le-ta rodila kakšen plod v korist pravne države, bomo premieru prirčno radi palec obrnili navzgor.

Kľofuta

Kľofuto je seveda dobil tudi notranji minister Bizjak. Tam, kjer naj bi bil gospodar s svojimi možmi, se je pojavila vojska in s tem dokazala, kdo je gospodar tudi nad civilnim življenjem, čeprav se vanj nima pravice vtikati, pa naj gre za še tako hudo reč. Lahko pomaga, če je k temu povabljen, in nič drugega. Vojska trdi, da je lovila vohuna. Tudi če je to res, bi ga morala loviti policija. Vojska pa se je na policijo poživžgala, kar seveda ne govori samo o rivalstvu in podcenjevanju med obema institucijama, ki v tej državi smeta nositi orožje, ampak napoveduje, da so napačili časi, ko bo vojska začela delati red v državi in bo slednjič prevzela oblast in jo predala v roke tistemu civilistu, ki je njej všeč.

Slovenija torej zanesljivo postaja nekakšna zumbu, banana ali kokainska država, kjer nas bo lahko večno strahnad samovoljo vojske. Zgodbi z domnevnim ovaduhom Smolnikarjem namreč lahko varjememo ali pa ne. Kot vsaki drugi taki podobni zgodbi. Srčno pa lahko upamo, da bo premier Drnovšek slednjič začel vsaj malce verjeti, da zadeve v tej, tudi njegovi državi, le niso tako normalne, kot nam sam pripoveduje. Če bi bile res normalne, bi se gospodar premier lahko peljal s kolesom v službo, in to brez varnostnikov, ki mu varujejo hrbet, boke in lice na vsakem koraku, in ne bi razmišljal, ali mu prisluskujejo ali ne. Če bi bila ta država normalna, se premier ne bi javno prestizno prerekal s predsednikom države o razmerah v državi, marveč bi poskrbel, da predsednik države nikdar več ne bi imel razloga za opozorila, da je z državo nekaj narobe. In če bi bila ta država normalna, bi predsednik države prišel v službo le za kako uro, popil kavo s kakšnim ambasadorjem in odšel na sprehod v Tivoli.

Boža Gloda

še pred nekaj meseci ostro obsojale vse kršitve embarga (čeprav proti kršilec niso energično ukrepale), so se zdaj očitno sprijaznile z vse širšimi blagovnimi in finančnimi tokovi v smeri Srbije.

Pri preboju mednarodne gospodarske izolacije sta Srbiji neposredno pomagali Rusija in Grčija. Velika evropska, ameriška in druga podjetja pa delujejo po profitnem motivu in kljub političnim zapletom nikakor niso hotela izgubiti srbskega trga.

V sedanjem precej izboljšanim gospodarskem stanju bo Srbija nudila še večjo pomoč Srbom v Bosni. Njena zaveznica Rusija bo verjetno ravnala približno tako, kot so ZDA pri načrtu hrvaško-muslimanske federacije v konfederativni povezavi s Hrvaško. Podprla bo zahtevo o samostojni srbski državi na tleh BiH, ki bi bila (kon)federativno povezana s Srbijo oziroma z »Zvezno Jugoslavijo«. Zanimivo je, da ta načrt doživlja vse večjo publiciteto v ameriškem tisku. Omenjajo se tudi »uradni ameriški viri«, ki temu ne bi nasprotovali, čeprav trenutno dajejo prednost nagovarjanju Srbom, naj bi se priključili k hrvaško-muslimanski federaciji. Pri tem pa sami ugotavljajo, da to verjetno sploh ni realno.

Ocena o novi različici Jalte oziroma delitvi interesnih področij med ZDA in Rusijo ni bila plod kake prestrašene domišljije. Delitev seveda ne bo popolna, saj jo je prožno obravnaval že njen pobudnik Winston Churchill v oktobrijskih pogovorih leta 1944. s Stalinom. »Mi imamo tam interese, misijne in agente. Ne delajmo tam drobnjakarsko drug proti drugemu.« Po tej logiki bo hrvaško-muslimanska federacija pretežno vezana na ZDA, kar pa ne pomeni, da Rusija ne bo tam navzoča; enako je jasno, da bodo ZDA navzoče tudi v srbski bosanski državi, čeprav bo v osnovi vezana na Rusijo.

Svetovna javnost je z naklonjenostjo sprejela takšne načrte dveh velikih sil, ker vidi v njih možnost

zaustavitve krvave morije. Srbi, Hrvati in Muslimani pa so pokazali, da sami, suvereno in samostojno, niso sposobni razumeno urejati svojih medsebojnih odnosov. K temu jih morajo očitno prisiliti velike sile. Dolgoročne posledice tega se bodo pokazale kasneje.

Po razpadu Sovjetske zveze se je Rusija zanašala na svetovnem torišču v zelo podrejenem položaju tudi zaradi globoke notranje gospodarske krize in težkih socialnih posledic »šok terapije« pri privatizaciji. Nekaj časa je velika Rusija spominjala na »bolnika z Bosforja« (na Turčijo po prvi svetovni vojni), ki mu je treba pomagati za preživetje. Sedaj pa uradni predstavniki dokazujejo, da se je že postavila na noge, da je velesila in da se pomembni mednarodni problemi lahko rešujejo samo z njeno aktivno udeležbo.

Nekaj dni po sestanku z ameriškim državnim sekretarjem Christopherjem in Vladivostoku je ruski zunanji minister Andrej Kozirev storil nenavaden korak. V vodilnem ameriškem časopisu »New York Times« je objavil članek z naslovom: »Nikar nam ne grozite!«. V njem obsoja tiste ameriške politike, ki Rusijo obravnavajo kot drugorazredno silo. Značilni sta naslednji dve trditvi Kozireva:

»Ne glede na težave sedanjega prehodnega obdobja našega razvoja Rusija ostaja velesila, česar ni meriti samo z njeno jedrsko močjo in z raketami, temveč z naraščajočo bogastvi, visoko ravnijo tehnološkega razvoja in strateške geografije...«

»Rusija nikakor ne more in tudi ne bo pristala na podrejeno vlogo v svetu... Problem se je najkonkretnije pojavil v bosanskem spopadu. V zvezi s Sarajevom je NATO dal ultimatum brez posvetovanja z Rusijo in brez njene udeležbe. Treba je poudariti, da je popolnoma nesprejemljivo Rusijo izključevati iz prizadevanj za rešitev stanja v Bosni, kjer ima mnogo sedanjih in prihodnjih interesov...«

Kdo se norčuje iz Drnovška

Piše: Marjan Horvat

Na predvečer prvega pomladnega dne so Janševi in Krkovičevi junaki premlatili svojega nekdanjega sodelavca. Kavbojsko obnašanje specialcev obrambnega ministrstva v okolici Ljubljane, le nekaj dni prej pa v lokalni Eldorado v središču našega glavnege mesta, je osmešilo predsednika slovenske vlade in njegovo politično koordinacijo, ki je ob izjavah predsednika države Milana Kučana v Novi Gorici, da paraobveščevalne službe spremljajo politike in novinarje in da so možne tudi najprej diskreditacije in nato fizične likvidacije, to oceno relativiziralo. Toda problem je očitno hujši, kot je poskušala v javnem sporočilu »dokazati« Drnovškova koordinacija.

Po starem, dobrem receptu Angleža Winstona je Drnovšek spet oblikoval komisijo, ki mora preveriti vse, kar se je dogajalo z Milanom Smolnikarjem, ki pretepen leži v Kliničnem centru in o njem Janša in njegovi trdijo, da je izdajal vojaško skrivnost. Vse pa kaže, da je akcija obrambnega ministrstva posledica razkritij, da je vojaška obveščevalna služba nekaterim politikom in novinarjem, ki so vedeli za njeno nezakonito početje, zasledovala in jim prisluškovala. Fantje izgubljajo živce, kar pa

je za slovensko državo zelo nevarno. Drnovšek se ne zaveda, kakšne posledice lahko imajo takšne akcije za posameznike, njihovo varnost in integriteto; iz beograjskih izkušenj v predsedstvu se ni dosti naučil. Če nas spomin ne vara, si tega na cestah ni dovolila niti obveščevalna služba pokojne SFRJ in JLA. Slovenskim državljanom pa se bo lahko dogajalo, da jih bodo morisovci kjerkoli aretirali, pretepli in – če bo posameznikom sreča mila, morisovci pa pri volji – bodo lahko odpeljani tudi na urgentne oddelke bolnišnic.

Prav nagnusno je, da politični kolegij predsednika vlade relativizira takšne pojave. Ko je Drnovšek dokazovanje predsednikovih izjav o nevarnosti prepustil njemu samemu, se je ujel v zanko nepravlega razreševanja tako občutljivih vprašanj, kot so varnost državljanov in države, saj je vlada tista, ki mora skrbeti za zakonitost in ustvarjati pogoje za mirno življenje državljanov. In kaj bo sedaj storila skupina pripadnikov civilne družbe, ki je nasedla nacionalističnim strastem in se s svojo izjavo o tem, da naj Kučan dokaže ali odstopi, uvrstila med šankarske intelektualce? Trezna presoja razmer in ravnanja nekaterih dejavnikov v naši družbi – primer Smolnikar sodi med nje – takšne ocene in zahteve prav gotovo ne omogoča niti navadnim smrtnikom.

Janševi so politični kolegij predsednika vlade Drnovška, ko se je opredeljeval o izjavah predsednika Kučana, postavili na laž. Iz ponedeljkovega sporočila obrambnega ministrstva o zadevi Smolnikar kar mrgoli insinujacij. O tem, da so morisovci pretepli civilno osebo, da so stražili pred bolniško sobo in se obnašali v manirah, ki jih od nove slovenske vojske ne bi pričakovali, pa niti besede, kaj šele kesanje. Morda pa bo kaj povedal še tisti krog cerkvenih uradnikov, ki si tako vneto želi ustanovitev gibanja proti korupciji! Počakajmo in bomo videli, saj očitno tudi Kučan čaka, da se njegove ocene potrdijo v praksi. Doslej je zmeraj ravnal tako in večinoma ni izgubljal.

ZAKAJ ZAMENJUJEJO MINISTRICO ZA DELAVCE

Ko smo pred meseci povzeli vest, da je Janez Janša predlagal revizijo poslovanja na Ministrstvu za delo, smo Jožica Puhar zaželeli, da bi se v njen bran postavili direktorji, ki jim je pomagala z denarjem za plače. Takrat smo tudi napisali, da bi zaradi njenega dela za delavce lahko sindikati v njeno podporo organizirali vsaj skromne demonstracije.

Kljub tej naši želji so se zadeve razvijale skladno z željami nevidnih strankarskih režiserjev. Zdaj lahko ugotovimo le to, da je ni zaščitila njena stranka, ki se šteje za najbolj delavsko, niti sindikati, ki jim je prihranila prenekatero stavko. Obnojo in njeno delo pa sta se spotalnili zlasti stranki, ki skušata z imenom oz. dnevno politiko iskati stik z delavstvom. Dobro obveščeni menijo, da gre pri Drnovškem predlogu za zamenjavo Puharjeve verjetno za nekakšno »kravjo kupčijo«. Zahtevano je namreč odposlal takoj potem, ko se je Mitja Gaspari izognil parlamentarni interpelaciji zaradi javnega dolga in vmešanosti v zadevo Optimizem. O svoji trditvi smo prepričani zlasti zato, ker utemeljitev Janeza Drnovška za zamenjavo Puharjeve ne vzdrži resne analize. Zdi se, da je to, kar je upravljal kar velik del državne proračuna.

Kljub temu, da se v sindikalni rubriki praviloma ne ukvarjamo z odnosi med strankami in s položajem posameznih strank, lahko trdimo vsaj to, da je zamenjava Jožice Puhar le še korak v procesu izrinjanja ZLSD (uradne naslednice bivše ZKS) iz oblastne koalicije. Upamo pa, da bo ta stranka, ki je mirno pristala na neutemeljeno zamenjavo, sama odločala

o trenutku zaostritve odnosov z največjo stranko. Upamo, da se bo Združena lista sama odločila za sestop z oblasti, in to takrat, ko bo lahko računala, da bo s tem korakom pridobila glasove razočarane volilne baze. Mogoče bo pravi trenutek že obravnava zakonov, ki pomenijo zmanjševanje socialnih pravic, zlasti pokojnin, in zakona o zamrznitvi plač.

Ker trdimo, da gre pri Jožici Puhar za politično zamenjavo, moramo omeniti vsaj del njenih ugovorov na zapisnik SDK, ki naj bi bil eden od kronskih razlogov za ukrepanje predsednika vlade.

Puharjeva najprej trdi, da SDK ni pristojna na ocenjevanje uspešnosti dela ministrstva za nazaj in da je s časovne distance vedno

Jožica Puhar odstranjuje, ker je preveč skrbela za delavce

Puharjeva je opravila zaključni izpit

Sodeč po ponedeljkovi televizijski konferenci v živo, je dosedanja ministrica za delo Jožica Puhar opravila, pa ne brez težav, zaključni izpit. Sedaj lahko mirno pospravi svoje papirje na ministrstvu in se iz življenja v državni oblasti vrne v normalno življenje civilne družbe: vrata so ji odprta. Z znanjem, srčnostjo, kritičnostjo in iskrenostjo je zgotovo večino državljanov prepričala, da je svojo dolžnost opravljala po svoji vesti in najboljših možnostih in da ni bila ministrica samo in zgolj zaradi svojega prestiža in osebnih koristi. Jožica Puhar bo po tem izpitu lahko brez bojazni, da bi jo kdo ozmerjal ali celo napadel, nakupovala na tržnici, se sprehajala po Ljubljani in Sloveniji ter nasploh živela tako kakor večina državljanov te dežele. Mnogi politiki, ki so še na oblasti, si kljub obilici varuhov tega luksuza očitno ne morejo privoščiti.

Mnoge dovčerašnje kolege Jožice Puhar zaključni izpit oziroma preizkus, kaj si ljudstvo zares misli o njih, še čaka. Prav tako, kakor je gotovo, da bodo vsi ministri, z dr. Janezom Drnovškom na čelu, zaključni izpit še morali opraviti, je tudi jasno, da ga vsi tako dobro kakor Jožica Puhar ne bodo opravili.

Je že tako! V kriznih časih je na oblastne funkcije relativno lahko priti, težje pa je oblast častno in zadnje čase tudi brez bušk na glavi zapustiti. Politik na oblasti pač zve, kaj si ljudje o njem mislijo, ko oblast izgubi.

Tomaz Kšela

mogoče razmišljati drugače kot takrat, ko se je treba odločiti. Puharjeva pravi, da je ocenjevanje dela ministrstva le v pristojnosti vlade in posredno tudi državnega zbora. SDK je po njenem mnenju pristojna le za pravilnost književnosti in ugotavljanja dejstev. Vzdrževanje socialnega miru, ki je bilo naloženo ministrstvu, je zelo fleksibilna zadeva. Ministrstvo je s svojimi sredstvi pomagalo ohranjati delovna mesta. Puharjeva pravi, da so s svojimi vloži ustvarili petkrat toliko, kot so potrošniki. Ministrstvo je moralo izvajati tudi vse obveznosti države do sto podjetij, ki so svoje premoženje in probleme prenesla na državni sklad za razvoj. Ministrstvo je pomagalo tudi delavcem Elektrokovine in TVT in s tem ohranjalo socialni mir v Mariboru. Puharjeva pa ne zanika nekaterih strokovnih napak, do katerih je prišlo tudi zaradi preobremenjenosti delavcev. Za eno od večjih napak so na ministrstvu začeli postopek ugotavljanja odgovornosti. Številne druge napake iz zapisnika SDK pa je ministrstvo odpravilo ob pripravi zaključnega računa za leto 1993. Puharjeva se čudi, da se SDK spotika ob najnujnih investicijah v poslovne prostore, kjer delavci delajo v nemogočih razmerah, miži pa pred gradnjo »slovenskega Pentagona«, ki poteka v neposredni bližini.

Zaradi vsega tega je Jožica Puhar prepričana, in mi z njo, da ni kriva za očitke v zapisniku SDK in da torej ne vidi razloga za odstop. Prepričana je, da Janez Drnovšek dobro ve, da ni odgovorna tudi za zamudo pri socialnem paktu in za slabosti na področju dohodkovne politike. Oboje je po njenem mnenju v pristojnosti več ministrstev in vlade v celoti.

Franček Kavčič

Nesocialni liberalizem delavstvu ne obeta nič dobrega

Zadnji teden je v slovenskem parlamentu minil v poziksu odganjanja megle s slovenskega javnega dolga, vendar se je pokazalo, da je dolgotrajna razprava o javnem dolgu v glavnem služila nekaterim za dodatno zamegljevanje, drugim kot učna ura o javnem dolgu, ki bi si jo mirno lahko plačali iz sredstev poslanskih skupin, namenjenih za izobraževanje poslancev, tretjim pa za zganjanje cenenega populizma, ki si ga na tako resni temi ne privoščijo politiki v urejenih demokracijah. Da ne bo pomote. Javni dolg je zelo resna tema, s katero se ukvarjajo politiki skupaj z množico strokovnjakov v vsaki državi, vendar tako nenavadno, kot je nastajal naš javni dolg, je nenavadno in navno, da ne rečem škodljivo tekla tudi razprava o njem. V naši stari državi niso prikazovali javnega dolga, ampak so ga skrivali v bilancah komercialnih bank in NBJ. Šele sedaj, ko je javni dolg znan, se bo tudi spremenjal tako, kot je v svetu običajno – s proračunskim primanjkljajem ali presežkom.

Javni dolg je torej znan in znaša 2,9 milijarde dolarjev ali 25,7% BDP brez upoštevanja obveznosti iz sukcesije in izdanih poroštev, ki lahko javni dolg potisnejo na 34% BDP. Veliko, ni kaj. Ampak za državo, ki je svojo samostojnost pridobila z vojno, ob izgubi tretjine trga, in je po

glasnih trditvah nekaterih 45 let delovala v »gospodarsko popolnoma neuspešnem samoupravnem socializmu«, je tak dolg osupljivo majhen. Še posebej, če ga primerjamo z javnim dolgom gospodarsko uspešnih držav, naprimer Nemčije, kjer javni dolg znaša 60% BDP, ali Italije in Belgije, kjer javni dolg presega 100% BDP. Težko verjamem, da bo novim oblastnikom, kljub razprodaji tistega, kar je slovensko delavstvo ustvarjalo 45 let, uspelo ohranjati tako majhen javni dolg, kot ga imamo sedaj. Ravno najglasnejšim je najmanj verjeti, saj z vsem velikim ekonomskim znanjem niso sposobni plačati niti stroškov lastne volilne kampanje, pa bi radi vodili gospodarsko politiko vse Slovenije.

V ozadju velike teme, ki je plenila medijsko pozornost javnosti, smo v ZLSD vendarle uspeli prepričati, da bi v parlamentarno proceduro prišla večina pripravljene restriktivne zakonodaje. Zaenkrat. Upam, da bodo delodajalci in sindikati uspeli zasesti prostor socialnega partnerstva, ki jim ga še vedno uspešno branimo, s sklenitvijo kolektivnih pogodb. Če bo zamenjava na ministrstvu za delo pomenila tudi spremembo vladne politike še bolj v smer nesocialnega liberalizma, se slovenskemu delavstvu ne obeta nič dobrega.

Miloš Pavlica

Tarifna priloga k splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo za leto 1994

1. Izhodiščne plače za mesec marec 1994 so po posameznih tarifnih razredih naslednje:

Tarifni razred	Izhodiščna bruto plača v SIT za polni delovni čas
I. enostavna dela	35.828
II. manj zahtevna dela	39.411
III. srednje zahtevna dela	44.068
IV. zahtevna dela	49.084
V. bolj zahtevna dela	55.533
VI. zelo zahtevna dela	66.281
VII. visoko zahtevna dela	75.239
VIII. najbolj zahtevna dela	89.570
IX. izjemno pomembna, najbolj zahtevna dela	107.484

Zneski osnovnih plač pri organizacijah oz. delodajalcih se lahko znižajo do 10% glede na zneske iz 1. odstavka v naslednjih primerih:

- organizacije in delodajalci, ki so v letu 1993 izplačevale plače pod povprečjem gospodarstva v Republiki Sloveniji ali pod povprečjem panoge;
- če bi izplačilo plač ogrozilo obstoj organizacije oz. delodajalca (stečaj).

Podrobnejša merila za zniževanje osnovnih plač po 2. odstavku te točke se določijo v kolektivnih pogodbah dejavnosti.

Pristojni organ lahko odloči o znižanju, če si pridobi mnenje sindikatov pri organizaciji oz. delodajalcu in dejavnosti. Znižanje lahko traja največ 6 mesecev, po tem obdobju pa se lahko podaljša za enako obdobje, po ponovni pridobitvi mnenja sindikata.

2. V kolektivnih pogodbah dejavnosti se lahko določijo zneske izhodiščnih plač v povprečju do 15% višje za posamezni tarifni razred.

Podpisniki Splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo bodo skupaj s podpisniki kolektivnih pogodb dejavnosti sprejeli osnove in merila za določanje izhodiščnih plač v posameznih dejavnostih.

3. Zneski izhodiščnih plač se vsake tri mesece povečajo z rastjo drobnoprodajnih cen, merjeno kumulativno za zadnje tri mesece, po naslednji eskalacijski lestvici:

- če rastejo drobnoprodajne cene do vključno 3%, se izhodiščne plače ne povečujejo,
- če drobnoprodajne cene rastejo nad 3% do vključno 5%, se za vsak odstotek rasti drobnoprodajnih cen nad 3% izhodiščne plače povečajo za 0,7%,
- če drobnoprodajne cene rastejo nad 5% do vključno 8%, se za vsak odstotek rasti drobnoprodajnih cen nad 5% izhodiščne plače povečajo za 0,8%,
- v primeru rasti drobnoprodajnih cen nad 8% se za vsak odstotek rasti drobnoprodajnih cen nad 8% izhodiščne plače povečajo za 0,9%.

Eskalacijska lestvica se začne uporabljati na podlagi znanih podatkov o rasti drobnoprodajnih cen za obdobje marec-maj 1994.

Če v posameznem tromesečju rast drobnoprodajnih cen ne preseže 3%, se upošteva v naslednjem tromesečju.

V kolektivnih pogodbah dejavnosti ni mogoče določiti ugodnejše eskalacijske lestvice.

4. Plače se obračunavajo in izplačujejo v skladu z določbami te tarifne priloge oz. v skladu z določili kolektivnih pogodb dejavnosti po njihovi uskladitvi s to tarifno prilogo. Kolektivne pogodbe dejavnosti je potrebno uskladiti s to tarifno prilogo najkasneje do 30. 6. 1994.

Podpisniki Splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo bodo zagotovili, da se bodo pogajanja za sklenitev kolektivnih pogodb dejavnosti začela najkasneje 10 dni po podpisu te tarifne priloge.

5. Regres za letni dopust v bruto znesku za leto 1994 znaša 60% zadnjega znanega statističnega podatka o povprečni bruto mesečni plači v gospodarstvu Republike Slovenije. Regres za zaposlene, katerih osnovna plača je nižja od povprečja v gospodarstvu, je lahko višji, vendar ne sme preseči 100% povprečne mesečne plače v gospodarstvu Republike Slovenije.

Če se regres izplača v več delih, se od nove osnove lahko računa le neizplačani del.

6. Povračilo stroškov prehrane med delom za mesec april 1994 znaša 6.000 SIT.

Povračila stroškov za službeno potovanje znašajo:

	za april 1994
a) dnevnice	v SIT
- cela dnevnic (nad 12 ur do vključno 24 ur odsotnosti)	2.900
- polovična dnevnic (nad 8 ur do 12 ur odsotnosti)	1.400
- znižana dnevnic (6 do 8 ur odsotnosti, če se kotovanje začne 2 uri pred pričetkom delovnega časa ali konča dve uri po njem)	1.000
b) kilometrina (30% cene super bencina)	20,60
c) stroški za prenočišče se izplačujejo po predloženem računu, skladno s potnim nalogom. Če na nalogu ni drugače določeno in če delavec ne predloži računa, ima pravico do povračila stroškov v višini	1.000

Zneski povračila stroškov po tej točki se povečujejo skladno z rastjo drobnoprodajnih cen po eskalacijski lestvici iz 3. točke te priloge. Višina kilometrine se valorizira skladno z rastjo cene super bencina.

7. Če do 30. 4. 1994 ne bo dosežen dogovor z Vlado Republike Slovenije o poenotenju zneskov iz 5. in 6. točke za vse zaposlene v Republiki Sloveniji, bosta pogodbeni stranki določili nove zneske po teh dveh točkah.

8. Pogodbeni stranki sta soglasni, da bosta v primeru, ko bo stopnja rasti drobnoprodajnih cen dosegla 13% v primerjavi z decembrom 1993, določili novo eskalacijsko lestvico.

Ljubljana, 21. marca 1994

Konfederacija sindikatov 90 Slovenije

Boris, Mazin, predsednik

Neodvisni sindikati Slovenije

Rastko Plohl, predsednik

Neodvisnost konfederacija novih sindikatov Slovenije

France Tomšič, predsednik

Gospodarska zbornica Slovenije

Dagmar Šuster, predsednik

Združenje delodajalcev Slovenije

Miran Goslar, predsednik

Konfederacija sindikatov PERGAM

Dušan Rebolj, predsedujoči

Sindikati delavcev poslovnih bank Slovenije

Irena Milanovič, predsednik

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije,

Dušan Semolič, predsednik

Obrtna zbornica Slovenije

Dagmar Šuster, predsednik

Dogovor o politiki plač v letu 1994

1. Zaradi makroekonomskih nesorazmerij in ciljev gospodarskega razvoja za leto 1994 pogodbeni stranki soglašata, da se obračunavanje in izplačevanje plač pri organizacijah in delodajalcih, ne glede na njihovo lastniško strukturo, spremlja na podlagi izplačila dejanskih plač v skladu z določili iz splošne kolektivne pogodbe za leto 1994 in tega dogovora.

Opomba:

Ločen dogovor o politiki plač za leto 1994 bo podpisan le, če bo njegove določbe mogoče tudi sankcionirati, kot je v njem predvideno. Če to ne bo mogoče, bo vsebina predlaganega dogovora sprejeta kot posebno poglavje tarifne priloge k splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo za leto 1994.

»KULTURNI« PRITISK NA UPRAVLJALCE ŽELEZARN

Izvršni odbor SKEI je prejšnji teden na izredni razširjeni seji razpravljalo o socialni varnosti zaposlenih v slovenskih železarnah. Seje, ki jo je vodil Albert Vodovnik, so se udeležili tudi predsednik upravnega odbora SŽ Jože Hujs in člani direktorske ekipe Andrej Kokalj, Brane Žerdoner, Boris Marolt in Anton Šteblaj. Sodelovala sta tudi Marjan Kaliman z Ministrstva za delo in Branka Krstič z Ministrstva za gospodarske zadeve. Brane Žerdoner je sindikalistom zagotovil, da B podjetja niso predvidena za stečaj in da 2.000 delavcev in 400 invalidov ni ogroženo. Andrej Kokalj pa je obljubil, da bo 6. aprila, ko bo državni zbor predvidoma odločal o nadaljnji sanaciji SŽ, govoril le resnico in da bo »zatolkel v tla« vse, ki bodo lagali.

Funkcionarji SKEI iz sistema SŽ so za uvod v razpravo pripravili ugotovitve in stališča. Na prvo mesto so uvrstili nedorečeno (megleno) vladno politiko, zaradi katere ni jasno, kaj je predmet sanacije. Menijo, da so številne študije o železarnah sporne in da povzročajo med delavci in šefi le zdrahe. Lastniku železarn očitajo, da ni izvedel delitve na metalurške in predelovalne obrate, ki bi jih lahko reševali posebej. Sindikalisti ugotavljajo, da je edini in največji rezultat sanacije odpuščanje delavcev. Sindikalisti očitajo upravljalcem tudi nenehne kadrovske spremembe v vodstvu SŽ in posameznih družb. Lastniku očitajo tudi nadaljevanje stečajev posameznih družb in nadaljevanje odpuščanja delavcev. Zelo mu zamerijo ignoriranje zahtev za veljavo certifikatov in listin za premalo izplačane plače. Zamerijo mu neupoštevanje zahtev za vrnitev objektov družbenega standarda v last sindikatov. Svoje stališče zaključujejo z zamerjo vodstvu Slovenskih železarn, da je skušalo razbijati SKEI in onemogočati njegovo delo. Kot dokaz za to trditve navajajo prekinjene komunikacije z upravnim odborom, odpoved pogodbe o pogojih za delo sindikata in vsiljevanje nove podjetniške kolektivne pogodbe.

Železarnam manjkajo strokovnjaki

Vse to je bilo zadosten izziv, da so se na seji najprej oglašili predstavniki lastnika oz. upravljalci. Sedanji predsednik upravnega odbora SŽ Jože Hujs je najprej povedal, da sindikat tudi zdaj pritiska pregodaj. Ugotovitve iz različnih študij so zdaj dozorele in ni več dvoma o tem, kateri deli železarn se lahko obdržijo. Najnovejša študija Phare je dokazala možnost ohranitve metalurških programov, ki pa potrebujejo investicije za izboljšanje kakovosti. Izhod za metalurgijo so visoko kakovostna jekla in ne masovna proizvodnja.

Hujs meni, da je treba investirati tudi v znanje. Železarnam manjka 40 do 60 visoko usposobljenih strokovnjakov, ki jih bo treba usposobiti, ker jih Slovenija nima. Ohranitev železarn je odvisna zlasti od strokovnjakov in tudi od kooperativnosti sindikatov. Upravni odbor računa, da bo lastnik SŽ takoj investiral v železarno in da z odločitvami več ne bo zavlačeval. Hujs je optimistično zaključil, da so možnosti za sanacijo najbolj odvisne od državnega zbora, ki bi moral po razpravi, ki bo 6. aprila, sprejeti zakon o nadaljnjem poteku sanacije.

Za Hujsom se je oglašil Brane Žerdoner, ki v železarnah skrbi za reorganizacijo in je glavni na kadrovskega področja. Zavrnil je očitke SKEI, da se sanacija kaže le v odpuščanju delavcev. Po njegovem mnenju je proizvodnja postavljena na bolj zdrave temelje in tudi najnovejša študija ne predvideva zmanjševanja števila delovnih mest. Po Žerdonerjevih po-

datkih so železarne lani odpustile 1300 delavcev brez večjih delavskih nemirov. Izjema so bile le stavke v štorski železarni. Kadrovske prestrukturiranje je plačal lastnik, torej državni proračun, porabili pa so tudi kupnino za družbena stanovanja.

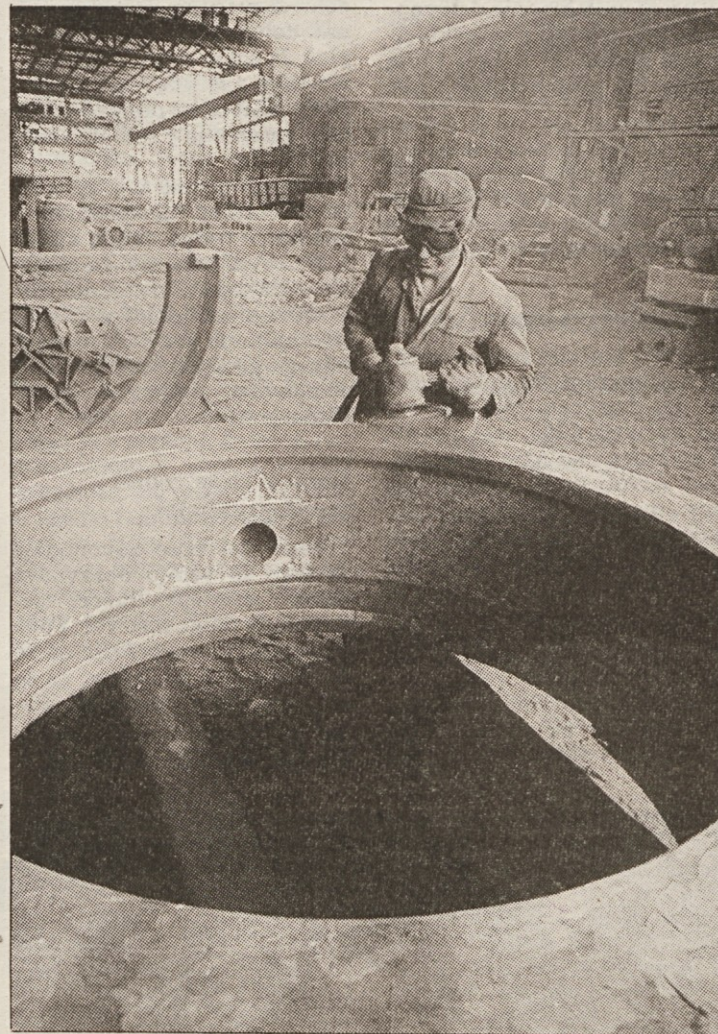
Žerdoner je zavrnil tudi očitke o napakah pri odpuščanju delavcev iz C podjetij. Po njegovem mnenju delavce najbolje preštejejo tisti, ki prevzemajo odgovornost za nova privatizirana podjetja.

Žerdoner je govoril tudi o pre-majhnem tržnem interesu za nakup premoženja Slovenskih železarn. Upravljalci bi najraje takoj prodali bivšo tovarno traktorjev iz Štor. Kupci pa se zanimajo le za premoženje ravnanskega DE Profundisa.

Žerdoner je svoj nastop končal z ugotovitvijo, da železarne še naprej omogočajo delo obema sindikatoma, skladno z dosedanjo pogodbo. KNSS pa je na žalost z dobljenim denarjem organizirala stavko v Metalu. Ta stavka je po njegovem mnenju organizirana od zunaj, saj sta v stavkovnem odboru bila le dva delavca iz te družbe.

Scenarij ukinjanja železarne v Štorah

Po teh odgovorih so se oglašili sindikalisti. Tone Matoh iz Štor je začel z očitki na račun državnega sekretarja Iva Baniča. Ta je nedavno izjavil, da štorska železarna nima možnosti za obstoj. Nekaj mesecev pred tem je javno govoril o prednostih Štor pred Jesenicami in Ravnami. Matoh pravi, da Štorčani iz vsega, kar se dogaja,

lahko sklepajo le na scenarij postopnega ukinjanja železarne. Matoh je upravnemu odboru očital tudi nesposobnost za ohranitev proizvodnje v Livarni, ki zdaj obratuje v zasebnem podjetju. Po Motovih podatkih so štorski železarji že plačali največji davek in zato več ne morejo pristati na žrtvovanje železarne v korist drugih.

Dušan Thaler z Jesenic je najprej povedal, da so plače jeseni-

skih železarjev za petino nižje od povprečja v gospodarstvu. Problem pa je, ker šefi dobivajo zelo visoke plače in se vozijo z novimi, dragimi avti. Jeseniški sindikalisti ocenjujejo, da potek sanacije onemogoča preživetje C podjetij, za kar je kriv tudi neurejen finančni promet znotraj sistema SŽ.

Janez Klančnik z Raven na Koroškem pa je Jožeta Hujsa opozo-

Složnost rešuje železarje

Oglasil se je tudi Boris Marolt, direktor Jekla in vodja kriznega štaba iz Štor. Povedal je, da ni bil imenovan zato, da bi železarno vodil v stečaj, ampak da bi firmo rešil. Direktor Žične iz Celja je vprašal o možnosti izločitve predelovalnih podjetij iz sistema SŽ, da bi jih lahko dokapitalizirali tudi tujci. Odgovorili so mu, da je Žična podpisala pogodbo o prenosu premoženja na državo, in da se lahko izloči le s prodajo. S skoraj dveurno zamudo je na sejo prišel tudi vršilec dolžnosti direktorja SŽ Andrej Kokalj. Razen tega, kar smo zapisali na začetku, ni povedal pravzaprav ničesar. Zbrane železarje pa je opozoril, da je složnost pogoj za sanacijo.

V drugem krogu razprave smo izvedeli, da bo Ministrstvo za delo letos zagotovilo 1650 milijonov tolarjev za financiranje presežnih delavcev. Brane Žerdoner je zagotovil, da B podjetja, ki zaposlujejo 400 invalidov, največ jih je na Jesenicah in na Ravnah, ne bodo šla v stečaj. Če za invalide ne bodo našli druge rešitve, jih bodo vrnil v A podjetja, iz katerih so prišli.

O lastninjenju A podjetij pa je Žerdoner povedal, da je upravni odbor do zdaj rezerviral le 20-odstotni delež za delavce na račun certifikatov in listin. Vsak posamezni primer lastninjenja pa bo obravnavala vlada.

Kdo vrti Kokalja in ministre

Iz vsega tega je razvidno, da se operativna politika izvajanja sanacije, ki poteka z državnim nadzorom, kar krepko zatika, in da so zamegljene tudi nekatere zadeve, ki so načelno videti jasne in čiste. Prepričan sem, da sta vodjenje in stroka v SŽ vsak dan večji problem. Problem vodenja se začne na vedejevskem vrhu. Nerešeno vprašanje na vrhu seveda omogoča več deset neresenih vprašanj na nižjih ravneh. Ker je vodenje nadrejeno stroki (zlasti po plači, službenih potovanjih in dragih avtih), odhajajo strokovnjaki. Vsaj za železarno Ravne zanesljivo vem, da je imela pred leti več sto fakultetno izobraženih strokovnjakov in številne magistre in doktorje znanosti. Danes je ravenska metalurgija skoraj brez inženirjev. Kadrovski položaj na Jesenicah ni nič boljši, v Štorah je pa še veliko slabši. Mogoče imajo prav tisti, ki menijo, da se je ta proces zgodil zato, ker so se železarne zatekle k državnim jaslom, ne da bi same ali novi lastnik definirali cilje te problematične odločitve.

Tako kot druge se je tudi naša država izkazala za slabega lastnika. Neuspešni so bili tako resorski ministri, začeni z Izidorjem Rejemcem, kot direktorji od Andreja Cetinskega, prek Andra Ocvirka do Andreja Kokalja. Če sodimo po razpravi na seji, o kateri poročamo, položaj v železarnah »obvladuje« le B. Ž., ki je v železarnah preživel najmanj tri vladavine. Mogoče je prav on znotraj železarn pokritje za vse tisto, kar neuspešno poskušajo predstavniki lastnikov.

Franček Kavčič

MIROSLAVU GARBU SE JE ZALOMILO

Manjši del delavcev ravnanske družbe Metal je prejšnji teden začel stavko v organizaciji KNSS Neodvisnost. Člani SKEI oziroma Svobodnih sindikatov v njej niso sodelovali, saj so se pred tem začeli pogajati o višini plač za februar in nekaterih drugih zahtevah. Stavka se je končala po izplačilu plač brez vsakega drugega rezultata. To pomeni, da stavka ni uspela kljub temu, da je Miroslav Garb delavcem zatrjeval, da za stavko stoji tudi predsednik Socialno demokratske stranke, ki naj bi obljubil tudi denarno pomoč. Vse kaže, da delavci temu niso nasledili, in Miroslav Garb je na koncu ostal osamljeni bojovnik. Nekateri menijo, da je prav on stavko organiziral zaradi promocije KNSS pred bližajočim se kongresom te nove sindikalne konfederacije.

Iz dokumentacije SKEI Železarne Ravne je razvidno, da so delavce 14. marca 1994 obvestili o vsebini pogajanj za februarске plače. SKEI je od vodstva Metala zahteval povečanje vrednosti točke s 130 na 155 tolarjev. SKEI je takrat zahteval tudi redno sklicevanje upravnih odborov, kritiziral nenehne kadrovske spremembe in terjal tudi odgovornost šefov za slabe poslovne rezultate. Za vse te cilje je SKEI nameraval uporabiti običajne in zakonite poti.

Kot smo že omenili, se je stavka končala 18. marca. V ponedeljek, 21. marca pa je vodstvo SKEI poslalo delavcem dve obvestili. Iz tistega, ki se glasi »Stavka bo takrat, ko bo večina za to«, lahko povzamemo tudi te misli: Vodstvo slovenskih železarn že več mesecev izvaja popolno blokado informacij. Ker so plače v posameznih družbah soodvisne, vsi čakajo na odločitev v Metalu. Ob tem pa postavljajo vprašanja medsebojnega plačevanja in zadolženosti med družbami in neizplačane delitvene bilance. Pro-

blem so tudi skupni dolgovi za polpreteklo obdobje in propadli posli, npr. SER in Pandur. Ob tem ko se za propadle posle namenajo milijarde, pa ni denarja niti za majhne popravke plač. SKEI meni, da bi morali vsa vprašanja, ki burijo duhove med delavci, razčistiti na zborih organizacijskih enot. V nadaljevanju te listine pa je SKEI zapisal izrecno zahtevo, naj se v tednu od 21. do 25. marca sestanejo vsi upravni odbori družb. Te seje ne smejo biti v Ljubljani in SKEI mora biti nanje povabljen. Takoj po sejah upravnih odborov naj bi bili zbori delavcev, na katerih bi morala sodelovati tudi Andrej Kokalj in Brane Žerdoner. Glavno vprašanje je vrednost točke, problem pa so tudi razmerja plač med obrati in možnosti napredovanja delavcev. Vodstvo slovenskih železarn in družb naj bi delavce informiralo o rezultatih sanacije in delavcem prikazalo perspektivo. SKEI ocenjuje, da sanacija ni uspešna in da vse to, kar se dogaja, vodi k poceni privatizaciji na račun odpuščenih delavcev. Zaradi vsega tega izreka SKEI sedanjemu vodstvu SŽ splošno nezaupnico.

V primeru, da sestanki upravnih odborov ne bodo sklicani, pa bo SKEI o tem obvestil tudi državni zbor. Svoje obvestilo delavcem Železarne Ravne vodstvo SKEI zaključuje z mnenjem, da se nihče ne sme igrati z usodo delavcev. V drugi listini z naslovom »Sodelovanja ni in ga ne bo« pa se SKEI opredeljuje do konkurenčnega sindikata in poizkusa organiziranja stavke, za katero ugotavlja, da je propadla. Vodstvu te organizacije v Železarni Ravne očita, da je bilo vseskozi v službi strankarskega razbijanja Svobodnih sindikatov. Vodstvu Neodvisnosti je pri tem delu pomagal tudi bivši generalni direktor dr. Andro Ocvirk. Neodvisnost očita, da je Ocvirk podpirala tudi pri od-

puščanju delavcev. V zameno za to podporo pa so bili člani KNSS skoraj nedotakljivi pri določanju spiskov presežnih delavcev.

SKEI našteva tudi druge že znane napake KNSS, zlasti nelojalno konkurenco, o kateri je naše glasilo večkrat pisalo. Sekretarju KNSS Miroslavu Garbu očitajo, da je sindikat skoncentriral v svo-

jih rokah. Očitajo mu tudi, da je skušal ovirati prav vse akcije SKEI.

Dušan Posedi in Janko Dežman zaključujeta ta dopis delavcem z ugotovitvijo, da s politiko in ljudmi iz KNSS ni in ne bo sodelovanja. Komentar k vsemu temu res ni potreben.

F. K.

DELAVCI IN MENEDŽERJI TSN BI ODKUPILI TOVARNO

Pred dnevi je zaposlene v podjetju Eling TSN razveselil telefaks iz ministrstva za delo, v katerem med drugim piše: »Ministrstvo za delo ocenjuje, da vloga Eling TSN izpolnjuje kriterije za nadomestitev dela stroškov za ohranitev delovnih mest, zato bo ministrstvo vlogo prioriteto obravnavalo v skladu s finančnimi možnostmi.« Kakor kaže, so elingovci še za korak bližje rešitvi svojega podjetja pred najhujšim.

Usoda Elinga TSN je podobna usodi mnogih hčera podjetij, ki so morala v stečaj. Ko je bil pred dvema letoma za Elkom TSN, katera je največji upnik je Kreditna banka Maribor, na mariborskem sodišču uveden stečajni postopek, je ostal brez proizvodnih prostorov in strojnega parka, saj mati ni na svojo hčer prenesla nobenega premoženja. Za elingovce se je tedaj začela bitka za preživetje. Najprej so nekateri upniki matere poskušali pahniti v stečaj še hčer, vendar je sodišče odločilo, da je Eling TSN samostojna pravna oseba, neodvisna od matere dolžnice. Kreditna banka Maribor je največji upnik Elkoma TSN, drugi največji upnik pa so bivši delavci, ki so v stečajnem postopku vložili skupno za okoli 200.000 mark terjatev za neizplačane pla-

če in druge prejemeke po kolektivni pogodbi.

Kljub vsem težavam pa Eling TSN, ki zaposluje 237 delavcev, posluje uspešno. K pozitivnim rezultatom poslovanja so po besedah predsednika SKEI v podjetju Petra Žela veliko prispevali tudi delavci, ki že ves čas obstoja podjetja prejema 80-odstotne plače, odrekli pa so se tudi jubilejnim nagradam in regresom. »Res pa je, da na manjše plače od 80 odstotkov po kolektivni pogodbi ne pristajamo in nikoli ne bomo pristali,« poudarja Peter Žel. Večina delavcev trenutno prejema 40 do 45 tisoč tolarjev mesečne plače.

Da Eling TSN zares posluje uspešno, dokazuje tudi podatek, da so rezultati poslovanja pozitivni, čeprav je v podjetju 77 tisoč mark terjatev za neizplačane pla-

»stanejo« mesečno okoli 4,5 milijona tolarjev. V podjetju upajo, da bodo lahko s pomočjo ministrstva za delo problem presežnih delavcev rešili tako, da bodo ti dobili, kar jim pripada po zakonu. Zdravo jedro Elinga z okoli 160 zaposlenimi bi lahko nato še uspešneje poslovalo in čez čas bi že lahko odprli nekaj deset novih produktivnih delovnih mest.

Elingovci največ proizvajajo za elektroindustrijo, poprimajo pa tudi za različna druga, zlasti kovinarska dela. Izvozijo že 60 odstotkov svoje proizvodnje. Za letošnje prvo polletje imajo z naročili »pokritih« že večino proizvodnih zmogljivosti, zato jih za delo ni strah.

Elingovci, vodi jih direktor Rajko Lisja, so odločni narediti vse, kar je v njihovi moči, da jih stečaj matere Elkom TSN ne bo »zlo-mil«. Tako se pripravljajo na odkup proizvodnih prostorov in strojne opreme nekdanjega Elkoma TSN, ki je trenutno ocenjena na okoli 3,3 milijona mark. S tem bi pridobili tri proizvodne dvora-

ne: za kovinsko obdelavo, za strojno obdelavo, za elektro proizvodnjo in poslovno zgradbo z energetskim objektom. Delavci in menedžerji za to odkup pripravljani dati svoje certifikate, neizplačane osebne dohodke, pa tudi denarna sredstva. Računajo tudi na pomoč SKB banke, ki jih je, kakor kaže, pripravljena podpreti s kreditom. Seveda pa se ne slepijo. Elkom TSN, ki so ga s svojimi žulji pomagali zgraditi mnogi delavci današnjega Elinga, diši še marsikomu drugemu. Še posebej, ker je njegova cena po neuspešnih poskusih prodaje že krepko padla. Prvotno je bil ocenjen na 11 milijonov mark, kasneje na 8 milijonov, na 4,5 milijona, sedaj pa je cena še nižja.

Pred dvema letoma ni bila perspektiva Elinga TSN nič kaj rožnata. Tudi danes elingovcem ni lahko, vendar njihova prihodnost ni več videti tako črna. »Če bomo uspeli rešiti problem presežnih delavcev in ohraniti zdravo jedro proizvodnje s 160 zaposlenimi ter če bomo uspeli priti do lastnih proizvodnih prostorov, bomo v prihodnje lahko še uspešneje poslovali,« je prepričan Peter Žel. Takšne so torej skrite želje elingovcev, ki za uresničitev svojih hotenj potrebujejo pomoč ministrstva in banke. Ali se jim bodo izpolnile, se bo kmalu pokazalo.

Tomaž Kšela

MANDATNE KAZNI ZA NAJBOLJ UČINKOVITE

Kaj v tej državi, ki se razglašala za pravno in človekove pravice spoštovalno, lahko stori delavec, če mu delodajalec ne da plače za opravljeno delo? O tem in nasploh o problemih kršenja delovno-pravne zakonodaje v Podravju smo se pogovarjali z inšpektoricama za delo Heleno Kapun in Heleno Klinar, ki je tudi vodja inšpektorata za delo v medobčinski upravi inšpekcijskih služb v Mariboru.

»Z delodajalcem, ki delavcem ne izplačuje redno osebnih dohodkov, se najprej pogovorimo in ga opozorimo na njegove obveznosti,« pravi Helena Kapun. Tovrstni pogovori so uspešnejši pri zasebnikih. Razlogi, zaradi katerih delavcem ne izplačujejo redno plač v velikih družbenih podjetjih, so namreč praviloma objektivni. »Vsi vemo, da denimo Elektrokovina in Metalna TIO dejansko nista imeli sredstev in sta zato imeli blokiran žiro račun. Zato v teh dveh tovarnah po naših predpisih preprosto niso mogli izplačati plač delavcem.«
Skratka, intervencija inšpektorja za delo je lahko uspešna samo v tistih primerih, ko delodajalec ima denar, pa delavcem noče dati plače.

»Če delodajalec ne upošteva naših opozoril, ima inšpektor za delo možnost izdati ustrezno odločbo,« pojasnjuje Helena Kapun. »V primerih, ko velika podjetja nimajo sredstev za izplačilo plač nekaj sto ali tisoč delavcem, pa se postavlja vprašanje smiselnosti izdati takšne odločbe.«

Ne glede na to, ali je inšpektor dela izdal odločbo ali ne, morajo prizadeti delavci v zakonitem roku sami sprožiti postopek za zaščito svojih pravic. Vsak prizadeti delavec mora v roku vložiti zahtevo za varstvo svojih pravic organu upravljanja podjetja. Če organ upravljanja njegovo zahtevo zavrne (to se zadnje čase skoraj praviloma tudi zgodi), pa mora delavec začeti postopek za varstvo svojih pravic pred sodiščem. »Ob izdaji ureditvene odločbe delodajalcu delavca posebej opozorimo, da mora tudi sam sprožiti postopek za varstvo svojih pravic,« pravi inšpektorica Kapunova.

Delavec, ki mu delodajalec za opravljeno delo ne plača, mora torej praviloma iskati pravico na sodišču. Tu pa postopki trajajo od nekaj mese-

cev do več let, saj so sodišča združenega dela zaradi množice kršitev delovno-pravne zakonodaje preobremenjena.

Eno leto brez plače

»Pred kratkim sem se srečala s primerom, ko delodajalec ni dal delavcem plače že vse od januarja 1993. leta,« pravi Kapunova. Ali nam že ta primer dovolj pove, kakšen odnos imajo do delovno-pravne zakonodaje in učinkovitosti pravne države posamezni delodajalci?!

Tudi postopki, ki jih inšpektorji za delo zaradi kršitev delovno-pravne zakonodaje sprožijo proti delodajalcem pri sodniku za prekrške, se vlečejo zelo dolgo. »Večkrat se

nosti. Zaradi socialne varnosti in golega preživetja je torej delavec prisiljen delati, četudi mu delodajalec ne izplačuje plač. Je sploh mogoče, da imamo tako absurdno zakonodajo, ki delavce na pragu 21. stoletja spreminja v sodobne sužnje!?

»Čeprav se pri nas že uveljavlja tržno gospodarstvo, imamo še vedno veliko starih zakonov, ki temeljijo na prejšnjem sistemu. Zakoni določajo obveznosti delavcev, varstvo njihovih pravic v pogojih tržnega gospodarstva pa še ni učinkovito urejeno,« pravi Klinarjeva.

Delavci so še vedno samoupravljajci

Velik del naše zakonodaje delavce še vedno obravnava kakor samoupravljajce, čeprav to že dolgo niso več. Toda v sistemu samoupravljanja so delavci nosili posledice, če so podjetje slabo upravljali. Sedaj so delavci upravljaljske pravice izgubili, nosijo pa po-

Inšpekcija dela ne zaide v nove lokale

tudi zgodi, da primer zaradi dolgotrajnosti postopkov zastara,« pravi inšpektorica in vodja inšpektorata Helena Klinar.

Delavec, ki ne prejema redno plače, pa mora kljub vsemu redno opravljati svoje delovne obveznosti, saj ga delodajalec sicer lahko odpusti. Delavec, ki izgubi delo po lastni krivdi, pa na zavodu za zaposlovanje nima pravice do denarnega nadomestila za čas brezposel-

sledice, če menedžerji in lastniki slabo gospodarijo...

S privatizacijo se je povečalo tudi število drugih kršitev pravic delavcev iz delovnega razmerja. Javna skrivnost je, da mnogi privatni gostinci, trgovci in obrtniki zaposlujejo delavce na črno. »Za primere črne zaposlovanja največkrat zvemo posredno, saj velikokrat celo delavci sami prikrivajo, da jih delodajalec ni redno zaposlil, ker se bojijo,

bodočih prilivov, 50 odstotkov pa v prisilni poravnavi. To pomeni, da to podjetje zaupa v perspektivo Caprica in tudi v korektno izvedbo prisilne poravnave.

Rešitve, ki jih predlaga mariborsko finančno podjetje, so po mnenju predsednice območne organizacije ZSSS za Podravje Metke Roksančič v načelu sprejemljive tudi za sindikat.

T. K.

Zadnje upanje za Caprice

Delavski svet podjetja je te dni sklenil, da bo njegovo reševanje zaupal mariborskima podjetjema Fond Holding Interkontrakt, ki je tudi največji upnik Caprica. Delavci pričakujejo, da bo Interkontrakt izvedel finančno reorganizacijo in pripravil program reševanja presežnih delavcev. V prvi fazi reševanja Caprica naj bi v njem delalo 120 delavcev, 80 delavcem pa bodo poskušali zagotoviti delo v drugih podjetjih. Delavke in delavci tudi pričakujejo, da bo Interkontrakt pripeljal v Caprice novega direktorja, komercialista in vodjo proizvodnje.

Sekretar lenarškega krajevnega sveta območne organizacije ZSSS za Podravje Jože Murko meni, da je sedanji poskus »poslednje upanje« za Caprice. »Vsaka sanacija, ki bo ohranjala delovna mesta, je boljša od tega, da bi moralo na zavod za zaposlovanje vseh 365 delavk in delavcev,« poudarja Murko.

Tudi predsednik lenarškega izvršnega sveta Avgust Zvernink meni, da delavski svet Caprica ni imel druge možnosti od te, ki jo je izbral. Kako uspešna bo sanacija, bo kmalu videti.

da bodo izgubili zaslužek,« pravi Helena Klinar. »Delavci se običajno zatekajo k nam samo v primerih, če jim delodajalec ne da plačila za opravljeno delo. Dejstvo pa je, da so kazni manjše od koristi, ki jih ima delodajalec, če zaposli delavca na črno. Pri sodniku za prekrške plača v zadnjem času 50 do 60 tisoč tolarjev kazni, če nima prijavljenega delavca, lani pa so bile kazni okoli 15 tisoč tolarjev...

Res pa je, da se proti zaposlovanju na črno ne morejo boriti samo inšpektorji dela. Svoje bi morala opraviti tudi obrtna in druga združenja, saj gre za nelojalno konkurenco. Družbene trgovine velikokrat glasno opozarjajo na to, vendar pa konkretnih pritiskov in prijav ni niti z njihove strani.

Več kot polovica podjetij krši zakonodajo

Delodajalci delavcem kršijo tudi druge pravice. V lanskem letu so inšpektorji dela v občinah Maribor, Lenart, Pesnica, Ruše in Slovenska Bistrica zajeli v svoj pregled 666 podjetij oziroma delodajalcev. »Kar v 375 primerih smo našli na kršitve delovno-pravne zakonodaje,« pravi Helena Klinar. Največ kršitev je bilo na področju delovnih razmerij. Inšpektorji so skladno s svojimi zakonskimi pooblastili ukrepali, pet delodajalcev pa so zaradi kršitev temeljnih pravic delavcev celo ovadili; šlo je za sum storitve kaznivega dejanja. Inšpektorji veliko kršitev razkrijejo tudi zato, ker uspešno sodelujejo s sindikati. Ugotavljajo pa, da se zaradi njihovih ukrepov, ki so skladni z zakonskimi pooblastili, spoštovanje delovno-pravne zakonodaje žal ne izboljšuje.

Helena Klinar in Helena Kapun vidita del rešitve v novem zakonu o inšpekcijah dela, ki naj bi dal inšpektorjem dela večje pristojnosti. Že sedanji zakon o delovnih razmerjih pa inšpektorju dela omogoča, da lahko zadrži nezakoniti sklep delodajalca skladno s posebnimi predpisi, ki pa žal niso bili nikoli sprejeti...

»Ob veliki ponudbi delovne sile bi morala država z zakonom preprečiti oziroma ustrezno sankcionirati grobe kršitve delovno-pravne zakonodaje in zagotoviti, da bodo vse institucije hitro in učinkovito ukrepale,« pravi Kapunova. Sedaj inšpektorji dela v Podravju ne bi mogli učinkovitejše ukrepati, četudi bi jih bilo desetkrat več, ker pač za kršitelje ni ustreznih sankcij.

»Sanitarni in tržni inšpektor lahko zapreta obratovalnico, dokler niso izpolnjeni pogoji za njeno nemoteno obratovanje. Zakaj denimo zakon ne daje inšpektorjem dela pooblastil, da bi lahko do izvršitve ureditvene odločbe obratovalnici odklopili elektriko ali kaj podobnega? Zakaj zakon o inšpektorjih dela ne pozna mandatnih kazni?« se sprašuje Klinarjeva. Prepričana je, da bi že samo ostrejša sankcija za kršitelje pomembno prispevale k izboljšanju razmer. »Kršitelj bi moral biti dvakrat kaznovan – plačati bi moral ustrezno kaznen znesek in v celoti bi moral poravnati svoje obveznosti do delavca. Izkušnje pa kažejo, da je najbolj učinkovita mandatna kazni, ki jo mora delodajalec plačati takoj...«

Škarje in platno so torej v rokah ministrstva za delo, vlade in poslancev državnega zbora. Od njih je odvisno, ali bo Slovenija sposobna sama zavarovati temeljne pravice delavcev iz delovnega razmerja, ki prav tako sodijo med temeljne človekove pravice in svoboščine, ali pa nas bodo morale na to opozoriti in k temu prisiliti evropske in druge mednarodne organizacije.

Tomaž Kšela

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE Zaupnike, strokovne službe podjetij in posameznike

● več avtorjev:

MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

Delovno razmerje – Prenehanje potreb po delavcih – Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev – varstvo pravic delavcev – Varstvo pri delu – Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo – Seznam služb pravne pomoči. Cena 350,00 SIT

● Mira Becele

STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVM

Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjem in primeri praktične uporabe njegovih določil. Cena 520,00 SIT

● Bogdan Kavčič

DELAVCI IN UPRAVLJANJE

Participacija – vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednost in kritike, evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«. Cena 460,00 SIT

● Stane Uhan

PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Statistični podatki – Kritična raven – Evropske cene in balkanske plače – Izhodišni osebni dohodki – Kaj ve in misli vlada – Načrtovanje najnižje osnovne plače – Konkretni predlogi – Podcenjeno znanje – Najvišje plače. Cena 400,00 SIT

● Emil Rojc

KARIERA KOT SPREMINJANJE

Priročnik za podjetništvo in razvoj kadrov
Cena 850,00 SIT

● Več avtorjev

SOCIALNA DRŽAVA

Zbornik razprav za VARNOST, SVOBODO, SOLIDARNOST IN PRAVIČNOST
Cena 600,00 SIT

● Aleksej Cvetko

ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE PO NOVM

Novi zakon o zdravstvenem zavarovanju – Razlage vseh sprememb in vseh oblik prostovoljnega zavarovanja občanov. Cena 580,00 SIT

ZAKON O LASTNINSKEM PREOBlikOVANJU PODJETIJ IN SINDIKATI

Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij – Uredba o pripravi programa preoblikovanja in o izvedbi posameznih načinov lastninskega preoblikovanja podjetij – Uredba o metodologiji za izdelavo otvoritvene bilance stanja
Razlage: mag. Tone Rop, Gregor Miklič, dipl. oec. Radovan Teslić in dr. Alenka Žnidaršič-Kranjc. Cena 1.800 SIT

KOLEKTIVNA POGODBA ZA NEGOSPODARSKE DEJAVNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI S KOMENTARJEM

Kolektivna pogodba s stališči komisije za razlago KP s komentarjem – Priloge: Sklep izvršnega sveta R Slovenije o določitvi koeficienta za določanje OD – Sklep o določitvi kalkulativnih osnov za določitev obsega sredstev za plače v zavodih, ki se financirajo iz proračuna – Tarifni del KP za zdravstvo in socialno skrbstvo – Zakon o plačah delavcev v javnih vzgojno izobraževalnih zavodih – Pripravitelji: Nevenka Završček in Vinko Kastelic
Cena 950 SIT + 5% p. davek

NAROČILNICA ZA KNJIGE – PRIROČNIKE

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

..... izv. ● Moje pravice na izv. ● Plačni sistem
..... izv. ● Stanov. razmerja izv. ● Kariera kot...
..... izv. ● Delavci in uprav. izv. ● Socialna država...
..... izv. ● Zakon o last. izv. ● Zdrav. zav...
 izv. ● Kol. pog. za negosp...

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

Naročeno mi pošljite na naš naslov:

Ulica, poštna št. in kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

Dne: Žig Podpis naročnika

Vse informacije o knjigah – priročnikih objavljamo v časopisu »DE«, Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 1310-033, 313-942, 311-956. Fax. (061) 311-956.

ZADNJI POSKUS REŠITVE CAPRICA?

V tovarni konfekcije Caprice, ki je s 365 zaposlenimi največja v lenarški občini, si na vse načine prizadevajo, da bi jo rešili pred stečajem.

Caprice je pripravljeno pomagati tudi eno mariborskih podjetij, ki se ukvarja s finančnim inženiringom. Njegovi strokovnjaki, ki so se poglobili v poslovno politiko in finančne rezultate Caprice, so prepričani, da je to tovarno še mogoče sanirati in da ni razlogov za stečaj. Predlagajo, naj bi Caprice finančno reorganizirali in tovarno sanirali na komercialnem in kadrovskega področju ter rešili vprašanje presežnih delavcev.

Po mnenju strokovnjakov mora Caprice, ki glede na vrednost celotnega kapitala niti ni tako hudo zadolžen, delati in poslovati. Petina zaposlenih zdaj dela v tovarni, več deset delavk pa je vodstvo tovarne poslalo na delo v mari-

borski Pik in nekatera druga tekstilna podjetja v regiji. Da gre za resen pristop mariborskega finančnega podjetja kaže tudi njegov predlog za plačilo storitev: 50 odstotkov iz

ZVEZA POTROŠNIKOV ODLOČNO PROTI PROTEKCIONIZMU

**KUPUJMO
SLOVENSKO.**

Projekt KUPUJMO SLOVENSKO mnogim ni kdo ve kako všeč. V glavnem zato, ker ga ne poznajo in menijo, da gre v bistvu le za zaščito nekakovostnih in dragih domačih izdelkov in s tem varovanje slabih podjetij. Pa ni tako.

Na nedavnem posvetu o omejenem akciji so poudarili, da ne gre za podpiranje nekonkurenčnih podjetij, temveč za nekakšno osveščanje vseh nas, da se pri nakupih ne bi vnaprej odločali za uvožene izdelke in nekritično občudovali vse, kar prihaja z Zahoda. Kajti če bomo dajali pred-

Breda Kutin, predsednica Zveze potrošnikov Slovenije.

nost domačim izdelkom, ki niso dražji od uvoženih, obenem pa morebiti še bolj kakovostni, bo-

mo v Sloveniji ohranili marsikatero delovno mesto. In obenem poskrbeli za kruh prenekaterih

ljudi, ki so zdaj na zavodu za zaposlovanje. Gre le za razumno merico »ekonomskega nacionalizma« in ne za zapiranje trga ali zaščito slabih in dragih domačih izdelkov.

Ne glede na v celoti pametne in poštene namene akcije KUPUJMO SLOVENSKO pa se še vedno najdejo ljudje, prepričani, da je »nekaj zadaj«. A ni. Gre le za vprašanje, če želimo pomagati sami sebi. Drugi nam namreč ne bodo. O tem smo lahko prepričani.

Na omenjenem posvetu v Ljubljani o akciji KUPUJMO SLOVENSKO je Breda Kutin, predsednica Zveze potrošnikov Slovenije, poudarila, da zanje, to je za slovenske potrošnike ne pride v poštev ta ali oni protekcionizem. K temu je dodala, da je edinole zdrava konkurenca na trgu tista, ki bo prisilila proizvajalce h kakovosti in razumnim cenam. Kajpak ji lahko samo pritrdimo. Zato tudi ni naključje, da bo zveza potrošnikov podprla akcijo le v primeru, če bo šlo za pošteno igro in, seveda, v korist potrošnika. Če resnično hočemo in želimo zaščititi domačega kupca in stare čase zamenjati z novimi, moramo imeti pred očmi predvsem kakovost, ki je rezultat odprtosti trga in zdrave konkurence.

Andrej Uлага

PREVEČ (NEUPRAVIČENIH) BOLNIŠKIH

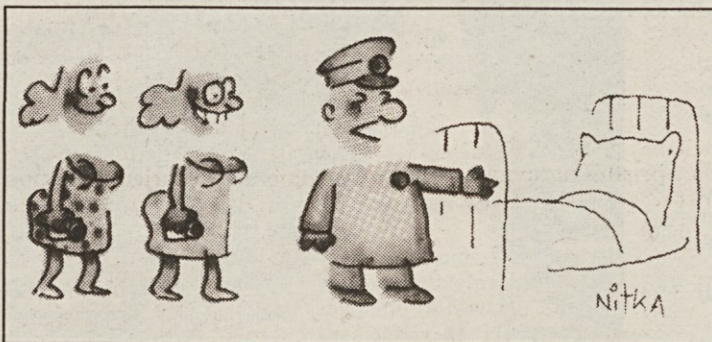
Mnogi pravijo, da je tako imenovanih bolniških pri nas preveč. Verjetno imajo prav, pa čeprav je problem bolniških zelo kompleksen in ga po sodbi strokovnjakov povzroča cela vrsta dejavnikov, med katerimi so medicinski prav neznatni v primerjavi z vsemi drugimi: ekonomskimi, socialnimi, moralnimi...

V razmerah visoke socialne varnosti delovnih mest naj bi bilo bolniških več, ker tedaj pač stopajo v ospredje nemedicinski razlogi zanje. V obdobjih, ko se zaradi naraščajoče brezposelnosti delovna varnost znižuje, pa naj bi jih bilo manj. Eni si z lahkoto privoščijo bolniško, ko se jim bolj malo da delati, mnogi pa hodijo na delo, ko so vse prej kot zdravi.

V obdobju 1990-1993 je bilo zaradi bolniških izgubljenih 4,6 do 5 odstotkov delovnih dni, v devetih mesecih lanskega leta pa so se bolniški izostanki povečali za 0,3 odstotka.

Večina zavarovancev, ki so jih kontrolirali, je iz podjetij z visoko stopnjo odvečnih delavcev ali iz podjetij, ki spreminjajo tehnologijo, organizacijo dela, imajo visoke delovne norme ipd. Kar 30 odstotkov zavarovancev v času prve kontrole ni bilo doma, pri zdravniku ali na terapiji. Nekateri so se mudili celo v tujini, niso pa bili redki, ki so prav živahno delali, doma, na njivi, v gozdu. Ja, res »dober« občutek, če si poleg rednega letnega dopusta lahko privoščiš še nekaj štirinajstdnevnih oddihov na leto, ne da bi ti za to kdorkoli stopil na prste. K sreči nimajo vsi teh privilegijev, mnogi ki jih imajo, pa jih k sreči ne izkoriščajo.

Kontrolorji so ugotovili, da je upravičenost bolniških vprašljiva pri skoraj tretjini zavarovancev. Kar pet odstotkov zavarovancev je v času, ko so bili na bolniški, delalo honorarno. V mnogih primerih (15%) so kontrolorji bolniško kar zaključili.

Kako stopiti na prste tistim, ki jim ni preveč do službe in vsakdanjih delovnih obveznosti? Nova zakonodaja je zavarovalnico pooblastila za laični nadzor nad upravičenostjo rabe bolniških. O tem, ali je omenjeni nadzor upravičen ali ne, verjetno ni nobenega dvoma, saj je v primeru zlorab nacionalni zdravstveni proračun še kako oškodovan.

Zavod je nedavno opravil vzorčni nadzor bolniških (le nad 30 dni) pri 205 zavarovancih.

Franc Košir, direktor nacionalne zdravstvene zavarovalnice, sodi, da bi se pavšalnimi sodbam o problematiki bolniških izognili s celovitejšo analizo tega pojava, ki bi osvetlila vse razloge zanj. Zavarovalnica jo je pri Inštitutu za varovanje zdravja menda že naročila. To bi bilo kajpak dobro tudi za delodajalce, ki sedaj mnogim svojim delavcem plačujejo mastne pare za nič dela.

A. U.

Lažje je prodati dobro blagovno znamko kot slabo blago.

Franci Čeč

Cenzura ne more preprečiti niti ene nevarnosti, ki bi bila večja od nje same.

Karl Marx

Primer je jasen. Izračunal si je, koliko dohodnine bo moral doplačati za leto tridevetdeset.

Demokracija pro forma se hitro izrodi v demokracijo pro uniforma.

Milan Fridauer

KOLEKTIVNA POGODBA ZA NEGOSPODARSKO DEJAVNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI s komentarjem in stališči komisije za razlago kolektivne pogodbe

Poleg kolektivne pogodbe s komentarjem in stališči brošura vsebuje še:

- Tarifni del KP za zdravstvo in socialno skrbstvo - Sklep IS Republike Slovenije o določitvi koeficienta za določanje OD - Zakon o plačah delavcev v javnih vzgojno-izobraževalnih zavodih - Sklep o določitvi kalkulativnih osnov za določitev obsega sredstev za plače v zavodih, ki se financirajo iz proračuna.

Cena 950,00 SIT. Brošuro lahko naročite na naslov: ČZP ENOT-NOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni 321-255, 110-033, faks 311-956.

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 12

ATRIS - BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/326-982 ali 317-298, žiro račun 50101-601-92077 - Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15. ure.

SINDIKALNE ORGANIZACIJE, PODJETJA, TURISTIČNE AGENCIJE IN POSAMEZNIKE VABIMO, NAJ BORZI POSREDUJEJO V PRODAJO PROSTE TERMINE V SVOJIH POČITNIŠKIH OBJEKTIH. SPREJEMAMO PONUDBE ZA POLETNO SEZONO.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

Hribi

1. Apartmaji Kaninska vas - za 4 osebe, v celoti opremljeni. Cena 41 DEM v tolarški protivrednosti, za 6 oseb 47 DEM v tolarški protivrednosti.

2. Rogla - apartmaji z opremljeno kuhinjo, bivalni prostor, kopalnica, skupno za 4 osebe. Cena 50 DEM v tolarški protivrednosti in 5-odstotni davek. Termini v aprilu.

3. Pokljuka - apartmaji za 4 osebe 54 DEM, za 2 osebi 35 DEM, prijavna taksa 1,5 DEM, turistična taksa 1,10 DEM v tolarški protivrednosti. Najkrajši termin tri dni. Prosti termini od 24. marca do 2. aprila. Po 2. aprilu cene nižje za 20%.

4. POČITNIŠKI DOM V BOHINJSKI BISTRICI - 9 dvoposteljnih sob z možnostjo dodatnega ležišča. Cena: penzion 31 DEM, polpenzion 25 DEM. TO PONUDBO PRIPOROČAMO.

5. Počitniške hišice v Bohinju - UKANC v idiličnem okolju pod Komarčo, tri spalnice, kmečka dnevna soba, kuhinja z jedilnim kotom, kopalnica, WC. Možnost bivanja za 7 oseb. Cena: 52 DEM v tolarški protivrednosti. TERMINI po 16. aprilu.

6. KOPE - garsonjera za 4 osebe, cena 41 DEM v tolarški protivrednosti. Termini po 28. marcu.

POČITNIŠKA STANOVANJA V KRANJSKI GORI - za štiri osebe v naselju Čičare. Termini po 24. marcu. Cena 41 DEM v tolarški protivrednosti.

Zdravilišča

1. POČITNIŠKE HIŠICE V ČATEŽU - hišice za štiri ali šest oseb. Cena 59 oz. 79 DEM v tolarški protivrednosti. Termini po 2. maju.

2. Čatež - velika hišica za šest oseb, mala za štiri osebe, cena 72 oz. 59 DEM v tolarški protivrednosti.

3. Atomska vas - garsonjera za štiri osebe prosti posamezni termini. Cena 49 DEM v tolarški protivrednosti turistična taksa ni vključena.

Morje

1. Enosobno stanovanje v Barbarigi pri Pulj - opremljeno za 4 osebe: dnevni prostor s kuhinjsko nišo, spalnica, kopalnica. Cena 1500 tolarjev.

2. Trisobno stanovanje v Novigradu - opremljeno za 6 oseb: dve spalnici, otroška soba, kuhinja, kopalnica. Cena 2.000 tolarjev na dan.

3. Garsonjera v Novigradu - za pet oseb: bivalna dnevna soba, otroška soba, kuhinja z jedilnim kotom, kopalnica. Cena 1.400 tolarjev na dan.

B. SEJEMSKA PONUDBA

1. LONDON - mednarodni sejem kozmetike in frizerskih potrebčin - od 16. do 20. aprila. Štiridnevni obisk sejma stane 645 USD v tolarški protivrednosti.

2. INDUSTRIJSKI SEJEM V HANNOVRU - od 20. do 27. aprila, tridnevni ogled sejma 990 DEM, štiridnevni 1050 DEM v tolarški protivrednosti.

4. WORLD DIDAC BASEL - mednarodni sejem učil, knjig, šolskih potrebčin, avdiovizualni pripomočki, didaktični pripomočki, igrače za vrste. Sejem bo od 31. maja do 5. junija. Posamezni programi od 350 DEM dalje. Za skupine nad 40 oseb oblikujemo program obiska po vaših željah.

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

1. Počitniške hišice v ČATEŽU, ATOMSKIH TOPLICAH ali MORAVSKIH TOPLICAH

2. PODJETJA, SINDIKALNE ORGANIZACIJE, AGENCIJE IN PRIVATNE LASTNIKE VABIMO, NAJ NAM POSREDUJEJO SVOJE PONUDBE ZA POLETJE 94.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odpovedi nad 15 dni pred odhodom za že rezervirani termin zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške; pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spreminjajo za več kot 7%. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico. Prosimo za pravočasno odpoved: najmanj 20 dni pred začetkom potovanja. Reklamacije v skladu s turističnimi uzmami rešujemo sporazumno. ATRIS je povsod, kjerkoli ste.

Metod Zalar,
direktor borze

CENTRALIZEM ZOPER SLOVENIJO

»Ali je lokalna samouprava urejanje vsega tistega, za kar država noče prevzeti odgovornosti, ker ne prinaša ne oblasti in ne dobička?«

To je eno izmed vprašanj v knjigi dr. Cirila Ribičiča CENTRALIZEM ZOPER SLOVENIJO, ki je izšla pri ČZP ENOTNOST.

Sindikalna lista

Prvi del	marec 1994 SIT
1. Dnevnice	
- cela dnevnicina (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	2.500
- polovična dnevnicina (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	1.200
- znižana dnevnicina (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem)	900
Kilometrini (od 31. 7. 93 dalje)	20,60
3. Ločeno življenje	24.607
4. Premoščite se izplačuje po predloženem računu, skladno z navodilom na potnem nalogu. Če na nalogu ni drugače določeno in delavec ne predloži računa, ima pravico do povračila v višini	900
5. Regres za prehrano	5.200

Drugi del

V prvem delu sindikalne liste smo objavili zneske materialnih stroškov. V drugem pa objavljamo povprečni osebni dohodek za obdobje od novembra '93 kot osnovo za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečni osebni dohodek v gospodarstvu Slovenije od novembra '93 do januarja '94 znaša 52.009,00 tolarjev.

1. Jubilejne nagrade	
- za 10 let	26.005,00
- za 20 let	39.007,00
- za 30 let	52.009,00
2. Nagrada ob upokojitvi	156.027,00
3. Solidarnostne pomoči	52.009,00

Vir: podatki Zavoda RS za statistiko

Opomba: V zadnjem času prejemo proteste, da sindikalna lista objavlja preizkušnje glede na določilo uredbe o višini povračil stroškov v zvezi z delom in drugih prejemkov (Ur. list RS, št. 72/93). **Opozoriti moramo,** da sindikalna lista temelji na določitih splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo RS (Uradni list RS, št. 39/93). **Zaneski se lahko spreminjajo** le s spremembo splošne kolektivne pogodbe. Omenjena uredba pa določa najvišje možne zneske, ki se ne vstejajo v davčno osnovo.

KAJ DELAJO

v republiških odborih

Sindikata gozdarstva

Komu so mar gozdovi? (II)

Na aktualno temo »Komu so mar gozdovi?«, o kateri smo obširneje poročali v prejšnji številki DE, je Sindikat gozdarstva Slovenije v ponedeljek pripravil odmevno tiskovno konferenco. Na njej so poleg Dušana Semoliča, Rajka Lesjaka in Marjana Ferčca sodelovali tudi neposredno prizadeti delavci Janez Ponikvar (GG Kranj), Marjan Denša (GG Nazarje), Miran Potočnik (GG Kranj) in Janez Košir (GG Bled).

Sekretar Sindikata gozdarstva Slovenije Marjan Ferčec je novinarjem domala vseh medijev na kratko seznanil z najpomembnejšimi določili zakona o gozdovih, sprejetega junija lani, po katerem bi moral zaživeti Zavod za gozdove, z njim pa javna gozdarska služba z 824 zaposlenimi delavci. Čeprav je odtlej minilo že dobrih devet mesecev, se ni zgodilo še nič: Zavod za gozdove še ni ustanovljen, zato tudi javna gozdarska služba še ni mogla začeti; obstaja pa tudi bojazen, da je država »poskrbela« za 200 novih brezposelnih delavcev, saj je v proračunu namesto 1,7 milijarde tolarjev, predvidenih za plače 824 sistemiziranih delavcev, predvidela le za 1,2 milijarde sredstev, kar bi zadostovalo le za gole plače 623 zaposlenih. Ker so se zaradi vseh teh zapletov »ljudje začeli preštevati kot hlobovina« (Ferčec), med njimi pa narašča tudi negotovost o njihovi nadaljnji usodi, je pred dvema tednoma po domala vseh gozdnih gospodarstvih po Sloveniji prišlo do spontanih protestov, ki so izzevneli v naslednje zahteve:

- Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo naj do 22. t.m. pripravi pogodbo o izločitvi tistih delavcev iz gozdnih gospodarstev, ki so predvideni za vključitev v Zavod za gozdove, najkasneje do 25. t.m. pa podpiše pogodbo o izvajanju del javne gozdarke službe;
 - zagotovi sredstva iz proračuna za teh 824 sistemiziranih delavcev in za realne materialne stroške;
 - sprejme vse podzakonske akte, ki so določeni z Zakonom o gozdovih; nekateri roki so že zamujeni, preostali se iztekajo...
- Sindikata gozdarstva Slovenije je še zahteval, naj Zavod za gozdove začne opravljati vse predvidene funkcije 1. aprila. Sicer bo skupaj z odborom za pospešitev izvajanja zakona o gozdovih ter Društvom inženirjev in tehnikov gozdarstva drastično zaostрил pritisak na državo.

D. K.

v območnih organizacijah

Podravje

Napoved dohodnine za leto 1993

V Območni organizaciji Posavja tudi letos za nezaposlene člane ZSSS izpolnjujemo obrazce za dohodnino za leto 1993. Člani se lahko oglašijo vsak dan med 8. in 14. uro, v sredo pa do 16. ure pri strokovni delavki Jolandi Lašič v Tomšičevi 45. Pri nas dobijo tudi obrazce za izpolnitev davčne napovedi. **S seboj morajo prinesiti:**

- povzetek obračuna dohodka, izplačanih v obdobju od 1. 1. do 31. 12. 1993 (obvestilo izplačevalca),
- zdravstveno ali osebno izkaznico zavezanca in družinskih članov,
- potrjena oziroma račune, ki jih bo davčni zavezanec uveljavljal kot olajšavo.

Vekoslava Krašovec, vodja strokovne službe

NENEHNO NA PREŽI!

»Brez stalnega in neposrednega kontaktiranja s predsedniki sindikatov podjetij in zavodov si našega delovanja ne znam več predstavljati.« je o delu Območne organizacije sindikatov Bele krajine v minulem letu poročal njen predsednik Jožef Kočevar. »Prav z vsakodnevnim komuniciranjem smo lahko brez večjih nestrpnosti dokaj uspešno reševali nakopičene probleme – od (ne)izplačevanja plač, določanja presežkov in reševanje premeščaj pa vse do oblikovanja svetov delavcev v firmah. Če k temu dodam še redne obiske v okoljih, kjer se je reševala usoda delavcev, lahko rečem, da si je naša območna organizacija med članstvom utrdila zaupanje in spoštovanje.«

Jožef Kočevar

Če gremo od splošnih ocen h konkretnjšim razmeram, ne moremo mimo upadanja standarda in propadanja nekaterih podjetij, ki sta močno zaznamovali lansko leto v Beli krajini. Bilstveni posledici takšnih razmer sta bili odpuščanje delavcev po eni ter nezadovoljstvo zaposlenih po drugi strani. V Beltu in Kovinarju jim je celo preklopilo, tako da so stankali! »Ko smo že pri skrajnih sredstvih sindikalnega boja, naj dodam, da so ob splošni stavki SKEI prekinili delo v večini naših podjetij kovinske industrije.« je nadaljeval Jožef Kočevar, »udeležili pa smo se tudi protestnih zborovanj v Ljubljani, na katerih smo opozarjali na težaven položaj delavcev v Beli krajini.«

V minulem letu je bila Območna organizacija sindikatov Bele krajine na težkih preizkušnjah tudi v tistih podjetjih, ki so prešla v Sklad RS za razvoj. »Takah podjetij smo imeli šest; zdaj jih imamo le še pet, ker Kovinar ni preživel. V njih smo v glavnem reševali stroškatne probleme okrog plač, ohranjanja delovnih mest, izplačevanja namestil osebnih dohodkov ter odpravnin in regresa,« opisuje Kočevar. »Pomoč članom sindikata je v veliki meri potekala tudi z vsakomesevnim programom kreditiranja. Tako je kreditiranje, ki smo ga izvajali preko Delavske hranilnice, postala kar redna oblika financiranja članstva. Ob kreditih pa smo prek odbora za finančne pomoči razde-

lili najbolj ogroženim članom tudi nepovratna sredstva, ki so jim v trenutkih največje krize pomagala lajšati stisko.« Poleg tega, domala dnevnih zadev pa so v belokranjskem sindikatu mislili tudi na prihodnost. Ne le, da so se njihovi zaupniki izobraževali prek posameznih republiških odborov, dva kakovostna seminarja so organizirali celo v lastni režiji! »Znanje, pridobljeno na tak način, je osnova, da se lažje najde-

Jožef Kočevar je zaokrožil svoje poročilo z ugotovitvijo, da je Območna organizacija sindikatov Bele krajine v lanskem letu dokazovala, da je organizacija delavcev, ki se bori za njihove interese, in da se zna z vsemi razpoložljivimi sredstvi in kadri postaviti zoper vse nepravilnosti in krivice. Tako namerava ostati tudi v prihodnje...

D. K.

Neukročena Planica

Planica 18. marca 1994: 209 metrov, novi svetovni rekord v smučarskih poletih!

Planiško prireditev od nekdanj množično obiskujejo vse generacije

Ne sobotni veter, ki je dobesedno ohipnil prvi dan svetovnega prvenstva v smučarskih poletih, ne popolni zlom naše skakalne reprezentance nista prišla do živega letiščnega jubilejnega predstavi pod Poncami. V sploju žarometov so v nočnih urah prijatelji Planice prenovljeno letališčno uspešno poslali s shranjenim snegom in v povsem zeleni dolini ponovno omogočili odmevni smučarski spektakel.

Planica 1994 bo ostala zapisana v zgodovini poletov na smučeh in športa sploh. Norvežan Espen Bredesen je dal našo velikano poletel 209 metrov. S svojim mirnim letom in lahkotnim pristankom je gledalce prepričal, da sicer sanjska daljava 209 metrov še ni na meji tovrstnih dosežkov. Prepričal nas je, da bomo pod Poncami – in morda še kje drugje – priča tudi daljšim poletom.

Prav to spoznanje pa je bilo nož v srce malce okostenelemu mednarodnemu Združenju organizatorjev tekem v smučarskih poletih, ki se zavzemajo za postavitve zidu na doskokišču pri 191 metrih. Vendar, ali je sploh moč zavreti razvoj kakršnegakoli športa? Je, toda le na papirju. V Planici, denimo, so to pot »uradno« merili le dosežki do 191 metrov, kar pa ni motilo nekaterih nastopajočih, da ne bi leteli veliko dlje. In ker so ga zaradi te kolobocije učene glave na sodniškem stolpu očitno preveč lomile, saj so spoštovali neizvlečena pravila, je drugouvrščen Espen Bredesen izročil svojo srebrno kolajno tretjevrščnemu Robertu Ceconu, ki je bil dejansko boljši od Norvežana Espena. Bravo, Espen Bredesen!

Med letošnjimi planiški srečnice je bil, kajpak, tudi Fines Toni Nieminen. Za svoj in sploh prvi polet preko 200 metrov je dobil prvi pravec Mercedes. Precej manj vesel pa so bili naši narovarstveniki, saj so kamioni, ki so na letališčno vozilo smela, prelepo dolinco pod Poncami domala za vedno uničili. Sicer pa je bilo nacukanih ob tej priložnosti toliko kot vsako leto. Odločno preveč opitih pa le 39, so sporočili policisti.

Besedilo: Andrej Ulaga

Vprašanje:
Kako je z delavci in kakšne so značilnosti prisilne poravnave po zakonu o prisilni poravnavi, stečajni in likvidaciji?

Odgovor:
V primeru prisilne poravnave, ko pride do zmanjšanja števila pri dolžniku (podjetju, ki je zadolženo in se zato uvede prisilna poravnava) zaposlenih delavcev, je treba priložiti tudi program prenehanja delovnih razmerij zaradi finančne reorganizacije, ki se sprejema v skladu z zakonom o delovnih razmerjih. Program mora vsebovati:

- število delavcev, ki jim zaradi finančne reorganizacije preneha delovno razmerje,
- vrste delovnih mest, ki se zaradi finančne reorganizacije ukinejo.

Ko postane sklep o potrditvi prisilne poravnave pravomočen, ima dolžnik pravico določiti, da delovno razmerje preneha največ takšnemu številu delavcev, kot je določeno v programu, in tistim delavcem, ki opravljajo tiste vrste del, ki so določena v programu za presežna. Takim delavcem preneha delovno razmerje po izteku odpovednega roka, ki ne sme biti daljši kot trideset dni. V tem primeru bi lahko rekli, da gre za delavce, katerih delo je v podjetju nepotrebno za dalj časa kot za šest mesecev in jim delovno razmerje preneha v skladu z določbami zakona o delovnih razmerjih (trajno presežni delavci).

V zvezi s tem zakonu o prisilni poravnavi določa, da se pri določitvi delavcev, ki jim preneha delovno razmerje, upoštevajo naslednji kriteriji: strokovna izobrazba oz.

POZOR, ODPRTI TELEFON! 313-942

usposobljenost za delo, delovne izkušnje, delovna doba, s tem da imajo ti delavci enake pravice kot delavci, ki jim je prenehalo delovno razmerje zaradi stečaja.

Zakon o delovnih razmerjih govori, da je treba pri trajnih presežkih sprejeti program razreševanja presežnih delavcev (ponudba zaposlitve v drugi organizaciji oz. pri drugem delodajalcu, zagotovitev denarne

pomoči, zagotovitev pomoči za začetek samostojne dejavnosti, dokup zavarovalne dobe, delo s krajšim delovnim časom in podobno) in da delovno razmerje takšnemu delavcu ne preneha, če:

- je mogoče v okviru podjetja delavca razporediti na

Potrebujete kakšen nasvet, ki ni le delovnopravne narave, ampak se tiče tudi temeljnih lastninskih razmerij in civilnega prava nasploh? Pomislili smo tudi na vas! Odslej boste lahko vsak četrtek od 16. do 18. ure na našo telefonsko številko 313-942 priključili odvetnika Janeza Keke iz Ljubljane in mu povedali, kaj vas teži! Odgovore bomo objavljali tudi v DE.

Ne pozabite torej na številko 313-942 vsak šetrtek med 16. in 18. uro!

drugo delovno mesto, ki ne ustreza njegovi izobrazbi, znanju in zmoglostim, če delavec s tem soglaša;

■ je mogoče delavca za opravljati drugega ustreznega dela prekvalificirati oz. dokvalificirati v roku 6 mesecev;

■ če je delo mogoče opravljati z nespremenjenim številom delavcev v skrajšanim delovnem času (najmanj 36 ur tedensko), ki se šteje za polni delovni čas.

Treba pa je še povedati, da je vsak posamezni primer vprašanje zase z vsemi posameznimi značilnostmi in zaradi tega določenimi posledicami. Zato sem samo okvirno opisal nekaj značilnosti pri navedenem vprašanju.

Vprašanje:
Umrl mi je oče s katerim se nisem najbolje razumel. Z oporoko je vse zapustil svoji drugi ženi – moji mачehi. Kako je z dedovanjem in ali imam kakšne pravice?

Odgovor:
Ker je zapustnik napravil

oporoko, bo nastopilo oporokno dedovanje, če bo oporoka pravno veljavna. Vi pa ste po zakonu o dedovanju nujni dedič (nujni dediči so: pokojnikovi potomci, njegovi posvojnici in njihovi potomci, njegovi starši in njegov zakonec, ded in babice ter bratje in sestre pokojnika pa so nujni dediči le tedaj, če so trajno nezmožni za delo in nimajo potrebnih sredstev), ker ste upravičeni dedovati tudi po zakonitem dednem redu (v primeru, da ne bi bila napravljena oporoka in bi nastopilo dedovanje po zakonu).

Nujni dedič ima pravico do dela zapuščine, s katerim zapustnik ne more razpolagati. Ta del je nujni delež. Nujni delež v vašem primeru znaša polovico tistega deleža, ki bi vam šel po zakonitem dednem redu. V vašem primeru je to polovica zapustnikovega premoženja, tako da je vaš delež četrtina zapustnikovega premoženja.

Glede na navedeno morate v zapuščinskem postopku uveljavljati svojo pravico do nujnega deleža.

Miloš Mikolič, sekretar

KAJ DELAJO

v republiških odborih

Sindikata komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Presežki v trboveljski komunali?

Zaradi ugotovitve stanja in ocene poteka lastninskega in organizacijskega preoblikovanja javnih podjetij naše dejavnosti se je sestel območni odbor v Zaslavju. Udeležba vabljenih predsednikov oz. sindikalnih zaupnikov je bila zelo dobra in tudi razprava je bila odkrita, živahna. Pokazala je razmeroma dobro vključevanje sindikata v razreševanje položaja posameznih podjetij. O organiziranosti so se v Zagorju in Hrastniku v glavnem že dogovorili, nekaj več nejasnosti je le še v Trbovljah. Tu bo občina nekatere naloge verjetno prenesla na druge in dosežajo dejavnost komunalnega podjetja krči. Zato se bojijo presežkov delavcev. Komunalni Trbovlje bo treba tudi zaradi nekaj nerazčiščeneh problemov pri izvajanju kolektivne pogodbe posvetiti več sindikalne pozornosti.

O prihodnji organiziranosti sindikata še niso imeli posebnih novih predlogov. Pričakujejo, da se bo v pripravah na skupščino sindikata dejavnosti in na kongres ZSSS sindikat le še bolj utrdil in strokovno okrepil. Menijo celo, da bi bilo z našim kongresom bolje počakati do reorganizacije občin. Do spremembe članarine na 1% so zadržani, čeprav se zavedajo, da bo sindikat treba tudi materialno okrepiti. Podprli pa so pobudo, da bi v aprilu ponovili anketo med našimi organizacijami. Z njo bi ugotovili spremembe, napredek in novosti v organiziranosti sindikatov v podjetjih.

Varnostniki se organizirajo

V okviru nedavnega sejma Varnost 94 je bil strokovni forum zainteresiranih in javnosti, na katerem je bil obravnavan zakon o zasebnem varovanju in predstavljen zbornica služb varovanja. V imenu sindikata delavcev teh služb sem navzoče na forumu seznanil s pomenom sindikalnega organiziranja ter opozoril na pričakovano partnerstvo zbornice pri sklepanju kolektivne pogodbe in pri urejanju drugih zadev glede položaja zaposlenih. Kar zadeva razvoj služb varovanja, smo na forumu slišali, da bi te lahko zaposlile večje število novih delavcev. To moramo upoštevati tudi mi.

Na zadnji seji organizacijsko-kadrovske komisije (o tem smo že poročali) smo obravnavali tudi pobudo delavcev Varnosti Vič, da bi se zaposleni v teh službah sindikalno povezali v enoten sindikat na republiški ravni. Naš statut to predvideva in v preteklosti smo republiško konferenco sindikata Varnosti že imeli, vendar je zaradi neaktivnosti zaupnikov zamrla. Zato smo se dogovorili, da bomo konferenco ponovno aktivirali.

V pripravah na našo skupščino in v okviru statutarne razprave bomo sklicali posebno sejo vseh sindikalnih zaupnikov v službah varovanja, na kateri bomo posebno pozornost namenili organiziranosti in pridobili za članstvo delavce iz še številnih drugih podjetij v tej dejavnosti, ki sedaj niso nikjer sindikalno povezani.

v samostojnih sindikatih

Sindikata novinarjev Slovenije

Novi časi, stare zgodbe

»Naša prizadevanja za uveljavljanje takšne svobode tiska, ki bo opora procesom demokratizacije, in položaja novinarjev, kakršnega morajo imeti v demokratično urejeni družbi, so bila v minulem letu nagrajena z nekaterimi spodbudnimi rezultati,« je v poročilu o delu v minulem obdobju poročal skupščini Sindikata novinarjev Slovenije njegov predsednik Venčeslav Japelj. »Toda najmanj toliko kot uspehov je tudi ovir na poti uveljavljanja takšne svobode tiska in takšnega novinarstva, ki bi pomenilo enega od stebrov demokracije.«

Med ovirami je izpostavil neustrezno medijsko zakonodajo; vsebina nove, ki je še v postopku sprejemanja, pa tudi ne zadovoljuje naših pričakovanj. V poslovniku državnega zbora je še vedno določilo o cenzuri, ki ga spodbijamo, vendar pa razprave o tem kažejo, da večina slovenske politike še vedno ni pripravljena zaznati razlik med nekdanjo družbenopolitično vlogo novinarjev in sodobnimi novinarskimi standardi v svetu. V nadaljevanju je poročal tudi o šibkih tokih znotraj SNS, pri čemer je izpostavil uredništva Slovenca in RTV Slovenija. Pri Slovencu vsem prizadevanjem navkljub v preteklem letu ni bilo nobene premika, tako da naši člani tam niso organizirani niti v sindikalno skupino. Razmere na RTVS pa dobro ponazarja že nesposobnost sindikata RTVS, da bi zaščitil svojega izpostavljenega člana pod šikaniranjem nadrejenih. V takšnih razmerah tudi najvztrajnejšim zaupnikom in funkcionarjem zmanjkuje volje in moči za sindikalno delo. Ker pa gre v tem primeru kar za tretjino članstva SNS, bo iskanje ustreznih rešitev prednostna naloga SNS. Med te bo nedvomno sodil tudi boj za spoštovanje določil kolektivne pogodbe, saj je anketa pokazala, da po predpisani tarifi ni plačanih kar 45 odstotkov članov SNS (spet RTVS in Slovenec).

Na predlog SNS Primorske je skupščina za predsednika Sindikata novinarjev Slovenije za naslednje mandatno obdobje ponovno izvolila Venčeslava Japelja (Primorske novice), nova podpredsednica pa je postala Nataša Pirc (TV Slovenija).

D. K.

Venčeslav Japelj (levo) bo tudi v naslednjem mandatnem obdobju opravljal funkcijo predsednika Sindikata novinarjev Slovenije, Jure Pengov (desno) pa bo še naprej na čelu pogajalske skupine za kolektivno pogodbo.

DE KANAL – DE

Zakonca Fields v Franciji

Junaka nove Sovine nianzanke (18 x 25 min.) stazakonca Fields. On je sposoben knjigovodja, ona pa doma gospodinja. Njuno življenje je mirno, brez presenečenj in pretresov. Nekega dne pa ponudijo gosposdu Fieldsu zelo vabljivo službo: za enkrat večjo plačo naj bi nekemu businessmanu urejal poslovne knjige. Samo en problemček je – nova služba je v Franciji! Zakonca Fields sta vse življenje preživela v Angliji, zdaj pa ju nova priložnost zelo navduši. Njuna otroka sta že zdavnaj zapustila družinsko gnezdo; zdaj sta na vrsti tudi zakonca Fields, da se odpravita v svet. Hčerkinih pomisli ne upoštevata, ampak si v Franciji najameta naravnost idilično podeželsko hišo. Seveda pa vse ni tako idilično kot njun nov podeželski dom. Recimo selitev: potna lista sta namreč v potovalki, ta pa na kamionu s pohištvom, ki je nekje pred ali za njima. Selitev pa seveda ni zadnji problemček, s katerim se soočata zakonca Fields. Tako imajo francoski avtomobili volan na napačni strani, raznašalci kruha so rojeni zapeljivci, pa tudi moževa tajnica je prava lepotička...

Oleg Križanovskij

Njegov oče je kot kozarški ataman poveljeval 3.000 sabljan, določenim za zaščito cesarske družine. Njegova mati je bila knezinja iz stare družine, in če ne bi bilo boljševiške revolucije, bi se Oleg Križanovskij rodil v svili in cipkah. Tako pa je bil rojen v revnim ruskim emigrantom v barakarskem naselju na obrobju Ljubljane.

Prisluhnete večernemu gostu v petek, 25. t.m. ob 20.10 na TVS 2.

Zlata doba rock & rolla

V tej Sobotni noči bo TVS začela z novo, zelo zanimivo serijo, ki vam bo dodatno osvetlila razvoj popularne glasbe. Serija Zlata doba rock & rolla je nastala v ameriških TV studijih, zato ponuja bogato izbiro starih, celo črno-belih posnetkov. V desetih oddajah, dolgih po nekaj več kot tričetrt ure, so avtorji obdelali naslednja področja popularne glasbe: soul, rockabilly, moške pevске skupine, nepozabne izvajalce, folk-rock, ženske ustvarjalke v R & R, slovite kitariste, prevlado angleških izvajalcev v 60. letih, hard rock in lahkotno glasbo za žur. Oddaje vodi znani ameriški glasbenik John Sebastian, ki je v šestdesetih letih zaslovel kot vodja pevcev in avtor večine uspešne Lovin' Spoonful iz Kalifornije.

Prva oddaja iz serije Zlata doba rock & rolla, posvečena soulu, bo na sporedu že to soboto, 26. t.m. ob 22.55 na TVS 2, za zaspance pa jo bodo ponovili v torek, 29. t.m. ob 13.05 na TVS 1.

Svobodni Sindikati Slovenije

SKEI je izdal lično brošuro z naslovom Nekatera najbolj pogosta vprašanja z nekaterimi najbolj pogostimi odgovori, ki jo je napisala njihova pravničnica Lidija Jerkič. »Morda bodo tudi vam spodnje vrstice kdaj v pomoč,« je pripisala K uvodu in dodala: »Če se kdo želi pogovarjati o odgovorih in vprašanjih ali se o njih z mano prepriati, naj pokliče na (061) 312-246.«

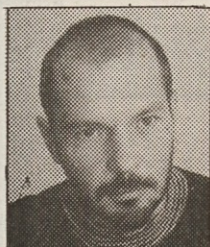
Vprašanje:
Ali se dodatek za delo preko polnega delovnega časa in dnevnica izključujeta?

Odgovor:
KPD opredeljuje dodatke v 64.–66. čl., povračila v zvezi z delom pa v 73.–78. členu. Podlaga za izplačevanje dodatkov je delo v delovnem času oz. delovnih pogojih, ki so za delavca manj ugodni, medtem ko so podlaga za izplačevanje povračil stroški, ki jih je delavec imel zaradi opravljanja dela. Zakon in KP nimajo določb o tem, da bi se dodatek za delo preko polnega delovnega časa in dnevnica izključevala. Na podlagi navedenega zaključujemo, da se dodatek za delo preko polnega delovnega časa in dnevnice ne izključujeta.

Vprašanje:
Ali je lahko predsednik sindikata član upravnega odbora podjetja?

Odgovor:
Veljavna zakonodaja oz. veljavne kolektivne pogodbe ne opredeljuje nezdružljivosti funkcij predsednika sindikata in člana upravnega odbora podjetja. Tudi statut SKEI o tem nima določil. Če takšna nezdružljivost ni opredeljena v sta-

Zaposlenost še vedno upada

Piše: Franci Krizanič

Podatki o zaposlenosti so zaenkrat objavljeni samo do lanskega decembra. Takrat je imelo v Sloveniji delo še dobrih 650 tisoč ljudi, skoraj 105 tisoč pa je bilo samozaposlenih. Delo je iskalo 137 tisoč ljudi. Prvič po lanskem juniju je zaposlenost upadala nekoliko počasneje kot prejšnji mesec. Decembra se je tako število zaposlenih pri nas zmanjševalo po 0.4% mesečno in bilo dobre 3% pod primerljivo predlansko ravnijo. Najbolj se je izboljšalo zaposlovanje v privatnem sektorju, kjer je bilo decembra zaposleno že preko 41 tisoč ljudi, 23% več kot pred letom, njihovo število pa je naraščalo kar po 2.51% mesečno. V gospodarstvu družbenega sektorja je število zaposlenih še naprej upadalo, čeprav nekoliko počasneje kot novembra. Ob zmanjševanju po 0.72% mesečno je bilo tu decembra lani zaposleno 468 tisoč delavcev, slabih 8% manj kot pred letom. V industriji se je zaposlenost decembra lani zmanjševala približno enako hitro kot v vsem gospodarstvu družbenega sektorja in bila dobrih 8% manjša kot decembra 1992. V nasprotju s prejšnjimi meseci, ko je živahno naraščala, je zaposlenost v negospodarstvu decembra lani stagnirala. V tem sektorju je bilo decembra 1993 zaposleno skoraj 141 tisoč ljudi oziroma dobrih 7% več kot pred letom.

Od svojega vrha, doseženega v letih 1986 in 1987 (od decembra do decembra), se je skupna zaposlenost v Sloveniji do konca leta 1993 zmanjšala za četrtno (25%) oziroma za več kot 217 tisoč delavcev, v zadnjem letu pa za dobrih 21 tisoč. Pri tem je zaposlenost v industriji upadla za 34%, v gospodarstvu družbenega sektorja pa za 33%. Večji upad zaposlenosti v industriji kot v preostalem delu gospodarstva je značilen za obdobje po letu 1991, kar je pričakovana posledica deindustrializacije, povzročene z visoko podražitvijo tolarja nasproti valutam naših zunanjetrgovinskih partnerjev. V nasprotju z upadom števila zaposlenih v gospodarstvu družbenega sektorja in zlasti industriji se je od decembra leta 1986 zaposlenost v negospodarstvu povečala za 5%, v privatnem sektorju pa za 43%.

Od lanskega julija naprej se naraščanje števila nezaposlenih postopoma umirja. Decembra lani je to število naraščalo samo še po 0.43% mesečno in bilo 16% večje kot pred letom. Stopnja brezposelnosti je dosegla 15.4%. Podobno kot drugod kjer je prevladala monetaristična ekonomska politika z ukrepi, prilagojenimi predpostavki, da je v državi polna zaposlenost, se je tudi pri nas pojavilo nagnjenje k prirejanju evidenc brezposelnih tako, da se stopnja nezaposlenosti na različne načine zmanjšuje. Zadnje mesece lahko zasledimo rezultate anket na posebnem vzorcu po metodologiji Mednarodne organizacije dela. Po teh anketah je bila maja lani stopnja brezposelnosti na Slovenskem samo 9.1% in ne uradnih 14% (čeprav je tak odstotek ljudi iskal delo preko zavoda za zaposlovanje). Razlika med rezultati anket in uradnim podatkom o brezposelnosti kaže, kolikšen del ljudi se preživlja z občasnimi deli, in v glavnem, s pomočjo davčnih utaj. Ta delež se od oktobra 1991 naprej povečuje. Oktobra 1991 in maja 1992 je znašal 2%, maja lani pa že 5% aktivne delovne sile (zaposlenih in brezposelnih skupaj), to je približno toliko ljudi, kot je zaposleno v privatnem sektorju, in le za spoznanje manj, kot je prijavljenih samostojnih kmetov oziroma samozaposlenih.

Podobno kot v vsem obdobju od lanskega julija dalje se je tudi decembra 1993 povečalo število prostih delovnih mest. Ob kar 9.6 odstotni mesečni rasti je bilo to število decembra lani za 75% večje kot leto poprej.

Priročnik za vsakogar, ki ga kakorkoli zadeva privatizacija družbenega kapitala v Sloveniji

Gojko Stanič: **MOJE DELNICE**

Iz vsebine knjige:

Izbira pravnoorganizacijske oblike družbe; Lastni in tuji kapital; Delnice; Vrste delnic; Osnovni vložki in poslovni deleži; Partnerstvo – osnova modernega podjetništva; Notranji delničarji kontrolirajo družbo; Delovno razmerje in delničarstvo; Upravljanje delniške družbe; Divja privatizacija; Način zbiranja denarja za managersko-delavski odkup; Tuji lastniki slovenskih podjetij.

Cena knjige 2.500 SIT + 5-odstotni prometni davek: 2.625,00 SIT.

Naročite jo lahko tudi pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon 321-255, telefaks 311-956.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) knjigo Gojka Staniča MOJE DELNICE. Naročeno mi (nam) pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

Račun bom(o) plačal(i) v zakonitem roku.

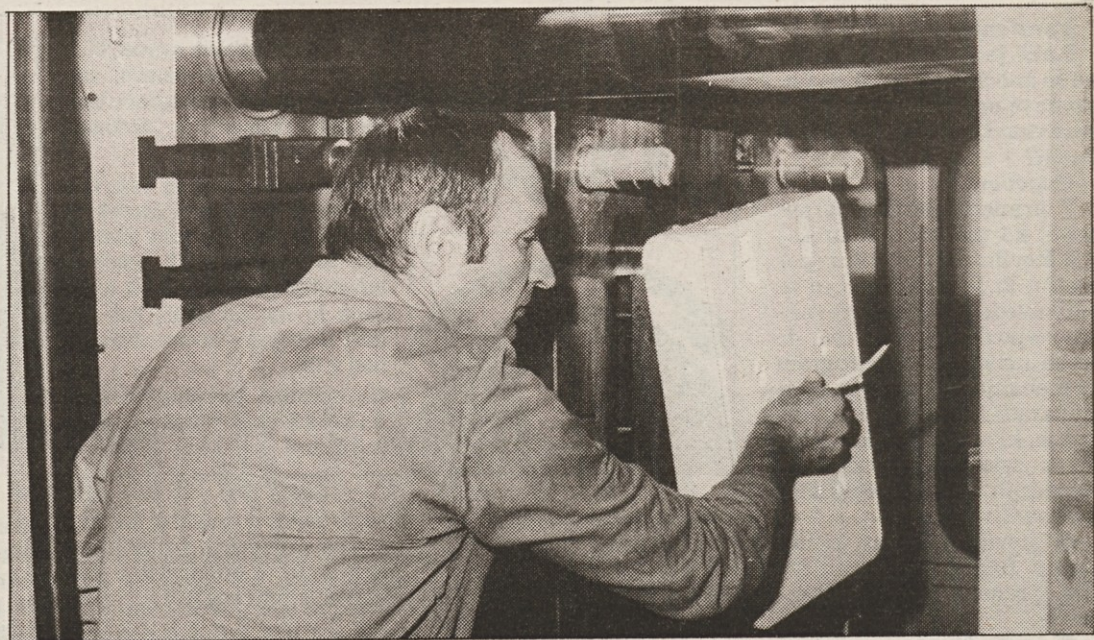
Ind. kupcem pošiljamo po povzetju.

Žig

Podpis naročnika

GORENJE TIKI: NIČ VEČ POD VODO

Pred tremi tedni so v Gorenju Tiki poskusno pognali izdelavo grelnikov vode, po domače bojlerjev, po novi tehnologiji. Od te naložbe, ki jih je veljala 7.1 milijona mark (48% vrednosti je dodal tuji partner v obliki joint-ventur, slabih 12% je podjetje imelo lastnih sredstev, ostalo pa so domači in tuji krediti), si v tovarni veliko obetajo. Predvsem to, da bodo že letos poslovali brez izgube (lani se jim je takšen rezultat izmuznil za las) in da bodo močno povečali proizvodnjo bojlerjev ter prodajo na tuje. Povedano drugače, s številkami: izdelali bi radi vsaj za četrtno več grelnikov vode, prodajo na tuje pa hočejo povečati za 40%

ali na tri četrtnine vse proizvodnje. Lani na primer je domači trg kupil dobrih 31% izdelkov, v tujini pa so bili glavni kupci v Nemčiji, ki je »pogoltnila« tretjino Tikijevih bojlerjev, Avstriji (12,8%), Švedski (7,7%) in v Rusiji (5,3%). Letos naj bi bili glavni kupci še naprej Nemci, Avstrijci in Skandinavci, ki naj bi skupaj pokupili za 15 milijonov nemških mark bojlerjev.

Tiki se je jeseni leta 1992 »predal« Skladu za razvoj, vendar ta, kot poudarja direk-

tor tovarne Branko Rožič, ni imel veliko dela s tovarno. Večino tistih dejavnosti, ki so sicer bile pri Skladu v ospredju (kadrovske čistilne, izločanje nerentabilnih programov in lajšanje finančnega bremena dolgov) so v Tikiju opravili že prej. Sklad je tako Tikiju pomagal pri finančni sanaciji: dal je garancijo za tisti del posojila za naložbo, ki ga je odobrila Ljubljanska banka, pomagal pa je tudi pri deblokadi širo računa s kratkoročnim posojilom 600.000 mark.

Gorenje Tiki je torej po treh

letih hude krize in visokih izgub ter lanskega v marsikaterem pogledu precej uspešnejšega poslovnega leta na boljši poti do uspeha, kot bi si lahko mislili. Seveda pa bo mogoče šele čez čas, najprej čez leto dni, govoriti tudi o potrditvi uspešnosti. Upajmo, da bo Tiki eden od kamenčkov v mozaiku slovenske zgodbe o uspehu, zgodbe, ki je tako pri srcu premieru Drnovšku in ki vanjo, kot je dejal v intervjuju za Delo pred dnevi, trdno verjame.

Boris Rugelj

ALPE ADRIA – TURISTIČNI UTRIP

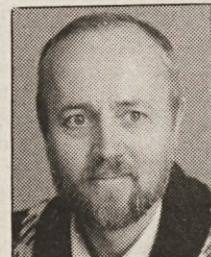
Ljubljansko razstavišče je ponovno znak tradicionalnega sejma Alpe Adria – Svoboda gibanja, se pravi mednarodnega sejma turizma, gostinstva, prehrane in rekreacije. Odprt bo do vključno 29. marca, na njem pa sodeluje 435 razstavljalcev iz 21 držav. Neposredno sodeluje 244 podjetij iz Slovenije ter 10 iz Avstrije, trinajst iz Italije in dve iz Hrvaške, ostala pa preko zastopnikov. Poudarek sejma je na turizmu. To bo

videti iz predstavitvenih razstav slovenskih regij in občin, ki oblikujejo turistično ponudbo naše dežele. Posebej se turistično predstavljajo Avstrija, Hrvaška in Italija ter nekaj mest: Bratislava, Beljak, Celovec in Wiesbaden. Turizmu daje pečat tudi obsejmska posvetovalna dejavnost, na njej so med drugim predstavili tudi dirko Giro d' Italia, ki bo letos tekla tudi skozi naše kraje.

B. R.

Pismo iz Beograda

Piše: Vlado Babič

Telefon

Se bojite telefona? Prav gotovo se vam bo vprašanje zadelo prav tako neumno kot tisti, ki ga zastavlja. Telefon je namreč postal v tolikšni meri sestavni del našega življenja in civilizacije, da nam šele morebitna okvara na njem pokaže, kako ga pogrešamo. Telefon je lahko bolj ali manj priljubljen, redko pa se ga kdo boji. Toda ob tej priložnosti vas želim obvestiti, da je v Zvezi republik Jugoslaviji zavlada splošna telefonofobija. Pred njo so zbledeli strahovi pred mafijo, lakoto in celo pred oblastjo.

A vendar nam je bil še včeraj telefon edino veselje in okno v svet – poleg najnovejših svetovnih filmov, ki so jih razne TV postaje kradle s satelitov in s kaset ter predvajale brez sramu. Kakršni smo, smo kot otrok na zvečilni gumi »navalili« na telefon. Presenečali smo že pozabljene prijatelje po svetu in budili iz globokega spanca rojake v Avstraliji, Kanadi ali Južni Afriki. Potem smo jim na široko pojasnjevali politični položaj, predebatirali vse družinske novice in jih do solz ganili, ko smo jim predvajali najnovejšo in najbolj solzave uspešnice novokomponirane narodne glasbe. Rojaki pa so nas opozarjali, naj vendar skrajšamo pogovor, zlasti ker smo jim pojasnili naš obupen finančni položaj in plačo v vrednosti 30 nemških mark ali pokojnino v vrednosti 8 mark. Najbrže so mislili, da se nam je kaj zamešalo v glavi, ker smo odvrnili, da račun za telefon za nas ni noben problem in da nas lahko kadarkoli pokličejo in poklepetajo, na naš račun seveda. Verjamem, da so naši bogati rojaki bili še dolgo potem malo iz sebe, ko so slavili dan, ko so se uspeli odtrgati iz dežele telefonske blaginje...

Kajpak so tisti, ki so klicali iz ZRJ, imeli svojo računico. Megainflacija ima za reveže tako kot vsaka nesreča tudi nekaj dobrega. Čeprav so mesečno zbrali več ur pogovorov s tujino in čeprav je števec impulzov v telefonski centrali »zakuhal«, so lahko povsem mirno čakali račun. Prav tako kakor račun za elektriko, čeprav termoakumulacijske peči, ki so jo postavili pred hladni radiator, niso niti izključevali. Razlogi za tako ravnanje niso niti v kaki posebni norosti, ki jih je obšla, niti v kakšni dediščini, temveč v blagodejnem vplivu inflacije. Astronomske račune so naslednji mesec plačali z nekaj markami iz nogavice. Previdnejši in tisti, ki imajo zveze, pa se niso hoteli izpostavljati niti takemu strošku. Nekateri so se mi pohvalili, kako njihov prijatelj na pošti vzpostavil za njih zvezo s tujino, števec pa priključil na kak tuj števec. Tisti revež pa se potem lahko brez uspeha pritožuje na ustavno sodišče in dokazuje svojo nedolžnost in da nima v širšem svetu nikogar, ki bi mu lahko telefoniral in da je otrokom prepovedal celo krajevne pogovore.

Tako kot je konec vsega lepega, je bilo kmalu konec tudi telefonskega raja. Ko se je pojavil super dinar, imenovan po svojem avtorju »Avram«, se je srečnim lastnikom konvertibilnih plač in pokojnin stemnilo pred očmi. Začetno veselje nad navdušujočimi 30 markami pokojnine, s katerimi je mogoče zagotoviti mleko in kruh, je splahnelo ob računih za telefone, ki so dosegali 20, 50 ali tudi 100 in več super dinarjev. Te račune so spremljali tudi podobni računi za komunalne storitve, za elektriko, stanarino, za davke, takse in podobne prijetnosti.

Z eno besedo, začeli so prihajati računi za predvolilni golaž. Šokirani so bili celo tisti, ki so kdove kolikšni že glasovali za »patriotizem«. Podaljšali so se repi pred poštnimi uradi. Obupani občani so dokazovali svojo telefonsko abstinenco ali pa nesolventnost, moledujoč tiste za puliti. In glej čudo, medijski pritisk in pritisk bede je bil tolikšen, da je popustila celo vsemogočna PTT. Januarski računi so bili vsem zmanjšani za 60 odstotkov. Vendar to ni bila ravno velika uteha. Tudi 40% računov je bil za veliko večino ljudi previsok znesek. Tiste dni so se ljudje pozdravljali z vprašanjem, kolikšen račun so dobili.

Tolažba, da je kdo dobil še večjega, je bila slaba. Znanec je nekajkrat na kratko poklical starše v Indonezijo. Ko je dobil račun za 1000 mark, je izračunal, da bi jih za tolikšen denar lahko dvakrat obiskal. Redko kdo je medtem uspel s pritožbo. Po reklamaciji je neki račun padel z 220 na 4 dinarje. V družinah, kjer so pričakovali januarske račune, je zavlada izredno stanje. Može so prosili žene, ali smejo nekoga poklicati, ženam pa so s prsti kazali, naj končajo pogovor, če je zašel v drugo minuto. Otrokom so grozili s strašnim sodiščem in še huje, s prepovedjo izhoda iz hiše, če bi jih zalotili pri telefoniranju v kako drugo mesto. Vendar niti to, skupaj z vzvetcetelo trgovino s telefonskimi kličavnicami, ni mnogo pomagalo. Februarski računi so bili še višji. Slavili so le tisti, ki so se pravi čas uprli tej pošasti moderne civilizacije in niso spustili telefona v hišo. Drugi pa so bili iskreno obupani. Tako ni čudno, da je prvo navdušenje nad konvertibilnim dinarjem tako hitro splahnelo. Konvertibilnost je postala pojem dodatnega siromašenja oziroma zemanja preostalih deviz. Spontano se je začelo novo gibanje, ki je najbolje opisano na transparentu pred pošto – »Vrnite nam inflacijo!«

Dobitniki nagrad GZ za uspešno gospodarjenje: JOŽE PAPEŽ

RECEPT ZA USPEH – TRDO, DOBRO IN POŠTENO DELO

Jože Papež ima med vsemi petimi nagradjenci Gospodarske zbornice – zasebnimi podjetniki – največje podjetje, z največjim prometom in največ zaposlenih delavcev. Je pa med njimi tudi edini, ki se ukvarja s storitveno dejavnostjo in edini, ki mu za poslovanje zadošča domači trg. Na seznamu največjih zasebnih podjetij, ki ga vsako leto objavlja GV, se je od petih podjetij, ki jih imajo letošnji nagradjenci, pojavilo samo Papežovo, Termotehnika, in sicer na 137. mestu. Druga štiri proizvodna podjetja so daleč zadaj. Vendar pa velikost podjetja ni bila pomembna za dodelitev nagrade: glavno merilo je očitno uspešna in trdna rast. No, Papež, tako kot drugi štirje nagradjenci iz vrst malega gospodarstva, Žarko Samec iz Vojnika, Jože Melanšek iz Velenja, Stane Jakša iz Ljubljane in Peter Ažman iz Škofje Loke, čeprav je mlad podjetnik, v zasebnem poslu ni od včeraj. Že 22 let ima obrt, podjetje pa je ustanovil, ko mu je to dopustila naša zakonodaja, se pravi pred štirimi leti. Zdaj ima obrt in podjetje, toda dejavnosti obeh se prepletata, vez med njima pa je inženiring vodovodnih, ogrevalnih sistemov in

električnih inštalacij. Papež je začel kot obrtnik inštalater toplovodnih in vodovodnih napeljav, potem je obrt razširil še s proizvodnjo dvigalk za avtomatične delavnice, razpršilcev za vodo in še nekaj drugih izdelkov ter z brušenjem rezil. Njegovo podjetje pa je trgovina na debelo in drobno z materiali, ki jih uporablja pri svoji storitveni dejavnosti. Skratka, pri njem je mogoče dobiti od denimo posamezne žarnice ali pipe do celovitega načrta in izvedbe omenjenih napeljav. So njegove stranke predvsem podjetja, ali je torej za denimo zasebnika prevelik?

»Ne,« pravi. »Popravimo ali zamenjamo tudi posamezno pipo.« V tem odgovoru se po našem mnenju skriva tudi del vzrokov za njegov uspeh. Noben posel mu ni premajhen.

Pri Papežu pa nabavlja tudi vrsta obrtnikov in skoraj vse trgovine na drobno po Dolenjski in Beli krajini.

S Papežem smo se pogovarjali po telefonu, saj je pred našim obiskom moral po poslovnih opravkih.

Na vprašanje, ali je bil preskok od obrtnika v podjetnika s precej

povečano in razširjeno dejavnostjo hud napor, je odvrnil, da je bila prav obrt temelj za novo dejavnost in zato šok ni bil hud, saj se je dobro pripravil.

»Zelo težko pa sem pridobil prostore za trgovino,« je dodal. »Hotel sem odkupiti nekdanji mlin v Mačkovcu pri Novem mestu, ki je zadnjih 35 let propadal. Toda leta 1988 in 1989 časi za to,

da bi zasebnik kupil družbeno lastnino, še niso dozoreli. Na občini se je porodilo kar nekaj idej, kako bi bilo ta nekdanji industrijski in kmečki mlin bolje uporabiti, kot pa ga prodati zasebniku. No, ker se ni pojavil noben drug kupec, so visokoteleče zamisli o restavraciji, denimo, zamrle in mlin sem leta 1990 vendarle lahko dobil. Obnoviti sem ga moral

Nekdaj propadajoči mlin je danes lepa in moderna trgovina

Jože Papež

v skladu s spomeniškovarstvenimi zahtevami, zanj sem potrošil 1,2 milijona mark, toda zdaj je tu trgovina, skladišče in inženiring ekipa.«

Pri nekdanjem mlinu, ki stoji na bregu Krke, si je Papež zgradil tudi mini elektrarno, ki daje 60KWh, od katerih porabi zase le slabo polovico. Zaposlenih ima 21 delavcev. Lani je podjetje okrepil z ekipo za inženiring posle, promet je v primerjavi z letom 1992 povečal za polovico, uvedel je vrsto novih, okolju prijaznih materialov. Kupcem rad svetuje uporabo alternativnih virov energije, toplotne črpalke, kolektorje, ogrevanje s plinom.

»Na žalost Dolenjcev pa je plin tako kot vir toplote kot tudi pri naložbi dražji od drugih energentov in se zanj zelo neradi odločajo,« pravi Papež.

Temelj razvoja Papeževe Termotehnike je dolgoletna rast njegove obrti. Toda ne edini.

»Začel sem z 22. leti, se pravi zelo mlad in sorazmerno težkih časih za zasebno dejavnost. Delati je bilo treba trdo, dobro in pošteno. To pa so tudi danes najboljše atributi poslovnega. Če imate zraven še dobre delavce, če ste zraven privolji delati toliko časa, dokler delo ni opravljeno, je uspeh zagotovljen. Sam svoje delavce in sodelavce zelo skrbno izbiram.«

Gospodarstveniki nikoli niso povsem zadovoljni s pogoji poslovanja. Ali je morda Papež izjema?

»Ne, nisem izjema. Državi nekako zamermim, da nič ne naredi, da bi disciplinirala kupce pri plačevanju računov. Zaradi tega je treba najemati drage premostitvene kredite, kar ni v korist stroškom poslovanja in ceni storitev. Prav tako mi niso všeč obresti na kredite. Sam sem sicer pri svoji banki v najvišjem razredu komitentov, se pravi, da dobivam najugodnejše kredite. Toda kljub temu trdim, da so obresti še vedno previsoke in da bi v bankah lahko znižali lastne stroške poslovanja, ne da bi pri tem trpela njihova učinkovitost. Mnogi iščejo posojila v tujini, pri tujih bankah, ker so cenejša. Toda kaj bi bilo, če bi to delali vsi? Državi pa tudi zamermim njeno razpisnost. Mnogo predraga je. Moji delavci imajo, govorim o monterjih in prodajalcih, okoli 1000 mark plače plus dodatke po kolektivni pogodbi in terenske dodatke. Najmanj toliko moram pa dati državi. Ali ne bi bilo za državo lažje, če bi malo zmanjšala vse te prispevke, ki jih moramo plačevati, pa bi lahko gospodarstvo zaposlilo več delavcev. Državi bi se tako zmanjšali izdatki za socialno skrbstvo, pa še pridobila bi nove prispevke od novih delovnih mest...«

Boris Rugelj

TAM POTREBUJE POMOČ

Kljub ambiciozno zastavljenim ciljem za to leto se v Tamovih družbah srečujejo z velikimi težavami pri zagotavljanju sredstev za financiranje proizvodnje. Zaradi pomanjkanja sredstev za zagon proizvodnje so se v družbi TAM Gospodarska vozila odločili za skrajšani delovni teden. Gre za začasni ukrep, ki bo trajal do zagotovitve sredstev za zagon proizvodnje. Poraja pa se seveda bojazn, da bi zaradi omejenih možnosti za pridobivanje ustreznih finančnih sredstev na bančnem tržišču prišlo do zaustavitve proizvodnje v tej družbi, kar bi lahko povzročilo verzično reakcijo in postavilo pod vprašaj delovna mesta v podjetjih sistema TAM. Za zagon proizvodnje bi potrebovali 15 milijonov DEM in o tem že teče dogovori z Ministrstvom za gospodarske dejavnosti. Od pozitivnega izida teh dogovorov je odvisna uresničitev letošnjih načrtov. Za prvo polletje je načrtovanih 120 milijonov DEM realizaci-

in razrešitev vprašanja presežnih delavcev, v stroških za obresti (samo za obresti, obračunanih po višji stopnji od 15 %, je bilo v zadnjih treh letih plačano kreditodajalcem 58,6 milijona DEM), v neopravljeni konverziji kreditov v kapitalsko vlogo, odpisu terjatev, zalog in finančnih naložb, plačevanju prometnega davka za interne storitve in seveda v posledicah osamosvojitve Slovenije.

Kljub navedenemu so cilji zastavljeni ambiciozno: za 28 % povečati ekonomsko produktivnost, za 25 % povečati obseg prodaje in za več kot 36 % povečati izvoz. Poleg tržnih možnosti pa se za dosego teh ciljev pojavljajo omejitve tudi v splošnih razmerah poslovanja; še vedno visoke obrestne mere pri kreditih za obratna sredstva in omejen dostop do kapitala, velika stroškovna obremenitev z datjavi in majhna likvidnost, ki se ne izboljšuje.

Vloga države, ki se malodane ne ukvarja z gospodarstvom (nima

VEČ ZA PRORAČUN KOT ČISTE PLAČE

Še do nedavnega smo Slovenci krivili za svoj klavni gmetni položaj tovariše iz Beograda, zvezni proračun, nenasitne nerazvite..., sedaj ko smo pravzaprav gospodarji na svoji zemlji in nikogar ne pitamo več razen sami sebe, pa smo v še hušji godlji. Zato, ker so apetiti države iz leta v leto večji in ker ne znamo stopiti na prste tistim, ki poznajo in zagovarjajo le svoje potrebe, medtem ko jim za druge ni mar.

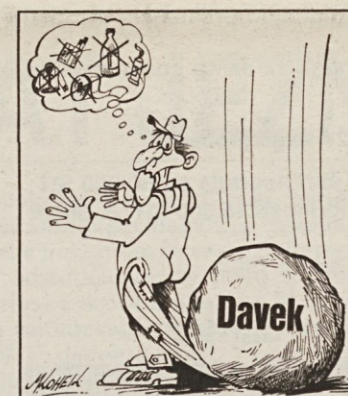
Slovenska država je lani zajela od gospodarstva in državljanov 678 milijard tolarjev in porabila 51,2 odstotka celotnega bruto domačega proizvoda, kar je 13 odstotkov več, kot je znašala njena poraba v letu 1992. Če k temu dodamo še 260 milijard tolarjev, kolikor jih je gospodarstvo lani odrinilo za čiste plače, je na dlani, da je šlo tri četrtine lanskega bruto domačega proizvoda za porabo države in za plače. Razumljivo je, zagotavljajo poznavalci tovrstnih razmer, da lahko gospodarstvo vzdrži tolikšno porabo le z navedenjem lastne substance, večanjem izgub in najemanjem novih in novih kreditov.

Ne glede na vse to pa apetiti države nenehno naraščajo. Sveži podatki iz letošnjega leta opozarjajo, da je čezmerna poraba države vse bolj zaskrbljujoča. V prvih dveh mesecih letos je namreč država porabila že 120 milijard tolarjev, kar je realno več kot v enakem obdobju lani.

Če bo letošnje leto slovenska država spoštovala proračunski memorandum in bo porabila »samo« toliko, kot načrtuje, bo moral vsak delavec prispevati v skupno vrečo približno toliko ali celo več, kot bo prejel in dal v svoj žep za celoletno garanje. Neto plače bodo namreč manjše od državnega proračuna. Ubogi mi! Pa kar naprej, iz dneva v dan, iz leta v leto ponavljamo, da moramo gospodarstvo razbremeniti. Ga pa vse bolj obremenjujemo.

Ob vsem tem, ko država povečuje davčne stopnje, uvaja akcize, trošarine in podobne »inovacije«, pa državljanji niti približno natančno ne vemo, kako in za kaj zapravlja država naš denar. S čistimi računi očitno še dolgo ne bo nič. Pa čeprav bi človek sodil, da brez njih ni demokracije.

Medtem ko slovenski sindikati, gospodarstvo in mnogi drugi, ki želijo svoji državi dobro, podpirajo in spodbujajo akcijo KUPUJMO SLOVENSKO, drugje na veliko zapravljajo in uvažajo s prora-

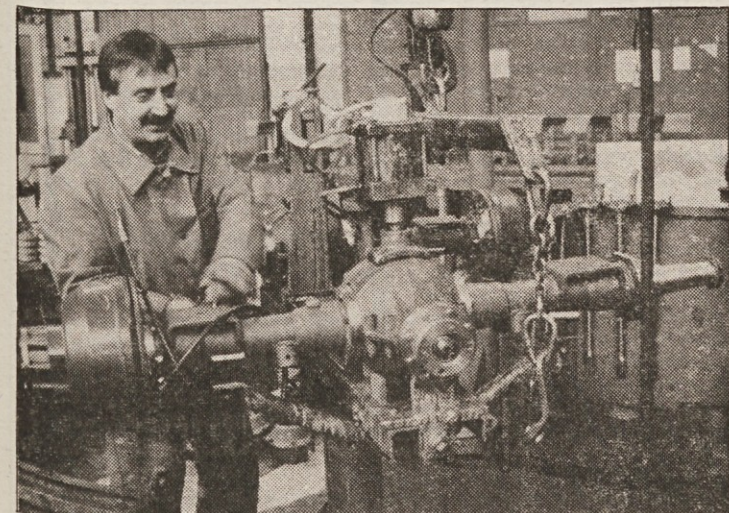
čunskim denarjem stvari, ki jih delamo doma.

O tem, na primer, kako troši denar slovenskih delavcev ministrstvo za obrambo, je pred nekaj meseci zelo konkretno poročal v Sobotni prilogi Dela predsednik odbora za finance pri državnem zboru Janez Kopač. Med drugim je zapisal tudi naslednje:

»Ministrstvo za obrambo pa izdaja potrdila za oprostitev carine in uvoznih dajatev tudi še za vse kaj drugega. Tako so npr. v letu 1992 in 1993 izdajali potrdila, na podlagi katerih ni bilo treba plačevati carine in uvoznih dajatev med drugim za: rezervuarje za vodo, cevi za vodo, kolo z gumo za ratrak, brizgalne pištole, motorna kolesa, očala, talne obloge, filtre za pitje vode, odeje, avtoradije, gumo, plastične trakove, antene, telefon, kuhinjske stroje, gostinsko opremo, tekstilno blago, zadržge, volneno prejo, pomivalne stroje, lamelna dvizna garažna vrata, barvne televizorje, stojala in videorekorderje, smučarske čevlje, traktorje, vetrovke, torbe, svetilke, srajce, jopiče, trikotnažno prejo, vrtnalne stroje, gumijaste podplate, pipe, modeme, vijake, šotore, baretke, osebne avtomobile, postelje z žimnicami in tako dalje. Posledice tega samovoljnega tolmačenja carinskega zakona so dvojne. Najprej je mnogo preniž-

ko izkazana postavka za ministrstvo za obrambo v državnem proračunu (in s tem njegova udeležba v bruto domačem proizvodu). Carinske stopnje so skupaj z dvoodstotnim necarinskimi dajatvami nekje od 5 do 27 odstotkov. Pri vseh omenjenih nakupih gre pravzaprav za razmeroma velike zneske, npr.: garažna vrata so stala 104.000 nemških mark, barvni TV in videorekorderji 8.200 mark, smučarski čevlji 269.088 avstrijskih šilingov, srajce, jakne, hlače 21.500 angleških funtov, kuhinjska posoda 13.000 mark, goveje usnje okrog 1.000.000 mark, šotor 12.000 mark, preja več kot 150.000 mark, modemi 54.000 ameriških dolarjev in tako dalje, in tako dalje. Druga posledica je izničenje carine kot instrumenta zaščite domače industrije. Ni odveč še enkrat poudariti, da je celo jugoslovanski carinski zakon v svojem 27. členu izrecno govoril o izdatkih, ki se v Jugoslaviji ne izdelujejo. Mnoge od izdelkov, ki jih uvažajo ministrstvo za obrambo, delamo v Sloveniji in bi lahko bili konkurenčni uvoženim proizvodom, za katere bi bila obračunana carina. Carina je namreč instrument, ki nima ali ne sme imeti fiskalne narave, pač pa je v zaščitni funkciji domače industrije, in kot že rečeno, je ministrstvo za obrambo s svojim delovanjem vsebinsko tega instrumenta vsaj za svoje nakupe povsem izničilo.«

Andrej Ulaga

Ambiciozno zastavljeni cilji v Tamu so ogroženi zaradi pomanjkanja sredstev za financiranje proizvodnje

je, za vse leto 1994 pa je že zbranih za dobrih 350 milijonov DEM naročil. Z letno realizacijo 400 milijonov DEM bi bilo mogoče sistem Tama tudi stabilizirati.

Od leta 1991 je TAM zaradi spremenjenih družbenih in gospodarskih razmer ustvaril izgubo v višini 73,1 milijona DEM, samo v lanskem letu pa za 38,5 milijona DEM. Glavne vzroke za izgubo gre iskati v premajhni prodaji, poslabšani globalni pariteti prodajnih in nabavnih cen, neustreznosti virov financiranja in negativnem obratnem kapitalu, v visokih stroških za prestrukturiranje

ne gospodarske in tudi ne industrijske politike), je pri razreševanju omenjenih težav, ki pestijo poslovni sistem TAM, še kako pomembna.

Nenazadnje je od znosnih možnosti za gospodarjenje, ki jih je dolžna zagotoviti država, odvisnih 4300 delovnih mest v podjetjih poslovnega sistema TAM in vsaj še dvanajst tisoč delovnih mest pri Tamovih kooperantih. Če izgubimo tudi ta delovna mesta, bo verjetno zelo težko, če že ne nemoralno zagovarjati "zgodbu o uspehu".

D. G.

CENTRALIZEM 70 let SLOVENIJO

Ciril Ribičič

Knjiga, ki razkriva ozadje ob sprejemanju lokalne samouprave

**Naročite jo pri ČZP Enotnost,
Ljubljana, Dalmatinova 4,
po telefonu (061) 321-255
ali telefaksu (061) 311-956**

STROŽJA MERILA ZA PRIPRAVNIKE

Že od lanskega septembra dalje Republiški zavod za zaposlovanje ne more uresničevati načrtovanega programa aktivne politike zaposlovanja, čeprav je to ena njegovih osnovnih dejavnosti. Znano je, da je lani za te namene denarja kratkoma zmanjkalo, saj je bilo treba najprej izpolniti zakonske obveznosti pri izplačevanju denarnih nadomestil za čas brezposelnosti in denarnih nadomestil za ta čas.

Po petmesečni prekinitvi je republiški zavod začel zdaj ponovno oživljati nekatere oblike aktivne politike zaposlovanja, čeprav financiranje njegove dejavnosti še vedno ni urejeno.

Zavod za zaposlovanje je namreč financiran iz proračuna, ki bo sprejet predvidoma šele maja, do takrat pa prejema vsak mesec le dvanajstino lanskih sredstev, kar je veliko premalo za celotno dejavnost.

S prvim marcem je začel Republiški zavod za zaposlovanje izvajati okrnjene programe priprav na zaposlitev, spodbujanje samozaposlovanja z vračanjem prispevkov delodajalcev (po novi zakonodaji, ki velja od 14. januarja letos), sofinanciranje pripravništva (prednost bodo imeli iskanci z daljšo čakalno dobo od 6 mesecev). Nadaljujejo se programi usposabljanja in zaposlovanja invalidnih oseb, ki edini niso bili začasno ustavljeni. Denarna nadomestila v enkratnem znesku pa bodo začeli izplačevati šele, ko bo sprejet proračun.

Med pomembne ukrepe, ki so jih začeli ponovno izvajati spada priprava na zaposlitev, ki naj iskalcu omogoči redno zaposlitev takoj ali v najkrajšem času po zaključnem programu. Za ta program je veliko zanimanje tako med mladimi iskanci prve zaposlitve kot tudi med delodajalci. Ker je na tem področju prihajalo do nepravilnosti, so zdaj zaostri pogoje za sofinanciranje pripravništva. Tako se lahko v pripravništvo vključujejo le tisti, ki so najmanj pol leta prijavljeni na zavodu. Naslednja omejitev je ta, da podjetja ne morejo neomejeno sprejemati prejemkov. To pomeni, da podjetje, ki je zaposlilo pripravnika in ga po izteku pripravništva odpustilo, za isto delovno mesto ne more dobiti novega, s čimer želijo preprečiti morebitne zlorabe. Zato spremljajo potek pripravništva skupaj z inšpekcijo za delo.

S prvim novembrom lani je bilo začasno ustavljeno tudi financiranje samozaposlovanja. Nerešenih je ostalo še okoli 500 vlog. V mesecu januarju je bilo odobrenih 244 vlog za 255 samozaposlitev, ki bi jih morali čimprej izplačati. Gre za denarno spodbudo v višini 150.000 tolarjev na posameznika, za kar je veliko pov-

praševanje. Ko bo zavod poravnal stare dolgovne, bo začel sprejemati nove prošnje za subvencije. Pri območnih enotah zavoda so ta mesec pričeli teči uvodni seminarji, na katerih zainteresirani brezposelni dobijo vse potrebne informacije za samozaposlitev.

Tudi program javnih del poteka okrnjeno. Upravni odbor zavoda je konec februarja moral zavrniti kar 331 programov javnih del za 753 udeležencev, soglasje pa je dal za 677 programov za 3.737 udeležencev iz 62 občin.

V Sloveniji je okrog 133.000 brezposelnih. S tako okrnjeno aktivno politiko zaposlovanja, ki pomeni odskočno desko mnogim brezposelnim, ustvarjamo pri nas že pet mesecev neprečlenljivo škodo, za kar pa nihče ne odgovarja.

M. F.

Piše: Lučka Böhm

Zaveznitvo za varno delo

V času stiske se sklepajo zaveznitva za dosego skupnih ciljev. Zaveznitva sklepajo celo tisti, ki v preteklosti niso znali ali imeli potrebe sodelovati. Novi zavezniki ohranjajo vsak svojo avtonomijo, zaveznitvo se omejuje zgolj na skupni interes.

Raven varnosti in zdravja na delovnem mestu v samostojni Sloveniji se niha ob vsakem drobljenju večjega podjetja in v vsakem poslabšanju gospodarskega uspeha podjetja, ko se zaradi ekonomskega preživetja ukinjajo varnostni ukrepi, ob vsakem določanju presežnih delavcev, ob vsaki odpušitvi varnostnega inženirja, ob vsaki prerazporeditvi varnostnega inženirja na delo, ki s strokovnim delom za varno delo zaposlenih nima več zveze, ob vsakem begu medicincev dela zaradi eksistenčnih težav v splošno medicino...

V Sloveniji je 137.142 brezposelnih. Delavci v strahu za zaposlitev marsikje molče trpijo delo v razmerah, za katere vedo, da počasi, a zanesljivo uničujejo njihovo zdravje. Vsak ugovor delavca se konča z odgovorom, da če ti kaj ni všeč, lahko dvigneš delovno knjižico. Tovarne v okolje marsikje brez nadzora izpuščajo strupene snovi. Opozorila varnostnih inženirjev se končajo z odgovorom, če vedo, kdo jim reže kruh. V Sloveniji je zgolj 46 občinskih in 13 republiških inšpektorjev dela. Prestrašeni ljudje se pogosto upajo opozorjati na najhujše nevarnosti le z anonimnimi pismi inšpektorjem.

Bolj za pravico do varnega dela je bil od samega začetka razlog za sindikalno organiziranje delavcev.

Tudi slovenske sindikate so delavci ustanovili zaradi plač, pravne varnosti na delovnem mestu in varnega dela. Po letu 1990 so bili panožni sindikati zavzeti s postavljanjem novega sistema kolektivnih pogodb.

V letu 1994 je kritično stanje na področju varnosti in zdravja na delovnem mestu pozornost Sindikata kovinske in elektroindustrije Slovenije (SKEI) usmerilo v iskanje zaveznitve, ki bodo učinkovita pri zagotavljanju pravice delavcev in članov do varnega dela. V povezavi z Mednarodno organizacijo kovinarjev (IMF) je 22. marca 1994 pripravil seminar o humanizaciji dela. Na seminarju je predaval predstavnik Nemške zveze sindikatov (DGB) Hartmut Klein-Schneider. Na seminarju pa je predsednik društva varnostnih inženirjev in tehnikov iz Ljubljane Jože Dolenc prisotne seznanil, da varnostni inženirji sklepajo zaveznitvo z za zaveznitvo pripravljenimi sindikati za ohranitev ravni varnosti pri delu v slovenskih podjetjih.

Strokovna javnost, ki je v zadnjih letih nekolikokrat zama opozarjala državne organe, kaj se dogaja v podjetjih, je po ponovni odložitvi postopka za sprejem novega zakona o varnosti in zdravju na delovnem mestu sklenila spreminiti taktiko. Izvršni odbor Zveze društev varnostnih inženirjev in tehnikov Slovenije je pod vodstvom predsednika Branka Koširja iz novomeškega Revoza sklenil začeti agresivno akcijo za oblikovanje javnega mnenja o katastrofalnem stanju na področju varnosti in zdravja na delu in s tem za pritisk na vlado in državni zbor, naj storita, kar je storiti treba. Postaviti pravne in organizacijske temelje sodobnemu evropskemu sistemu varovanja zdravja zaposlenih in življenjskega okolja podjetij. Varnostni inženirji iščejo zaveznike.

»TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«

Spoštovani prijatelji, lani smo v ČZP Enotnost za Vas založili zbirko romanov in avtobiografskih pričevanj znanih slovenskih in tujih piscev. Njihova umetniška dela in pričevanja Vam želimo še bolj približati z nagradno akcijo »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«.

Vabimo Vas, da se dosedanjim prijateljem pridružite tudi Vi z vključitvijo v klub prijateljev knjige DE.

Vanj se vključite tako, da do 31. marca letos naročite vse knjige ali samo posamezno iz zbirke, ki Vam jih podrobneje predstavljamo.

V aprilu 1994 bomo izmed »prijateljev knjige DE« izžrebali 27 nagrajencev.

Nagrade: 1. 200.000 SIT; 2. dve nagradi po 100.000 SIT; 3. štiri nagrade po 50.000 SIT; 4. deset letnih naročnin na knjige založbe DE v letu 1994 v vrednosti 18.000 SIT; 6. deset letnih naročnin DE v vrednosti 8.320 SIT

Seznam izžrebanih nagrajencev bomo objavili v tedniku DE 14. aprila 1994.

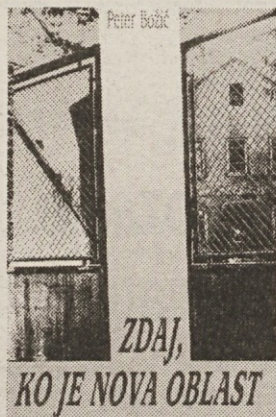
PAKET DOBRIH KNJIG, odličen tudi za darilo!

Paket sestavljajo knjige:

Peter Božič

ZDAJ, KO JE NOVA OBLAST

On, Radenko Radenković, ga je povabil na hrano. Na pijačo in na hrano te Slovenci ne povabijo nikoli. On to zelo dobro ve, ker ga še noben Slovenec razen na pijačo ni nikoli kam povabil.

Cena knjige je 1.720 SIT

Da bi ga pa kdaj kak Slovenec povabil na pijačo, ne, tega pa pri Slovencih ne boš doživel nikoli. In zato ga Radenko tudi ne vabi na Cico Oriental. Radenko Radenković je bil toliko in toliko časa pri vojaških arestantih in tam seveda sploh ni pičkl in zato Radenko nujno potrebuje Cico Oriental samo zase, za danes.

Drugič mogoče, je približ Radenko. In pri tem je ostalo in Niko je moral sam nazaj v kasarno. In ko je prišel tja, je bila ura ravno šest zjutraj in »smotra« in trubač je pravkar zaigral »mirmo«, ker se je na »krugu« prikazal general, komandant brigade, in šel naprej proti svoji pisarni.

In ko je vsa brigada stala na »krugu« mirno kot pribita, je komandant brigade opazil Nika, ki se je prestopal z noge na nogo in lovil ravnotežje, pijač in izmučen od celonočne hoje.

Rudi Čačinovič

MED DVEMA CERKVAMA

Moja generacija je živela ob žerjavici in plamenih dveh svetovnih morij. Srce in možgane so nam pretresale revolucije: oktobrska iz l. 1917, različne »povojne« po 1945., zmagovite »od spodaj« ali »od zgoraj«. Dvajseto stoletje se bliža koncu. Bilo je polno svetlih upanj človeštva, bilo pa je tudi v znamenju krvavih diktatur. Bilo je stoletje Hitlerja in Stalina. Po tolikih izkušnjah bi se stoletje moralo končati brez lažnih iluzij in utopij, dokončno zavrniti vse lažne preroke, ki obljubljajo splošno srečo in zveličanje, pri tem pa hočejo osrečevati človeštvo s svojimi ideološkimi prisilnimi jopici.

Cena knjige je 1.920 SIT

Komunizem je razpadel, ker se je izrodil v nehumano, strogo disciplinirano organizacijo izoliranih vojščakov, ki niso zaupali ljudem in so jih hoteli prisilno osrečevati po svoji meri. Kljub težkim izkušnjam iz svoje preteklosti, kljub neposrednim zgornjim zmotam komunizma, skuša »stara cerkev« stopati po poti, ki ga je zrušila. Hotel je iz enega centra gospodariti nad celotno komunistično resnico. Poskusi reform so bili prepočasni in neprozorni.

Knjige lahko dobite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon 321-255, 1310-033 faks 311-956

Miroslav Jančič

GLASNIK PEKLA I. in II. I. Umreti s Sarajevom II. Umreti brez Sarajeva

Cena I. knjige je 1.850 SIT
Cena II. knjige je 1.700 SIT

Kadar se z njim srečam – Bog oziroma Alah vesta, kolikokrat počnem tisto, kar mi je bilo že od nekdaj mrzko – preštevam, koliko je okrog mene Muslimanov, koliko Hrvatov, koliko Srbov in koliko drugih, med katere spadam tudi jaz. Razmerje je približno takšno kot na republiški ravni, nekateri bi celo rekli, da je inscenirano – 40:15:30:15. Ko so Srbi iz tistega dela mesta, ki je v njihovih rokah, začeli izganjati Muslimane, in to brez priljage, sem prestregel, kako neka muslimanska sosedna drugi pravi:

»Nič drugega ne ostane, kot da tudi mi izženemo njihove!«

Matej Bor

JERNOV ROKOPIS ALI MARTINOVA SENCA

Avtor sporoča v čas in prostor ujetu in z njima tudi opredeljeno zgodbo prek (...) Jemovega rokopisa, v katerem pripovedovalec skuša razjasniti eno samo uganko: kdo je v ključnem trenutku povzročil smrt njegovemu prijatelju Martinu.

Cena knjige je 1.900 SIT

Jern namreč nosi breme krivde skozi poveljno življenje, in da bi se očistil ali vsaj problem razjasnil, napiše zgodbo od otroškega zavedanja do razpleta, ki se konča z Martinovo smrtjo. Bistveno pa je, da je blodni Martin umrl, vrača pa se v Jernov rokopis, kot bi se njegova duša selila vanj.

Cena knjige je 1.650 SIT

Vladimir Kavčič

STEBRI DRUŽBE

Psihosocialni portreti sodobnikov

Res smo dobili svojo državo, a zdaj ne ljudstvo ne politiki ne vedo, kaj bi počeli z njo. To je posledica predhodnega neznanja, kajti te države niso izsilili amaterji, temveč diletanti, tisti, ki mislijo, da vedo in znajo, a se v resnici ne zavedajo niti meja svoje nevednosti. Vodijo jih oholost, prestiž, boleste osebnosti. Več kot polovica sedanjih političnih akterjev samo nadaljuje kariero, ki jo je začela pod prejšnjim režimom, za njih je torej osebna promocija na pravem mestu. Druga polovica so razni frustrirani tipi, ki spominjajo na jecjavca, ki je hotel postati televizijski napovedovalec, zdaj pa zatrjujejo, da ni uspel, ker ni bil v partiji.

Ugodnosti, ki Vam jih pri vključitvi v klub nudimo, so: izredni popust, plačilo v treh obrokih (nakup nad 3.000 SIT) in možnost sodelovanja v naši nagradni akciji »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«. Pa še to: ČLANI KLUBA bodo imeli prihodnje leto 30% popusta pri vseh novitetah založbe – po lastni izbiri – neobvezno.

Vrednost vseh šestih knjig je 10.740 SIT, vendar vam jih nudimo za 6.950 SIT.

Če naročite pet knjig, jih prejmete za 6.200 SIT, če naročite štiri knjige, jih prejmete za 5.000 SIT, tri knjige pa za 4.000 SIT.

Pri naročilu dveh knjig prejmete knjigo Jožeta Smoleta: PRED USODNIMI ODLOČITVAMI brezplačno!

NAROČILNICA – Pri ČZP Enotnost nepreklicno naročamo

_____ izvod(ov) knjige **ZDAJ, KO JE NOVA OBLAST** _____ izvod(ov) knjige **GLASNIK PEKLA II.**
_____ izvod(ov) knjige **MED DVEMA CERKVAMA** _____ izvod(ov) knjige **JERNOV ROKOPIS ALI MARTINOVA SENCA**
_____ izvod(ov) knjige **GLASNIK PEKLA I.** _____ izvod(ov) knjige **STEBRI DRUŽBE**

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun borm(o) plačal(i) v enkratnem znesku v zakonitem roku (velja za DO)
2. Račun borm(o) plačal(i) v treh obrokih
3. Knjige mi pošljite po povzetju
4. EMSO za ind. naročnike in telefon, če ga imate

Stroški dobave in 5-odstotni davek so vključeni v ceno.

Vse naročilnice, ki nam jih boste poslali do tega dne, bodo vključene v žrebanje in uvrščene v klub »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«.

UPOR MEDICINSKIH SESTER

Slovenska medicina gre v korak z medicino v najbolj razvitem svetu. Znana je tako po vrhunski diagnostiki kot terapiji. Tudi o timskem delu govorimo, ko želimo narediti vtis, kako poznamo sodobne pristope v zdravstvenem varstvu. V resnici pa je ostala močna hierarhija, ki ima s timskim delom in relacijami znotraj tima zelo malo skupnega. Vendar, če hkrati trdimo, da imamo v Sloveniji vrhunsko medicino in vrhunske medicinske strokovnjake, obenem pa negiramo sodelovanje v zdravstvenem timu ter ne upoštevamo sodelavcev kot enakopravnih partnerjev, potem je v slovenski medicini nekaj hudo narobe.

Kaj nas navaja na to misel? Način reševanja problema pomanjkanja medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov.

Kdo razpravlja o pomanjkanju medicinskih sester? Koga sprašujejo za mnenje? Kdo razpravlja o delu medicinske sestre in o njeni potrebi izobrazbi? Kdo v imenu stroke zdravstvene nege resno razmišlja o uvozu tujih medicinskih sester, ne da bi prej temeljito, nepristransko in celostno preučil to vprašanje? Kdo strokovno utemeljuje, da je denar edini vzrok, zakaj medicinske sestre niso zadovoljne v svojem poklicu in ga torej nočejo opravljati?

Nesporno je denar pomembna spodbuda za delo; mogoče za kakšen poklic tudi primarnega pomena. Z gotovostjo pa trdimo, da v življenju človeka veljajo še druge vrednote, ki niso vezane le na denar, imajo pa pomemben vpliv na notranje zadovoljstvo

in uspešnost pri delu: biti spoštovan kot človek in sodelavec; imeti možnost sodelovanja, soustvarjanja in doživljanja uspehov; imeti možnost in pravico reči »ne«, če se to ne sklada z etiko poklica, oziroma ne prevzemati dela, za katerega ni usposobljen in zato tudi zanj ne more odgovarjati; imeti pravico, da se zoperstavi manipuliranju in neorganiziranemu izkoriščanju telesne in duševne energije.

Na tolikokrat zgoraj zastavljeni »kdo« sledi odgovor – predvsem drugi, najmanj medicinske sestre same. Da je ta trditev točna, je razvidno že iz zmede, ko pravzaprav ni jasno, katerih medicinskih sester primanjkuje. Enkrat se govori o pomanjkanju višjih medicinskih sester, drugič o medicinskih sestrah, pa zopet o zdravstvenih tehnikih in srednjih medicinskih sestrah. Znana je izjava zdravnika, ki bi bil zadovoljen tudi z bolni-

čarkami, samo da se reši problem pomanjkanja srednjega medicinskega kadra.

Sicer pa, ali je uvoz tujih medicinskih sester rešitev? Ali je povečevanje vpisa in s tem

zumnem omejevanju zaposlovanja, ki je pripeljalo do skrajnosti, ko ustanove sploh niso na novo zaposlovale. Pojavil se je varljiv vtis, da je medicinskih sester preveč, le-

ne pri obravnavi bolnega ali zdravega varovanca. Zbornica obstaja, nima pa pravice, da bi izvajala nadzor in ukrepala, da bi imela svetovalko za zdravstveno nego na Ministrstvu za zdravstvo, ki bi lahko sodelovala pri pripravi vseh tistih vitalnih odločitev, ki se dotikajo razvoja zdravstvene nege. Prav tako ni zastopana v Svetu za zdravstvo, ki je po-svetovalni organ Ministrstva za zdravstvo.

Direktorji slovenskih bolnišnic so pred nekaterim razpravljali o preobremenjenosti medicinskih sester. Zelo nas zanima, kakšne konkretne pripombe so imele glavne medicinske sestre omenjenih bolnišnic, predvsem pa, ali so bile sploh pristojne, ko so obravnavali njihova strokovna vprašanja.

Ministrstvo za zdravstvo, Ministrstvo za delo in odgovorni delavci naših vrhunskih ustanov naj konkretno navedejo, kaj so naredili, da bi zadržali medicinske sestre in zdravstvene tehnike, ki odhajajo iz bolnišnic v zdravstvene domove, iz Slovenije v tujino. Samo ugotavljanje stanja, ne da bi ponudili njegove rešitve, je premalo. Morda bi bilo potrebno:

● natančno razmejiti dela in naloge medicinskih sester, zdravnikov in drugih zdravstvenih delavcev; to bi utegnilo biti za vse prizadete neprijetno, vendar bi bile vsaj medicinske sestre razbremenjene nekaterih del, ki ne sodijo v njihov delokrog. Tako bi opravljale tisto, kar je njihov

poklic – delo z bolnim in zdravim varovancem;

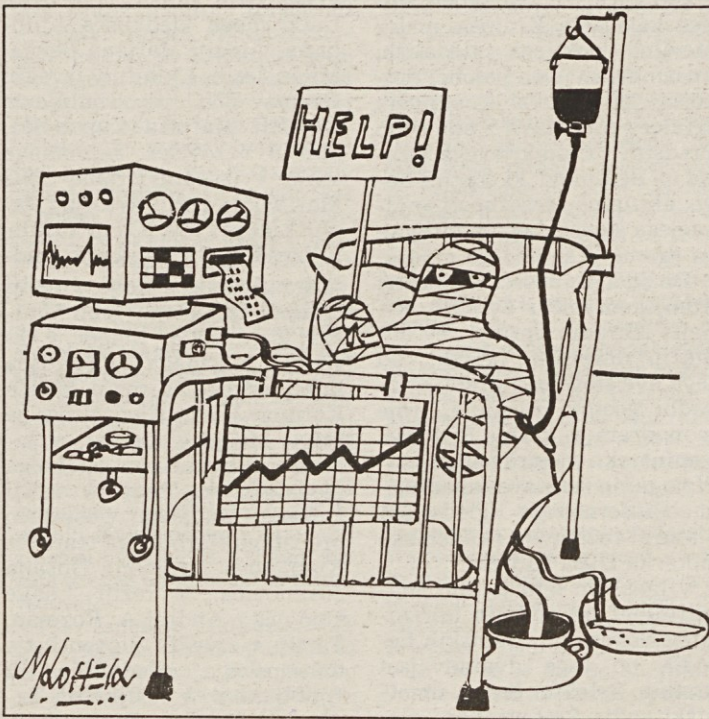
● izboljšati organizacijo dela oziroma prepustiti organizacijo, vodenje in izvajanje zdravstvene nege medicinskim sestram, mogoče v obliki samostojne službe zdravstvene nege, ki bi s tem za svoje delo prevzela tudi odgovornost;

● zakon ponudbe in povpraševanja velja tudi v zdravstvu. S tem mislimo na finančno stimulacijo deficitarnih poklicev, kar pa so prav gotovo medicinske sestre in zdravstveni tehniki, ne pa zapiranje oddelkov, s čimer so prizadeti bolniki.

Ker zelo cenimo prizadevanja ministra za zdravstvo, močno dvomimo, da se strinja z ukrepi, ki naj bi omilili krizo pomanjkanja medicinskih sester. Ti se kažejo v pripravi predpisa o obveznem zaposlovanju zdravstvenih tehnikov v bolnišnicah za dobo dveh let in v predlogu za povečanje vpisa na srednje zdravstvene šole v Ljubljani, Mariboru, Celju, Novem mestu ter v predlogu za zmanjšanje vpisa na tistih šolah, ki so blizu meje, da ne bi odhajali v tujino.

V obeh primerih so kršene pravice mladega človeka o prosti izbiri zaposlitve in enakosti ne glede na regijo, v kateri živi in se šola.

Rešitev je v izboljšanju pogojev, ne pa v prepovedi, pravi v svojem razmišljanju, ki ga objavljamo v nekoliko skrajšani obliki, zbornica zdravstvene nege Slovenije.

hiperprodukcija kadra prava rešitev? Tudi pravično nagrajevanje, ki naj ustreza vloženemu trudu in zahtevnosti dela, ni dokončna rešitev. Vzroki za nastali položaj so rezultat preteklih, ne dovolj pretehtanih in strokovno neutemeljenih odločitev. Vzroki so v slabem kadrovskem načrtovanju, v nerealnem ocenjevanju potreb po medicinskih sestrah in zdravstvenih tehnikih, v nera-

te so bile prisiljene iskati delo in socialno varnost drugje.

Do teh problemov ne bi prišlo, če bi pobude, ki jih je izoblikovala Zbornica zdravstvene nege Slovenije, jemali resno tisti, ki oblikujejo zdravstveno politiko. Če bi imela zbornica vsaj najnujnejše zakonske pristojnosti, bi urejala težave v svoji stroki sama oziroma na enakopravni ravni s strokami, ki so tesno poveza-

OBRATNA AMBULANTA

Piše: prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Ne potrebujem vaše pomoči, jaz sam lahko neham piti

To pesmico smo slišali že prav vsi, ki smo se kdaj srečali z odvisneži od alkohola. Verjeli pa nismo prav nič. Najprej tisti, ki je odvisen od alkohola, trdi, da on sploh ne pije. Ko mu dokažeš odvisnost, jo poskuša izničiti, češ da pravzaprav pije toliko kot vsi Slovenci.

Temu strokovno rečemo minimaliziranje. Če je bolj domač z zdravnikom, trdi, da ne pije prav nič več kot njegov zdravnik. Sicer sem prebral nekje malce hudobno ugotovitev, da je odvisnež tisti, ki ne pije več kot njegov zdravnik.

Potem ko slede pritiski nanj, morda od žene, družine, le redkeje od sodelavcev ali podjetja, se odloči za zdravljenje. Tudi zdravniki lahko pritisnemo nanj. Strese se pri naših besedah o nevarnosti ne za zdravje, pač pa za življenje. To je hud pritisk! Strah za življenje!

Potem sledi stalen in standarden izgovor: Jaz sam lahko preneham piti, kadar hočem. Drugi izgovor je: Saj popijem samo kozarček dnevno. Ničče pa ne pove, ali je ta kozarček velik, morda celo litrski, niti ne pove, ali je v njem vino ali morda žganje. V neki radijski oddaji na radiu Koper sem govoril o odvisnosti od alkohola. Oglasil se je poslušalec in zadržal, da se je odvalil pijta popolnoma sam, ne da bi mu kdo od zdravnikov pomagal. Nisem ga vprašal, ali tudi brez pomoči koga bližnjega ali morda brez pomoči sočloveka. Le pohvalil sem ga. Ali je bilo to res, ne vem. Upam.

Dr. Vinko Razboršek in Mitja Krištof sta v svoji knjigi KAJ VEM O ALKOHOLIZMU IN DRUGIH ZASVOJENOSTIH zapisala: »Ko začne človek toliko popivati, da prihaja v konflikt z okolico, si začne objubljati, da bo moral zmanjšati količino alkohola ali celo prenehati piti. Morda mu to deloma nekaj časa uspeva, odvisno od zasvojenosti z alkoholom, obsega negativnega pritiska, osebnostnih lastnosti in tudi drugih faktorjev. Človek, ki je od alkohola že odvisen, ne more sam dolgo abstinitirati. Kajti odvisnost od alkohola je trajna, zaradi pritiska na alkoholika se samo potuhne.

Ko pritisk popusti (lahko gre samo za občutek krivde alkoholika), se odvisnost razbota in alkoholik začne spet piti. Seveda si človek dolgo časa noče priznati, da je od alkohola že odvisen, saj v njegovi okolici bolj ali manj pijejo. Tudi merila o tem, kdo je alkoholik, so v naši družbi zgrešena. Po laičnih merilih velja za alkoholika le človek, ki se zaradi popivanja obnaša kot tista populacija, ki je na robu družbe.

So seveda izjeme. Pred leti je prišel na pregled delavec, ki je delal z elektriko visoke napetosti. Njegov zunanji videz, kakor tudi klinični pregled in laboratorijski izvidi so kazali, da je odvisen od alkohola. Objubil mi je, da bo šel na zdravljenje. Naslednje leto je sledil enak pregled, enako stanje, enake objube. Leto zatem je bilo šale konec. Moj izvid za podjetje je bil: Ni sposoben za delo pri visoki napetosti. Lahko opravlja druga, nenevarna dela.

Čez pol leta je mož prišel na pregled. V podjetju so dejali, da je delavec v redu, da ne pije več. Res je prišel na pregled delavec, ki je bil videti popolnoma drugačen. Povedal mi je, da je sam sklenil, da bo abstinitiral. Ob koncu pregleda pa mi je očital: »Če bi vi prej tako zagrozili in mi prepovedali delo, bi že leta ne pil več?!«

Iz knjige dr. Razborška zaključek: Postavlja se vprašanje, ali alkoholik lahko to doseže sam. Najprej mora začeti abstinitirati, spreminjati življenje. Vendar se mora tudi okolica spremeniti, doma in na delovnem mestu, sicer prihaja zdraviljen alkoholik v konflikt z njo. Dosedanje izkušnje kažejo, da je trajno abstinenco možno doseči le s sodobnim skupinskim zdravljenjem.

DVAKRAT JEZNI UPOKOJENCI

Lahko bi rekli, da so te dni upokojeni dvakrat jezni, prvič zaradi znižanja pokojnin in drugič zaradi predlaganega zakona o usklajevanju pokojnin. Marčevske pokojnine so se v primerjavi z januarskimi znižale za 4,2 odstotka, ker se je za toliko znižala povprečna plača v primerjavi z decembrsko. Vse bi bilo lepo in prav, če ne bi bil sistem usklajevanja pokojnin zaradi pogostih in nedoslednih sprememb že dodobra načet. V zadnjem letu dni se pokojnine bolj usklajujejo po meri dnevne politike kot pa sprejete sistemske zakonodaje.

Drugo ogorčenje prinaša predlog zakona o usklajevanju denarnih nadomestil za čas porodniškega dopusta, denarnih nadomestil za čas odsotnosti z dela nad 30 dni, denarnih nadomestil za primer brezposelnosti, pokojnin in zajamčene plače. Vsa ta nadomestila po novem ne bi bila več vezana na povprečne plače, temveč na gibanje življenjskih stroškov. Vsi ti prejemki naj bi se usklajevali le vsake tri mesece, če bodo v tem času življenjski stroški preseglji triodstotno rast.

Z omenjenim zakonom naj bi pri nas uvedli enoten sistem usklajevanja denarnih prejemkov. Finančne posledice predloženega zakona sledijo zahtevam proračunskega memoranduma, ki naj bi priškrnil razne socialne dajatve. Sistem usklajevanja denarnih nadomestil iz naslova brezposelnosti se bistveno nebi spremenil. Usklajevanje zajamčene plače pa bi pomenilo večji avtomatizem, kar sindikati zahtevajo že dlje časa. Za izplačila denarnih nadomestil za čas porodniškega dopusta pa namenjajo letos v proračunu za štiri odstotke manj sredstev.

S predlaganim zakonom naj bi dosegli, da se tudi pokojnine ne bi povečevale glede na gibanje povprečne plače na zaposlenega delavca, ki se v zadnjih letih povečuje tudi na rovaš spreminjanja strukture delavcev po izobrazbi in

višini njihovih plač. Ampak le tedaj, če rast cen življenjskih potrebščin v posameznem trimesečju preseže tri odstotke. Prejemki naj bi se uskladili za 70 odstotkov rasti cen nad tri odstotke.

Predlagatelj zakona celo meni, da je slovenski sistem mesečnega usklajevanja pokojnin z gibanjem povprečnih plač edinstven v svetu celo v primeru, če ne upoštevamo dvomesečnih poračunov ob

vsaki uskladitvi. Rezultat je jasen: Predvidena masa sredstev za pokojninsko in invalidsko zavarovanje za leto 1994 v višini 240 milijard tolarjev, ki izhaja iz sedaj ve-

ljavnega mesečnega usklajevanja pokojnin glede na gibanje povprečnih plač na zaposlenega s poračuni, se bo bistveno zmanjšala.

Marija Frančeškin

Olajšave za brezposelne

Predlog zakona o pogojih za refundiranje prispevkov, ki jih plačujejo delodajalci za socialno zavarovanje, prinaša olajšave za vse tiste, ki bodo zaposlovali brezposelne. S tem zakonom, ki naj bi ga po hitrem postopku sprejel parlament, naj bi delodajalce dodatno spodbudili za zaposlitev novih delavcev. Tistim, ki bodo zaposlili brezposelne, bodo vrnilli prispevke za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, obvezno zdravstveno zavarovanje in zavarovanje za primer brezposelnosti. Po trenutnih prispevnih stopnjah bi s predlaganim zakonom delodajalce razbremenili za 23,2 odstotka. Pri tem mora delodajalec zaposliti tri mesece brezposelno osebo s polnim delovnim časom in za nedoločen čas, ta oseba pa pred prijavo na zavodu za zaposlovanje ne bi smela biti v delovnem razmerju pri istem delodajalcu.

M. F.

BEDA V SLIKI

Želodci in želodčki po meri revščine

Klimakterij pomladi

V času, ko so filmarji po dolgih letih uspeli dobiti svoj lasten zakon, uradna državna kulturna oblast pa temeljni kulturniški zakon o organiziranju in financiranju kulture (čeprav šele v prvem branju) in je parlament naložil pripravljalcu tega zakona, naj nemudoma razmisli tudi o drugih področnih kulturniških zakonih, se je del slovenske kulturniško-pisateljsko-prevajalske inteligence zapodil v predsednika države in terja dokaz za izgovorjene besede ali odstop s predsednikove funkcije.

Čeprav Peter Božič v enem svojih komentarjev pravi, da gre v tem primeru za kulturniški klimakterij ljudi, ki so v slovenski samobitnosti, tako kot velik del gospodarstva, izgubili trg in veljavo bivših bratskih republik, Evropa, ta postarana dama, pa jih noče širokogrudno sprejeti v svoja nredja, vse le ni tako enostavno. Gre namreč za ugledne ljudi, ki so svoj ugled na razne načine dosegli že v prejšnjem sistemu, ki so ga nato z uveljavljanjem pravice do svobode umetniškega ustvarjanja in avtorefleksije na svoj lastni vsakdan uspešno spodkopavali v imenu svobode in demokracije.

Evidentno imamo v tem trenutku v demokratični Sloveniji Civilno iniciativo z imeni in priimki, ki kaže zlasti na odlivanje kapitala v tujino in znotraj nje so tudi kulturniki, pa anonimno civilno inicijativno, ki jo oblast išče po službeni dolžnosti, podatki, ki jih ta »inicijativa« daje v javnost, pa izvirajo menda iz državnih zaupnih arhivov. Tretja skupina so kulturniki deloma iz kroga Nove revije (ki pa so se glede na preteklost tudi že diferencirali) in iz kroga okoli pisateljskega društva TER PEN kluba (kjer je tudi že prišlo do ločevanja).

Zlasti tej tretji kulturniški skupini bi se glede na čase in podobo politike, kot jo doživljamo vsak dan, glede na njeno intelektualno naravo, ne spodobilo posegati v banalnosti političnega vsakdana, ker bi morali biti zunaj politike in njenih strankarskih fevdov.

Če pa se uglednim ljudem vendarle zgodi, da posežejo v politiko z javnim pisanjem na tako dramatičen način, bi morali svoje pismo trikrat prebrati in nato vsaj dvakrat prespati. Slej kot prej tudi za to skupino velja, da mora podkrepati svoje podpise in zapisane (ne izrečene) besede, še posebej, ko slepemu in gluhemu v naši ljubi domovini postaja jasno, da politi-

ka in politikantstvo čedalje bolj zlorabljata ljudi.

In tako predlagam vezano trgovino – naj obrambno ministrstvo in njegov prvi mož vsaj stotinko denarja namenjenega slovenskemu Pentagonu (postavljenemu tako srečno mimo upoštevanja mednarodnih deklaracij v eno od univerzitetnih in študentskih okolij) prispeva za obnovo znamenite hiše pisateljskega društva in PEN kluba. Tako bodo vojaki pokazali razumevanje za kulturo in kulturnike, če pa bodo kdaj podpisnikom pisma predsedniku države pokazali še kakšno knjižnico, namenjeno slovenskim vojakom, in bogastvo tega knjižnega fonda, se bo znamenita kulturniška skupina zares prepričala, da ob vsakdanjem vojaškem drilu, nadobudni nastajajoči slovenski vojski ne neho znova vlivajo poznavanje zaslug slovenskih kulturnikov za našo pomlad in osamosvojitvev. (Morda imajo narejen tudi kakšen seznam glede na zasluge). In to bo tisti krovni argument, ki bo predsednika prisilil k odstopu, kajti jasno je, da ga na takšnem seznamu ni in ga potemtakem staro in mlado zagotovo nikoli in nikdar več ne bo volilo, kajti pri nas Slovenceh in zlasti okoli Nove revije in pisateljev se zgodovina kot farsa nikoli ne ponavlja. Njeni tvorci so budni in tega ne dovolijo.

Toliko za danes in ne prestrašite se, ko Vam bodo politiki govorili o državljanjski vojni, udbomafiji, krajah, aferah, ministrskih menjavah in celo zahtevah po odstopu predsednika, pa državnem udaru.

Vse to je bilo pozimi. Na pomlad pa bo vzcvetelo še kaj novega in svežega. Vemo, komu kaos ustreza, in kot sem že nekajkrat opozoril: bliža se čas, ko se bo politika iz parlamenta in časopisov zares preselila tudi na ulice. Tako sem razumel predsednika in njegovo skrb, tako mi je pred meseci dejal upokojeni šef policije, ko je menil, da se ob letu osorej morda ne bova mogla v večernih urah varno in prijazno pogovarjati na dvorišču našega bloka. Takšne demokracije me je strah in njenemu pohodu se je treba upreti. Politika, pa naj jo opravlja in vanjo sega kdorkoli, je skrb za uravnavanje življenja ljudi in ne sredstvo za hujskanje enih proti drugim.

Milan Bratec

P. S.

Tekst je bil oddan pred dogodki v Trzinu.

Trinajst izbranih uprizoritev

V Kranju že štiriindvajseti Teden slovenske drame

S tradicionalno premierno uprizoritvijo domačega dela v izvedbi ansambla gostitelja – Prešernovega gledališča Kranj, se je v Kranju minulo sredo začel že 24. Teden slovenske drame. Kranjski malostevilni poklicni gledališki ansambel se je ob pomoči precejšnjega števila gostujočih igralcev predstavil z odmevno predstavo Cankarjevega Kralja na Betajnovi, ki odstira nove, aktualne razsežnosti »največjega slovenskega političnega dramatika«.

Do konca meseca se bo na kranjskem odru zvrstilo trinajst izbranih uprizoritev domačih dramskih besedil, od tega dve slovenski drami v izvedbi gostov iz tujine, troje monodram v klubu Regtime, seminarske razprave ter tradicionalna razstava v kadalnici Prešernovega gledališča – tokrat razstavlja akademska slikarka Duša Kajfež.

V lanskem letu je bilo enaintrideset preimernih uprizoritev slovenskih dramskih besedil, od tega dvaindvajset krstnih. Selektor tedna, umetniški vodja Prešernovega gledališča Mitja Logar, je izbral

trinajst besedil, ki sodelujejo na gledališkem festivalu.

Zvesti gledalci Tedna slovenske drame so si lahko ogledali naslednji izbor: Ervin Fritz, Grof prašič, v izvedbi Lutkovnega gledališča Ljubljana, v režiji Marjana Bevka; Milan Jesih, Ljubiti, v izvedbi Drame SNG iz Ljubljane, v režiji Matjaža Zupanciča; Marko Vezovišek, Jermanovo seme, v izvedbi Drame SNG Maribor in režiji avtorja; Damir Zlatar Frey, Kri in košute, v izvedbi Slovenskega ljudskega gledališča Celje, v režiji Dušana Mlakarja; Ivan Cankar: Za narodov blagor, v izvedbi Mestnega gledališča ljubljanskega, v režiji Mileta Koruna; Milan Kleč, Vsega je kriva Marjana Deržaj, v izvedbi Slovenskega stalnega gledališča iz Trsta, v režiji Dušana Mlakarja; gostujočo predstavo Narodnega teatra iz Kumanova, Antigono Dušana Jovanoviča, v režiji Lenke Udovički; Andrej A. Rozman, Tartif, v izvedbi Slovenskega mladinskega gledališča iz Ljubljane in v režiji Vita Tauerja; Marjan Pungartnik, Kralj Friderik zobati, v izved-

bi Lutkovnega gledališča Maribor in režiji Marjana Bevka; drugo gostujočo predstavo iz tujine, Tomorrow (Jutri bo lepše) Evalda Flisarja, v izvedbi Mania Productions Company iz Londona, v režiji Sladjane Vujović; Evald Flisar, Tristan in Izolda, v izvedbi Slovenskega komornega gledališča iz Ljubljane in režiji avtorja; Ivan Cankar, Pohujšanje v dolini Šentflorjanski, v izvedbi Freyer Teatra Ljubljana in režiji Edija Majarona.

Z monodramami so nastopili igralci Tone Gogala (Matjaž Kmecl, Andrej Smole – znameniti Slovenec), Zvone Hribar (Ivan Cankar, Pisma Ani) in Ivo Ban (Matija Logar, Dosje).

Teden slovenske drame so s sredstvi omogočili Republika Slovenija, občina Kranj, Prešernovo gledališče Kranj in vsi sodelujoči gledališki delavci, pa tudi letošnji pokrovitelj kranjskega gledališča Merkur Kranj.

I. Ž.

Cvetko Zagorski:

Kulturniške domislice

S pisanim se perjem kiti kakor pav, ne vemo pa, kaj hoče pravzaprav.

Prešeren, Levstik, Cankar, Prežih – svetla plat slovenske zgodovine. Namesto idealov danes svežih, zastira mrak kulturne nasivine.

Jurčičevo je dobil nagrado za resnicoljubnost, tli v njem maščevalnost, ne pa domoljubnost.

Prispevek k demistifikaciji policije

Pri naši založbi je izšla nova knjiga Pavleta Čelika, magistra sociologije, ki je vso svojo delovno dobo preživel v policiji; od začetnika je napredoval do načelnika slovenske milice. Knjiga ima naslov »Policija, demonstracije, oblast« in prinaša pogled enega pomembnih udeležencev dogajanja na spreminjanje razmerja med oblastjo, politikom in policijo. Kot je na predstavitvi knjige poudaril dr. Vid Pečjak, gre za kroniko, ki ne manipulira, ker ne vsebuje vrednostnih sodb in pomeni lep prispevek k demistifikaciji policije.

Knjigo bodo z zanimanjem prebrali tako strokovnjaki kot udeleženci dogodkov, ki jih Čelik opisuje, privlačna pa je tudi za ljubiteljskega bralca.

Franc Šetinc:

Smrt in upanje

V založbi ČZP Enotnost bo v kratkem izšlo novo prozno delo Franca Šetince, povest »Smrt in upanje«. Avtor jo – kot je napisal na začetku knjige – posveča Suhu krajini in spominu na tragično usodnost njenih ljudi. Šetinc se je potem, ko je končal svojo politično pot, povsem posvetil pisanju in tudi na literarnem področju dokazal, da ima kaj povedati. V svojem najnovejšem delu ob osrednji zgodbi niza krokijske usod navadnih ljudi, ki so se v usodnih časih morali odločiti v skladu z okoliščinami, v katerih so živeli; te pa niso bile le črno-bele, marveč precej bolj zapletene.

»Zakaj ždiva v tej sobi? Izolirana sva, kot da sva v stekleni hiši! Zakaj me ne predaš?« je tedaj zaslislal njene osorne besede. Mislil je, da spi, pa je v resnici bedela in ga spremljala s pogledi, medtem ko je nemirno hodil po sobi. »Dobro me poslušaj, v nevarnost spravljaj sebe in svojo prihodnost! Če me takoj ne odpelješ na ozno, se bom počutila zares krivo, kot da sem izdajalka! Ali pa mi dovoli, da se sama javim! Nimaš me pravice zadrževati! Nočem se več boriti za življenje. Raje umrem takoj, kot da bi morala prenašati zaničevanje ljudi, ki so mi v življenju kaj pomenili... Še na cesto si ne bom upala, tako me bodo prezirali... To bi bilo huje kot smrt!«

»Pobegnila bova.«

»Kam? Kamorkoli bi šla, zame so povsod tuji... Nič ne moreš storiti, da bi moje življenje ustalo od mrtvih! Nič!«

Naredil je nemočno kretnjo, kar je pomenilo njegovo vdajo. Pri tem ni opazil, kako težko se je premagovala, da ni planila k njemu in mu rekla, da so besede eno, njeni resnični občutki pa povsem nekaj drugega. Toliko stvari bi mu rada povedala, toliko majhnih, tihih stvari bi

rada na novo odkrila! Kako rada bi brezskrbno in neobremenjeno živela!

Začutil je prezir do samega sebe, ko je pomislil, da jo skriva v sobi, ker si je več ne upa voditi po mestu. Sebičen sem, samo zaradi njenih poljubov in objemov jo še zadržujem, se je sam nad sabo zgrozil.

Sreča mu je polzela iz rok.

Ob jutranji zori

Bilo mu je, kot da sanja, ko se je ponoči odločil, da jo zjutraj naslednjega dne odpelje na ozno. Bila je vsa bleda in zadrževala je po vsem telesu. Andrej se je začudil, ko je videl, da je iz zavojčka vzela cigareto in živčno potegnila nekaj dimov, čeprav sploh ni kadila.

Doslej ji je v glavnem uspevalo, da prikriva vsakršni strah v sebi, se je Andrej vživljal v kruto resničnost. Ves čas si je krčevito prizadevala, da bi bila videti vesela, da bi učinkovala sproščeno. Zdaj ni mogla prepričati, da se ji kolena ne bi šibila. »Slabo mi je,« je zajec-

ljala. »Strašno sem utrujena.« Srce ji je nemirno utripalo. Padla bi, če je Andrej ne bi prestregel.

»Ji zmanjkuje poguma?« jo je Andrej z zaskrbljenostjo gledal. »Doselej je varala smrt, zdaj, ko se ji je približala na doseg roke, pa je naenkrat ostala sama, brez opore, brez zatočišča... Na koncu vsak umre sam! Ne umišljaj si, da si Romeo, čas Romeoov in Julij je minil in se ne povrne več. Nihče ji ne more pomagati!« je samega sebe opravičeval. »Mar moram zato pogubiti tudi samega sebe? Ne dovoli, da te življenje uniči! Samo to življenje imam, nobenega drugega ne bo, če tega zapravim!«

Andreju je bilo hučo ob misli, da se bo moral na ozni posloviti od nje, hkrati se je čutil krivega, ker ni vedel, kako bo to storil. Ji bo segel v roko in jo morda celo poljubil ali ji bo namestil roko skriven pogled, poln bolečine, kot ...» pozdrav.

Kaj pa ona? Bo dovolj močna, da bi mu odprla srce v slovo? Bosta na koncu poti po sili razmer spet dobila uradni videz jetnice in njene bariškega spremljevalca?

Nenadoma se je zavedel, da ni več tisto, kar je bil, ko jo je prevzel. Takrat bi streljal nanjo, če bi mu tako ukazali. Morda bi mu bilo žal, da je ubil lepoto, toda svoje vesti si z njeno smrtjo ne bi preveč obremenjeval. In zdaj? Če jo preda in jo bodo ustrelili, bo tudi samega sebe ubil. Postal bo mrlič pri živem telesu. Sokriv bo za smrt nedolžnega bitja, podpisal bo bianco menico za tisoč novih nedolžnih žrtev. Kaj naj potem še pričakuje od življenja?

»Ne, ne bom te predal!« se je odločil. Sam sebi ni verjel, da je končno premagal dvojnost vesti v sebi. Dolgo je čakal na to notranjo odločitev, ko pa je enkrat prišla, se mu je trdno zasedla v duši.

»Kako to misliš?« ga je strahoma vprašala.

»Sel bom na ozno povedat, da si se v tisti gori smrtno ponesrečila. Rekel jim bom, da sem te pustil pod pečini in te obložil s kamni... Ali pa jim bom natvezil, da si hotela pobegniti, potem pa si zdrknila v prepad... Ti boš medtem pobegnila...«

»Si čisto ob pamet?« se je jezila. »Se mar ne zavedaš, da v položaju, v kakršnem sem, ni nobenega upanja več? Če sem ubila dušo v svojem telesu, nočem ugonobiti še tebe!«

»Ponujam ti priložnost, ti pa jo izkoristi, kakor veš in znaš. Pojdi domov, tam te lahko kdo skrrije, dokler ne bo priložnosti za beg čez mejo... Tudi v Suhu Dol lahko zbežiš. Če boš moji materi povedala, kako in kaj, te bo zagotovo čuvala kot punčico svojega očesa... Moja družina je partizanska, ampak tudi človeška...«

»In če ne bom pobegnila? Če bom čakala na prihod patrolje?«

»Takšni tvoji neumni želji se že ne bom uklonil...«

»Če bom še vedno tu, ko se boš vrnil?«
Zdaj je bilo tudi Andreju dosti;
»Življenje je tvoje, in če ga boš zastavila za smrt, boš sama kriva...«

Rad bi ji rekel še nekaj besed v uteho, pa ni imel moči za to.

*

Bilo je čudovito jutro, pravo nasprotje njegovemu notranjemu nemiru. Stopil je na cesto in usmeril svoj korak proti mostu. Počutil se je, kot da je začaran, zdaj pa išče čarovnika, da ga bo odčaral groze, ki visi nad njim. Imel je občutek, da je bilo vse, kar je doživel zadnje dni, neresnično.

Vonj po barvasti srajci?

Marca letos je Ljubljana doživela protesta, ki sta bila skromna po udeležbi, verjetno pod pričakovani sklicateljev samih, in zato manj odmevna v javnosti.

Najprej so se dvignili kulturniki, kot rečemo. Ker se je zataknilo predvideno selitvijo Slovenskega etnografskega muzeja v prostoro nekdanje vojaške bolnišnice na Prešernovi cesti št. 25 v Ljubljani, so se v bran postavili delavci tega muzeja, sodelavci Nove revije in člani slovenskega dela PEN. V četrtek, 3. marca, so se zbrali na Trgu republike in z besedami ter z napisi izrazili svoja stališča. Približno sto zbranih je izbralo odposlanstvo, ki je pisno izjavo predalo funkcionarju državnega zbora.

V četrtek, teden dni kasneje, se je opoldne pred poslopjem parlamenta zbral spredov članov Združenja žrtev komunističnega nasilja. Bilo jih je manj kot dvesto. Zahtevali so, naj jim oblast poravnava v prejšnjih desetletjih storjena krivice. Tudi oni so izbrali odposlanstvo, ki se v parlamentu izročili pisne zahteve.

Vse lepo in prav, bi rekli. Če obakrat ne bi bilo podrobnosti in podobnosti. Tse so bile moteče za opazovalca. Slišati je bilo moč gesla o očiščenju naše prestolnice vseh ostankov komunizma. Kdo naj bi bil »čistilec«? Obrambni minister in predsednik mestnega izvršnega sveta. Tam so bili tudi čudni lesni izdelki. Zaščiteni simbol slovenske kakovosti so uporabili za transparent in zgoraj dodali napis Janez Janša. Nepristranski opazovalec, ki se je lahko notranje strinjal s selitvijo muzeja v Mladiko, je postal previden, saj so politične stranke poskušale pristaviti svoj lonček, kar je obema manifestacijama odzelo prvotno vsebino. Še več, pomisliti je bilo moč na shode mož v barvastih srajcih pred nekako sedmimi desetletji, ki so postajali moda pri naši tedanji zahodni sosedini in v malo bolj oddaljenem rajhu.

Pavle Čelik

Kam pelje mižanje pred instrumentalizacijo vojske v lastne politične namene

OD GORJANCEV DO DEPALE VASI

Potrjena opozorila predsednika države, da so »za premagovanje sovražnika« (sic!) postala dovoljena vsa sredstva od diskvalifikacije do likvidacije, če je potrebno, tudi fizične, so razblinile iluzije o Sloveniji kot pravni državi. Sanje podpisane so umrle že jeseni leta 1992 na Gorjancih, kjer so teritorialci v temni noči skočili na nič hudega sluteča lovca. Po zahtevanju vojaških oblasti naj bi šlo takrat le za nesporazum, ki se je k sreči končal brez tragičnih posledic. Torej drugače kot v Depali vasi, kjer so se paravojaki spustili čez vse razumne civilizacijske in pravne norme. Pa vendar, problem na Gorjancih ni bil v golem »napadu« vojakov na lovca, temveč v okoliščinah, ki so botrovale temu dogodku. Žal se takrat razen našega časnika kljub njegovim pozivom z njimi nihče ni hotel soočiti. Pač, edino resnejšo posledico smo zaznali v ovadbi obrambnega ministrstva zoper pisca, ki jo je podpisal sam minister Janez Janša.

Bralci z boljšim spominom se bodo najbrž spomnili, da je bila ena od bistvenih okoliščin, ki smo jih takrat izpostavili, nenavadno

dejstvo, da so vojaki planinski dom pri Miklavžu po ne vem čigavem ukazu preprosto spremenili v vojaški objekt. »Nesporazum« med lovčema in teritorialci se je torej zgodil zato, ker lovca kot vsi drugi tamkajšnji prebivalci niso bili obveščeni, da bi na Gorjancih veljal režim izrednih razmer ali česa podobnega, kar bi omejevalo gibanje civilistov. To pa zato, ker takšnega režima preprosto ne more biti, če ga kdo ne ukaže in primerno ne razglasi. Slovenska vojska si je torej norme pravne države že od vsega začetka razlagala po svoje. In to začeni z ministrstvom za obrambo, o čemer več kot zgovorno priča njegov odmev na naše pisanje. Tembolj, ker je že takrat predstavnik vojske na vrat na nos po našem pisanju poiskal omenjena lovca in ju z nenavadnimi »argumenti« prepričal, da sta privolila v vojski vsečni izjavi, ki sta bili seveda potem v nasprotju z našim pisanjem in s tistim, kar nam je eden od njiju sprva pripovedoval.

Prav zanimivo je, da smo v DE glede tega že takrat opozorili na prav vsa vprašanja, ki si jih zdaj po brutalnem napadu paravo-

movcev na Milana Smolnikarja v Depali vasi zastavlja demokratična in strokovna javnost. Da ne bo pomote, vprašanj kot npr. o tem, kakšne ingerence imajo vojaške oblasti nad civilisti v miru, kdo pravzaprav poveljuje slovenskim obrambnim silam itd., nismo zastavljali zgolj v kontekstu časninarskega pisanja, temveč smo jih neposredno po pošti naslovili na Vlado in na Predsedstvo Republike Slovenije. In zgolj od predsedstva oziroma iz njegovega kabineta smo dobili bolj vpludnost kot vsebinsko ustrezen odgovor v stilu, kako bo predsedstvo od ministrstva za obrambo zahtevalo pojasnila glede omenjenih dogodkov na Gorjancih itd. In potem je bilo vse tiho. Nihče od tistih, ki bi bili sicer prvi dolžni skrbeti za varovanje ustave in spoštovanje zakonodaje, ni s prstom mignil, da bi razčistili omenjena vprašanja in ugotovili morebitne prekrščitve pooblastil teritorialcev in tako že v kali zatrli potencialno zelo nevarno aroganco vojakov. Po vsem tem nas ne preseneča, če so se stvari potem samo še stopnjevale, da se je število konfliktov vojske s civilisti nenehno poveče-

POZIV VLADI IN PREDSEDSTVU

Kdo je ukazal kopiciti slovensko vojsko na Gorjancih, kdo ji poveljuje, koliko sploh je vojska na mejah ali celo malce čeznje v skladu z našimi tako glasnimi opredelitvami, da so meje stvar policije in carine...

O tem smo povprašali menda že **trikrat**, seveda zaman. Dokler na ta vprašanja vlada in predsedstvo ne bosta javno odgovorila, jih bo **JANEZ JANŠA SEVEDA MIRNO POMETAL POD PRAG** – skupaj z novima vprašanjema v tej številki na 15. strani:

- Kakšne ingerence ima TO nad civilnimi državljani Slovenije v miru?
- Ali uradni predstavniki TO lahko vodijo preiskave in zaslišujejo civilne osebe?

Tako smo konec leta 1992 že tretjič zastavljali vprašanja vladi in takratnemu predsedstvu Republike Slovenije. Odgovora seveda, razen ovadbe obrambnega ministrstva zoper novinarja, še do danes nismo prejeli. Medtem pa so šle stvari svojo pot. Kam? Del odgovora nam ponuja Depala vas.

valo, da zdaj med njimi že poje celo orožje, skratka, da se je nezakonito polje delovanja obrambnega ministrstva z Gorjancev nezadržno širilo na vedno širša in bolj občutljiva področja.

K temu velja dodati še dve stvari. Na naše pisanje je reagirala UNZ Novo mesto in po naših informacijah glede omenjenega incidenta na Gorjancih napravila uradni zaznamek, ni bilo pa slišati, da bi kriminalisti koga ovadili oziroma da bi reagiralo novomeško javno tožilstvo, ki je znano po tem, da brezkompromisno preganja domnevne nezakonitosti ne glede na to, kdo so njihovi povzročitelji.

Zgodba zase pa je ovadba ministrstva za obrambo zoper pisca člankov v DE. Ljubljansko temeljno javno tožilstvo se je zelo hitro odzvalo na ovadbo in opravilo preiskavo. Zaslišan je bil pisec, po naših informacijah pa tudi priče, ki jih je predlagalo obrambno ministrstvo. In to je za zdaj

tudi vse. Menda naj bi bil postopek zoper novinarja ustavljen oziroma naj bi tožilstvo zavrlo ovadbo obrambnega ministrstva, vendar ovadeni novinar DE o tem doslej, četudi je vmes minilo leto dni, ni bil o ničemer uradno obveščen. To pa je, milo rečeno, nevdržno, saj smo prepričani, da bi ustrezna parlamentarna komisija iz gradiv preiskovalnega postopka na tožilstvu in iz ugotovitev novomeške UNZ lahko ugotovila večkratne prekrščitve pooblastil teritorialcev oziroma ministrstva za obrambo.

Ker pa se to doslej še ni zgodilo, ker bo šel incident med teritorialci in lovčema na Gorjancih po vsej verjetnosti v pozabo in se tako za kršilce iztekel brez posledic, nas seveda ne preseneča, da predsednik vlade tik pred vnovitno brutalnostjo nad civilno osebo v Depali vasi še ni imel zbranih dovolj preverjenih informacij, ki bi mu dale osnove za ugotovitve o nezakonitem delovanju paraobveščevalnih služb. Zdej po Depali vasi se lahko vprašamo, ali je predsednik vlade te informacije sploh hotel imeti. Prav tako se ne bi smeli čuditi nad instrumentalizacijo dela vojaških obveščevalnih služb za lastne politične potrebe ministra Janeza Janše, nad vedno večjim številom pretepenih civilistov, ki tako v obrambnih silah pod Janševo komando ne vidijo več instrumenta in poroka nacionalne varnosti, temveč prav nasprotno – (ob)čutijo nasilje nad njimi. Janša je torej od Roške, prek Gorjancev in Depale vasi popolna alegorija znanega reka, da se zgodovina prvič zgodi kot tragedija, ponovi pa kot farsa.

Ivo Kuljaj

TOREK, 22. MARCA 1994

Zgodba o pretepenem civilistu močno spominja na besede o »diskvalifikacijah in likvidacijah«

Vojaška policija in civilna žrtev

Na Gorjancih

DE, 30.10.1992

Teritorialci napadli lovca

KRONIKA

USTAVITE PARAVOMO!

Prva v seriji likvidacij, če je potrebno, tudi fizičnih?

V nedeljo, 20. marca 1994, zvečer ob osmih, so pripadniki Morisa in vojaške policije na glavni cesti med Trzinom in Domžalami usta-

»Kupujmo slovensko« skozi ameriško-japonsko prizmo

BIZNIS JE VOJNA

(3.)

Odlomek iz knjige Michaela Crichtona Vzhajajoče sonce

In zdaj imamo v deželi defetistično poslovno klimo. Ameriške firme so dobile brco v rit, ko je šlo za črno-belo televizijo. Dobile so brco v rit, ko je šlo za barvno televizijo. Ameriška vlada ni hotela pomagati našim podjetjem v boju proti nezakonitemu japonskemu poslovanju. In ko so pri Ampexu izumili videorekorder, jim sploh ni prišlo na misel, da bi ga proizvajali za komercialno rabo. Licenco so mirne duše prodali Japoncem in se začeli ukvarjati z nečim drugim. Še malo, pa bomo odkrili, da ameriška podjetja sploh ne vlagajo več v raziskave. Zakaj bi razvijali novo tehnologijo, če je tvoja vlada tako sovražna do tvojih prizadevanj, da je sploh ne boš mogel spraviti na tržišče?

»Ampak ali ni ameriško podjetništvo šibko in slabo vodeno?«

»To ven in ven trobijo,« je rekel Ron. »Jasno, Japonci in njihova ameriška trobila. Samo nekaj epizod je, ob katerih so ljudje vsaj za hip uzrli Japonce v vsej njihovi nesramnosti. Recimo primer Houdaille. Vama je znan? Houdaille je bil proizvajalec obdelovalnih strojev, ki je zadrževal, da podjetja na Japonskem krađejo njegove patente in licence. Neki zvezni sodnik je napotil njihovega pravnega zastopnika na Japonsko, po dokazno gradivo. Ampak Japonci mu niso hoteli izdati vize.«

»To se zmišljuješ.«

»Požvižgajo se lahko,« je rekel Ron. »Saj vejo, da ne bomo nikoli udarili nazaj. Ko je bil primer Houdaille predočen Reaganovi administraciji, ni ta naredila prav nič. In Houdaille je nehal proizvajati obdelovalno orodje. Kajti z dampinškimi proizvodi ne more tekmovati nihče – in v tem je tudi poanta dampinga.«

»Ampak ali nisi z dampingom na izgubi?«

»Nekaj časa že. Ampak zato pa prodaj na milijone artiklov, tako da si lahko izboljšaš proizvodno linijo in zmanjšaš stroške. Par let zatem lahko res proizvajajš po nižji ceni. Medtem pa si izbrisal konkurenco in obvladaješ tržišče. Razumeš, Japonci razmišljajo strateško – gre jim za dolgoročen ulov, za to, kakšen bo

položaj čez petdeset let. Ameriško podjetje mora vsake tri mesece pokazati dobiček, ali pa se bojo direktor in njegovi izvršilci znašli na cesti. Japoncem pa je kratkoročnih dobičkov prav malo mar. Samo kos tržišča hočejo. Za Japonce so posli kot vojna. Zavzeti ozemlje. Izbrisati nasprotnika. Dobiti nadzor nad tržiščem. Zanjih trideset let ne počnejo nič drugega.

In tako so nas dampingirali z jeklom, televizorji, porabniško elektroniko, čipi, obdelovalnim orodjem – in nihče jih ni ustavil. Tako smo te panoge izgubili. Japonske firme in japonska vlada se načrtno spravijo na kako specifično industrijo in jo prevzamejo. Eno panogo za drugo, leto za letom. Medtem ko mi posedamo in besedičimo o svobodni trgovini. Ampak svobodna trgovina nima smisla, če ni tudi poštena. Japonci pa nikakor ne zaupajo v pošteno trgovanje. Vesta, obstaja razlog, zakaj je Japoncem tako všeč Reagan. Ko je bil on predsednik, so dobili kritje. V imenu svobodne trgovine nas je primoral, da smo se dali mirno nategovati Japoncem.«

»Pa kako da Američani tega ne sprevidijo?« sem rekel.

Connor se je zasmel. »Kako pa to, da jejo hamburgerje? Takšni pač so, kohai.«

Neka ženska je zaklicala iz poročevalnice: »Je tukaj kakšen Connor? Kličejo vas iz Four Seasons Hotela.«

Connor je pogledal na zapestno uro in vstal. »Dovolita.« Odkorakal je v poročevalnico. Videl sem ga skozi steklo, kako govori v telefon in si nekaj zapisuje.

»A razumeš,« je rekel Ron, »stvar se še kar nadaljuje. Kako da je japonska kamera v New Yorku cenejša kot v Tokiu? Prepelješ jo pol poti okrog sveta, plačaš carino in stroške distribucije, pa da je še vedno cenejša? Kako je to mogoče? Japonski turisti kupujejo tukaj svoje izdelke, ker so cenejši kot doma. Medtem ko ameriška roba stane na Japonskem sedemdeset odstotkov več kot tu. Zakaj ameriška vlada ne udari po mizi? Ne vem. Deloma je odgovor najti tamle.«

(Se nadaljuje)

nadzorovani kontrolirani

»ZA PREMAGOVANJE SOVRAŽNIKA...«

»ZA PREMAGOVANJE SOVRAŽNIKA...«

Pavle Čelik

Nova knjiga

Avtor, magister sociologije in miličnik, je policiji bil in je še zapisan z dušo in telesom; bil je komandir policijske postaje, ravnatelj kadetske policijske šole, načelnik slovenske policije. V knjigi Policija, demonstracije, oblast opisuje svoja opažanja in ocene, kako je policija ravnala v minulih 30 letih, predvsem v Ljubljani, ob demonstracijah, zborovanjih, ustanavljanju strank, še posebej v prelomnih časih slovenske republike in države.

V tej knjigi riše portrete posameznikov, opisuje dogodke in njihova ozadja. Kot rdeča nit se v 30-letnem loku njegovega angažiranja v policiji nehoti izpisuje zgodba o policiistu, ki ne sme zbijati strahu, ampak mora biti tudi in predvsem človek.

Cena knjige je 2.600 SIT, 5-odstotni prometni davek je vključen v ceno.

Knjigo lahko naročite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon: 061-321-255, 1310-033, faks 311-956.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) _____ izvod(ov) knjige POLICIJA, DEMONSTRACIJE, OBLAST.

Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek podpisnika: _____

Naročeno dne: _____

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju

Žig

Podpis naročnika

Humoreska

Nazaj v Jugo!

– Dobro jutro! smo vljudno pozdravili vse prisotne v bifeju Bližnja srečanja posebne sorte.
 »Res ne vem, kaj naj bi bilo dobrega v današnjem dnevu,« je zarobantil tovariš Neposredni proizvajalec raznih strok, ki je po običaju tičal za šankom in žulil svoje pivo.
 – Ja, kaj vam pa spet ni všeč?
 »Tile prepiri v naši politiki.«
 – In kaj bi vi storili?
 »Jaz bi odstranil Janšo!«
 Zakaj pa?
 »Malce se ozrite okrog sebe. Ali ne vidite, da se Jugoslavija spet združuje. Taka je želja Amerike in Rusije. Hrvati in Bosanci so se že pobotali in gredo skupaj. Če bodo šli zraven še Srbi, bodo ukinili sankcije proti njim. Manjkajo le še Makedonci in Slovenci.«
 – Ampak saj smo komajda šli narazen...
 »Nič zato. Nas bodo pa vrgli ven iz OZN, saj to nič ne stane.«
 – Ampak kaj ima pri tem Janša?
 »Dokler bo v Sloveniji Janša na kateremkoli pomembnejšem mestu, Slovenija ne more v novo Jugoslavijo.«
 – Ja, zakaj pa ne?
 »Zato, ker je Janša narezal srbske generale. In to jih tako jezi, da nikakor ne pristanejo, da bi nemara v novi Jugoslaviji postal Janša celo obrambni minister. Ko pa je le vodnik, Srbi pa imajo na stotine in stotine silnih generalov.«
 – Ja, ampak zakaj pa naj bi Slovenija sploh šla nazaj v nekakšno Jugoslavijo?
 »Zato, ker se je Jugoslavija vselej ravnala po Sloveniji. Ko je ona šla ven, so šli vsi ven. Ko pa bo šla Slovenija noter, bodo šli vsi spet noter.«
 – Pa saj se je izkazalo, da nihče nima preveč rad Slovencev in jim tudi ne zaupa.
 »To je že res. Ampak na jugu mislijo takole: Če pametni Slovenci gredo iz Jugoslavije, gremo tudi mi. In če pametni Slovenci prihajajo nazaj v Jugoslavijo, gremo nazaj tudi mi. Navsezadnje so oni edina garancija, da bo nekdo delal. Ampak kot sem dejal, brez Janše. Nekdo mora vendar biti kriv, nekdo vendar mora biti narodni izdajalec, ki je delal proti narodnim interesom in je hotel Slovenijo prodati celo rogatemu Natu...
 Bogo Sajovic

Drnovškove osnove

Dr. Janez Drnovšek, parapredsednik vlade Republike Slovenije, je pred nekaj dnevi izjavil, da »dosedaj zbrane in preverjene informacije ne dajejo osnov za ugotovitve o nezakonitem delovanju služb, predvsem pa namigov o možnih likvidacijah in spremljanju najvišjih državnih predstavnikov«. Potem je neka očitno vojaška služba v stilu pijane vaške straže nasilno preprečila vožnjo državljanu in civilistu Milanu Smolnikarju, mu vandalsko razbila avto in ga grobo pretepla. Tako so vojaki zelo prepričljivo postavili predsednika vlade na laž. S tem pa so hkrati dali vedeti državljanom, naj ne sedajo več leporečnim in zvijskim besedam predsednika

vlade, temveč naj, če nočejo deliti Smolnikarjeve smolaste usode, za svojo varnost poskrbijo sami. Tembolj, ker jih ne ogrožajo navadni sodržavljan, temveč državni uslužbenci, ki živijo na račun njihovih davkoplačevalskih žepov. Kaj pa se zgodi potem, ko se državljanji (samo)organizirajo in za svojo varnost tudi oborožijo, se bo Drnovšek lahko podučil iz dogodkov konec leta 1941 in 1942.

Bizjakovo poslanstvo

Ivan Bizjak, paraminister za notranje zadeve in član političnega kolegija predsednika vlade, ki je v normalni državi prvi poklican, da skrbi za varnost državljanov, prav tako ni »imel osnov za ugotovitve

o nezakonitem delovanju služb«. Da je to res, dokazuje prometna policista iz Ljubljane, ki sicer zaznata zastojo prometa, potem pa mirno opazuje, kako več kot pol duca ta nekaj čudnih oseb z »noga vicami« z režami za oči in usta na obrazih s kopiti pušk razbija stekla na avtomobilu, z njimi tolče po glavi ubogega voznika, ga potem pomenca po tleh in odpelje neznan kam. Seveda po vsem tem Bizjak tudi nima osnov za svoj morebitni odstop.

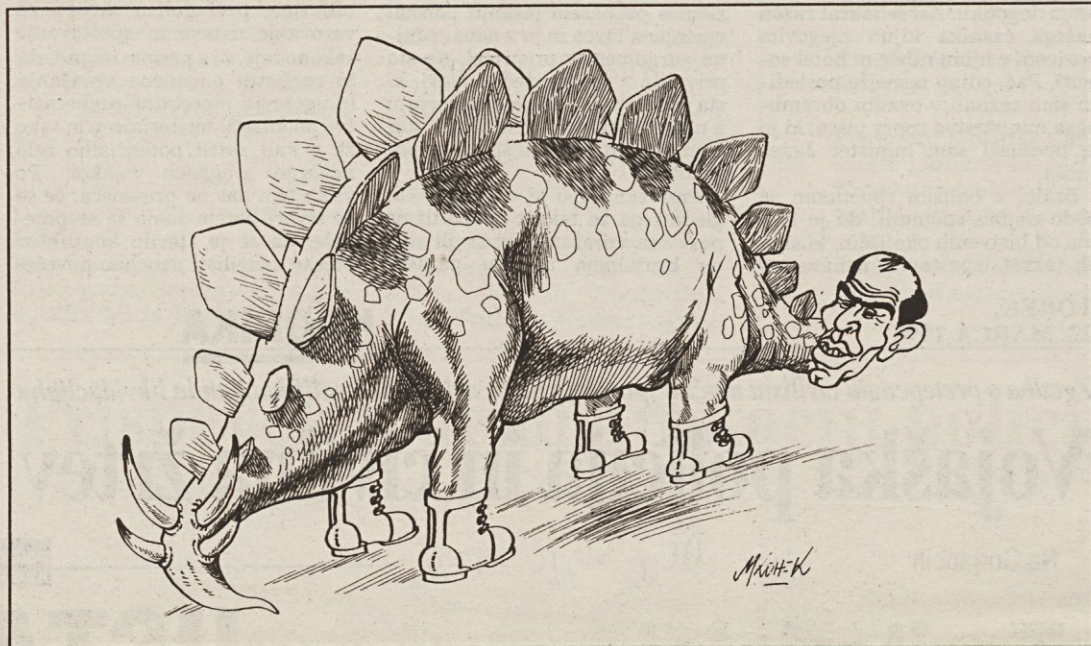
Janševe sanje

Janez Janša, paraobrambni minister, je leta 1988 po (ob)sodbi vojaškega sodišča na Roški pred nabito polno ulico ljudi vzkliknil: »Danes so umrle naše sanje o pravni dr-

Grafenauerjev rog

Niko Grafenauer, paraintelektualec in eden od podpisnikov zahteve predsedniku države, naj svoje trditve o obstoju paraobveščevalnih služb dokaže ali pa odstopi, ponovno dokazuje, da šolan človek še ni nujno intelektualec. Včasih je namreč veljalo, da je intelektualec tisti, ki z distanco in kritično presojo ravnanje aktualnih oblasti. Grafenauer s somišljeniki dokazuje, da je danes v Sloveniji intelektualec človek, ki predvsem piha v isti rog z nacionalističnimi in oblastizelnimi zaslepljenici. Če ne verjame, naj skuša nekaj tiste umetniške estetike, ki jo ustvarja v zadnjem času, brez državne podpore prodati na trgu.
 Parakuli

DELAVSKA ENOTNOST	TEŽAVEN POLOŽAJ	GOSTILNA, TOCILNICA	DRSALKA RODNINA	SLOVENSKI POLITIK (JELKO)	NAGRADNA KRIZANKA	SIMON GREGORČIČ	AMERIŠKI IGRALEC IN PEVEC (JOHN)	ZGOONJE VINO	POZITIVNA ELEKTRODA	ŽENSKO IME	PISATELJ SVEVO	OKRASJE NA TELESU	
KONTAKT, SPOJ					KAFANASU PODOBNA TKANINA								
TEŽA OVOJNICE					TOPOVSKI IZSTRELEK ANTON JANŠA								
PEVEC SERFEZI ORGANSKA SPOJINA						VETROVKA S KAPUČO PISNO POTRDILO							
AVTOR: BORUT LEVEC	DRUŠČINA	NAUK O BOLEZNIH NOSU	PREBIVALEC ISTRE	TELEVIZIJSKI ZASLON SLOVENSKI PISATELJ (JAKOB)	VELIKA UTEZNA ENOTA MITLOŠKA GRSKA CAROVNICA					GORA V SVICI			
SLOVENSKI PISATELJ IN POLITIK (ETBIN)					ODREZAN DEL HLODA	ZIDARSKA ŽLIČA TIPKA PRI KLAVIRJU				VOJVODINEC	FENIČANSKA BOGINJA LJUBEZNI	OLEPŠANJE, OKITITEV	PREBIVALKA NEMČIJE
LISAST KONJ					CIRKUŠKI UMETNIK POJEM DUŠE V BRAMANIZMU				MESTO V JUŽNI FRANCIJI ŽALJIVA BESEDA				
TIPALKA PRI ŽUZELKAH					PREBIVALKE KARTAGINE HRVAŠKI PESNIK (DINKO)								
MANJSA UTROBA					UDAREC Z VRATI POPUST PRI PLACILU				PRIPRAVIL: SALOMONOV UGANKAR	ZNAK ZA PREPLAH ZAKIMBNA RASTLINA			
KRILLO RIMSKE KONJENICE					MODRO BARVILLO				SMUČ, NAD DELNICAMI ANGLEŠKI BOTANIK (JOSEPH)				
DELAVSKA ENOTNOST	OSEBNI ZABEK ZVOK, TON			PTICA UJEDA NEMŠKI FILOZOF (IMMANUEL)					BITKA DESNI PRITOK RENA V NEMČIJI	VELIKO SLANO JEZERO V KAZAHSTANU	SIMON ASČ UPANJE, UP		
ENAKI CRKI			DOMAČA VPREŽNA ŽIVAL DVOJICA						OTOČJE V MIKRONEZIJI OŽNA NA MALAKI			OČE	
SLADKO-VODNA RIBA					NASLOV MONGOLSKIH VLADARJEV V BAGDADU							DURIL DVERI	
IME DVEH POVELJNIKOV PRED TROJCO												GOJENEC VOJASKE SOLE	
ITALJANSKI SLIKAR (ANDREA DEL)												BASKOVSKA PROVINCIA V SEVERNI ŠPANIJI	

Nagradna križanka št. 12

Rešeno križanko nam pošljite do 4. aprila 1994 na naslov ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, p.p. 479 na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna križanka št. 12
 Nagrade so: 1.000, 700 in 500 tolarjev
 Rešitev nagradne križanke št. 10
 ŠKOF, GENOVA, PAGAT, OBESEK, ETERNIT, SALI, LENS, MO, IRIS, KATJA, LEVSTIK, APA, ANIO, JOK, SKOVIR, ESTONKA, NO, HARARE, SLIVA, VLOM, OZELOT, TANA, TARČA, LALO, NOE

ALDAN, NT, AN, DANTE, EI, SKI, SKUTER, ILICA, IOS, TIRAN, OKOV, RIŽOTA, INICIALA, ENIVETOK, KANASTA, REJA, OKO

- Izrebrani reševalci nagradne križanke št. 10
- Vili Fabjan, Trg borcev NOB 18, 61431 Dol pri Hrastniku
 - Tanja Žibert, Cesta na polju 8, 61360 Vrhnika
 - Jurij Cvetanič, Gorišnica 61, 62272 Gorišnica

Križanko pripravil

Nagrade bomo poslali po pošti

Horoskop

Nesmiselno razpravljanje

Pomembno mesto v ruski književnosti 19. in 20. stoletja zavzema Maksim Gorki s pravim imenom Aleksej M. Peškov (rojen 28. marca 1868). Gorki je bil dramatik in pisatelj, ki so ga v času komunističnega režima v Sovjetski zvezi slavili kot prvega realsocialističnega pisatelja, saj je večina njegovih del opisovala bedne razmere malih ljudi v nekdanji carski Rusiji. Poleg romanov (Mati, Trije ljudje, Artamonovi) in dram (Na dnu, Malomeščani) je bil znan tudi po številnih delih, predvsem novelah, iz življenja potepuhov. Materiale za ta dela je dobil na svojih številnih vandranih po Rusiji, kot vandrovce pa se je tako zelo približal tistim, ki naj bi jih raziskoval, da so tudi njega samega oblasti večkrat prijete kot domnevnega potepuha in brezdelneža. Po zmagi oktobrske revolucije v Rusiji pa je postal velikan sovjetske književnosti in vzor celih generacij bodočih realsocialističnih književnikov.

Na svojih popotovanjih je Maksim Gorki prišel tudi v tujino. Nekoč, ko je popotoval po Italiji, je v nekem majhnem mestecu opazil skupino ljudi, ki so se živahno pogovarjali o neki očitno važni zadevi. Radoveden kot je bil, je pristopil in povprašal, o čem teče beseda.

»Živa meja ne ustreza več svojemu namenu,« mu je po krajšem obotavljanju pojasnil nekdo od navzočih, »zato se dogovarjamo, da bi postavili nov zid okoli pokopališča.«

Po krajšem razmišljanju jim je Gorki smehljaje se dejal:

»Pustite sedanjo živo mejo tako, kot je. Čemu vam bo zid? Tisti, ki ležijo na pokopališču, tako ne morejo več ven, oni, ki so zunaj, pa ne želijo priti noter.«
 Deni

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

Dežja še ne bo

V začetku tedna se je hitenje pomladi nekoliko ustavilo. V nižjih zračnih plasteh nas je preplaval hladnejši zrak, zaradi šibkega vzhodnika pa je nastala nizka oblačnost. Ohladitev pa ni bila posebno izrazita.

Pomladni čas, ki traja od marca do maja, je za meteorologe najtežji. Vremensko dogajanje ima namreč tako v hladni kot v topli polovici leta svoje poti, ki se jih bolj ali manj drži. Prehod fronte je pozimi drugače izražen kot poleti. Isto velja za jugozahodnik. Jeseni in pozimi nam prinaša oblačnost in orografske padavine nad zahodni in osrednji del Slovenije. V topli polovici leta pa je lahko vreme ob jugozahodniku več dni sončno in precej toplo. V prehodnem obdobju, ko ima sonce že veliko moč, tla in vsa okolica pa so še ohlajena, se proces včasih obrne v zimsko, včasih v poletno stran. Zato napovedovanje vremena v tem času krajša življenje slovenskih meteorologov.

Če je Ruperta (27. marec) jasno nebo, bo malega srpana ravno tako. Toliko o dolgoročnih vremenskih napovedih za letošnje poletje (mali srpan je julij). Te dni se fronte pomikajo bolj severno in naše kraje le oplazijo. Padavin, ki bi kaj zalegle, ni. Tudi za konec tedna bo tako.